

ยุทธศาสตร์ด้านสังคม (จุดแข็ง - อุปสรรค)

ชื่อยุทธศาสตร์.....คอมมานโด

- วิธีการ**
๑. ผู้นำเป็นศูนย์กลางประสานงาน เชื่อมต่อระหว่างกิจกรรมนโยบายอย่างมีระบบ
 ๒. จัดตั้งทีมงาน ติดตาม สำรวจ ตรวจสอบ อย่างต่อเนื่องและเที่ยงธรรม
 ๓. ผู้นำและชาวบ้าน รับฟัง ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

รวดเร็ว ฉับพลัน ทันเหตุการณ์

ยุทธศาสตร์ด้านสติปัญญา (จุดแข็ง - โอกาส)

ชื่อยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์แก้จน

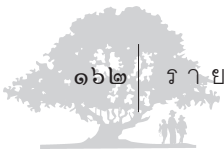
- วิธีการ**
๑. รวมกลุ่ม
 ๒. หางบประมาณ
 ๓. หาบุคลากรมาฝึกอบรม
 ๔. วัสดุอุปกรณ์ + วัสดุดิบ
 ๕. หาดตลาดเพื่อรองรับ

ผลจากการจัดกระบวนการสัมภาษณ์ชุมชนภาพ

๑. อนาคตกับแผนด้านสุขภาพในเวทีสัมภาษณ์

จากเดิม อนาคตที่มีแผนเกี่ยวกับสุขภาพไม่ได้ครอบคลุมสุขภาพทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นแผนส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่อง เช่น ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการเกิดโรคติดต่อต่างๆ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคเลปโตสไปโรซิส (โรคฉี่หนู) โรคอุจจาระร่วง โดยดำเนินการเองและอุดหนุนงบประมาณให้สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสถานีอนามัยตำบล ดำเนินการด้านบริการสาธารณสุข เช่น ลานกีฬา สถานพักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการ ฟันฟูเทศบาลประเพณี วัฒนธรรมรำบวงสรวง และป้องกันยาเสพติด ส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับพื้นที่ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาแหล่งน้ำ รวมถึงบำรุงรักษา แหล่งทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์

ความแตกต่างระหว่างแผนงานเดิมของ อนาคต.และนโยบายยุทธศาสตร์คือ สุขภาพะที่เกิดจากการจัดกระบวนการสัมภาษณ์ชุมชนภาพมีประเด็นสำคัญอยู่ที่ การทำแผนของ อนาคต. ในรูปแบบเดิมเกิดจากเวทีประชาคม เนื้อหาของแผนได้จากความต้องการของชาวบ้านแต่ไม่มีการศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาหรือความต้องการนั้น แม้ว่าแผนที่ออกมาได้รับความพึงพอใจจากชาวบ้าน แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการได้ตรงจุดและครอบคลุมทั้งหมด

กระบวนการสมัชชาสุขภาพเริ่มต้นด้วยการหาข้อมูลสุขภาพอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาปัญหา สาเหตุและนำข้อมูลทั้งหมดนำเสนอในเวที ให้ตัวแทนจากหลายภาคส่วนของพื้นที่มีส่วนร่วมคิด และตัดสินใจทำนโยบาย

การตั้งคำถามในเวทีประชาคม มักเป็นการตั้งคำถามว่า ชาวบ้านในพื้นที่อยากได้อะไร? คำตอบที่ได้จึงเป็นความต้องการเชิงวัตถุ ผู้เข้าร่วมไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา สาเหตุ หรือข้อมูลที่น่าไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย ไม่ได้เป็นแผนหรือยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาสุขภาพจะจริง ๆ

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบระหว่างเวทีประชาคมกับกระบวนการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพ

เวทีประชาคม	เวทีสมัชชาสุขภาพ
<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้คนเข้าร่วมจำนวนมาก แต่คนตัดสินใจมีน้อย ● รูปแบบเป็นการถามความต้องการและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม ● ผู้เข้าร่วมมีบทบาทเพียงการเสนอปัญหาและความต้องการ ● ไม่มีกระบวนการจัดเวทีที่เป็นระบบหรือนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ● ผลที่ได้ในเวทีมักเป็นความต้องการเชิงวัตถุ ● อบต. เป็นผู้กำหนดแผน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตัวแทนจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ● รูปแบบเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลปัญหาสาเหตุ เพื่อหาทางแก้ไข ● ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ● มีกระบวนการในเวทีเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์นำเสนอจนถึงกระบวนการสร้างนโยบายและยุทธศาสตร์ ● ผลที่ได้เป็นนโยบาย ยุทธศาสตร์ แก้ไขปัญหาจากสาเหตุ ● ตัวแทนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเขียนแผนและดำเนินงาน

๒. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในพื้นที่

การมีส่วนร่วมในเวทีสมัชชาสุขภาพตำบลสวนหม่อน เป็นไปได้ด้วยดี เนื่องจากคนในพื้นที่มีความสนใจในเรื่องสุขภาพจะร่วมกัน มีปัญหาวิกฤติด้านสุขภาพจะร่วมกัน และต้องการเปลี่ยนแปลงตำบลของตนเองไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุข

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้คือ

๒.๑ ร่วมให้ข้อมูลสุขภาพะทั้งก่อนการจัดเวทีสมัชชา และในเวทีสมัชชา หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ชาวบ้านและผู้นำองค์กรชุมชน ร่วมให้ข้อมูลสุขภาพะกายใจ สังคม สติปัญญา เช่น โรคและปัญหาสุขภาพที่พบในตำบล ปัญหาสังคม ปัญหาด้านจิตใจที่ทำให้เกิดความเครียด ภูมิปัญญา กลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ บริบทแวดล้อมของพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพะ

- ๒.๒ ร่วมกำหนดปัญหา สาเหตุด้านสุขภาวะในเวทีสัมภาษณ์จากข้อมูลที่น่าเสนอ โดยทีมวิชาการและข้อมูลที่ได้จากผู้เข้าร่วมเวที
- ๒.๓ ร่วมตัดสินใจกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาสุขภาวะ ทั้ง ๔ ด้าน
- ๒.๔ ร่วมแปลงนโยบาย ยุทธศาสตร์สู่แผนปฏิบัติ (ยังไม่ได้ดำเนินการ)
- ๒.๕ ร่วมบูรณาการเข้าสู่ระบบแผน อบต. (ยังไม่ได้ดำเนินการ)

๓. การบริหารจัดการกระบวนการสัมภาษณ์สุขภาพ

บทบาทของฝ่ายต่างๆในการจัดกระบวนการสัมภาษณ์สุขภาพ มีดังนี้ คือ

อบต.

อบต.มีบทบาทในการให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ ประสานงานระหว่างทีมวิชาการ ชาวบ้าน และประชาคมตำบล พร้อมอำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมสถานที่ กำลังคนในการจัดเวที หลังจากเวทีสัมภาษณ์ อบต.มีบทบาทในการนำข้อเสนอ นโยบาย ยุทธศาสตร์จากเวทีสัมภาษณ์เข้าสู่การทำแผนและงบประมาณของ อบต. ด้วย

ทีมวิชาการ

มีบทบาทในการกำหนดพื้นที่ ประสานพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลและช่วยเหลือพื้นที่ ในส่วนกระบวนการทางวิชาการ ทั้งการเตรียมประเด็นปัญหาพื้นที่ วิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหา สาเหตุ เป็นวิทยากรนำเวทีในการสร้างนโยบาย ยุทธศาสตร์

ภายหลังเวทีสัมภาษณ์สุขภาพระดับตำบล ทีมวิชาการทำหน้าที่สรุปทเรียนจากการ ดำเนินงาน จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย สนับสนุนความช่วยเหลือด้านวิชาการในการแปลง ยุทธศาสตร์สู่แผนปฏิบัติของ อบต.ส่งเสริมให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริง

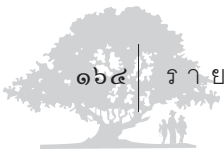
ประชาคม

ประชาคมมีบทบาทในการหาตัวแทนคนในพื้นที่ ทั้งแกนนำ และอาสาสมัครมา เข้าร่วมเวทีสัมภาษณ์สุขภาพ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล เสนอปัญหา สาเหตุ ร่วมคิดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แก้ไขปัญหาสุขภาวะ และดำเนินการเป็นผู้ดำเนินรายการ/พิธีกรในเวที ตลอด ๒ วัน

๔. การจัดกระบวนการสัมภาษณ์สุขภาพระดับตำบล

๔.๑ ก่อนเวทีสัมภาษณ์สุขภาพ

มีการประชุมร่วมกับ อบต. และสมาชิกองค์กรชุมชนต่างๆ ในตำบล มีการชี้แจงถึง สัมภาษณ์สุขภาพ สุขภาวะทางกาย ใจ สังคม สติปัญญา และहारีอรร่วมกันกับทุกฝ่าย ในการเก็บข้อมูลสุขภาวะในตำบลสวนหม่อน ซึ่งตัวแทนจาก อบต.และองค์กรชุมชนต่างๆ ให้ความร่วมมืออย่างดี

การเก็บข้อมูลสุขภาวะพื้นที่โดยการศึกษาชุมชนเชิงสุขภาวะของพื้นที่ได้แก่ สุขภาวะทางกายใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในงานพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารการสนทนากลุ่มแกนนำใน อบต.และองค์กรชุมชน การสนทนากลุ่มกับกรรมการหมู่บ้าน อสม.

มีบางประเด็นปัญหาที่ไม่สามารถนำมาพูดในการสนทนากลุ่มได้พฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ยอมรับในชุมชนอาจจะไม่ได้รับการเปิดเผยในกลุ่มสนทนา จึงต้องใช้วิธีสุ่มครัวเรือนเพื่อลงไปสัมภาษณ์เชิงลึก ในกรณีการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในเวทีสัมชชาฯ การสุ่มสัมภาษณ์รายครัวเรือน ช่วยในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม และการทำแผนที่เดินดินร่วมกับ อสม.และกรรมการหมู่บ้าน

การศึกษาข้อมูลจากเอกสารของ อบต.สถานีอนามัย งานวิจัย เว็บไซต์ และแหล่งข้อมูลเอกสารอื่น ๆ ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ทราบสิ่งต่างๆ หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในตำบลที่มีผู้อื่นศึกษาไว้ เช่น แผนพัฒนาตำบลของ อบต.รายงานสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปีของสถานีอนามัย รายงานของนักศึกษาศาธารณสุขที่มาฝึกงานในสถานีอนามัย

๔.๒ เวทีสัมชชาสุขภาพ

การคัดเลือกตัวแทนจากทุกภาคส่วนในตำบลเข้าร่วมเวทีสัมชชา เพื่อต้องการความคิดเห็นและความต้องการการแก้ไขปัญหาจากหลากหลายมุมมองของคนในพื้นที่ ซึ่งตัวแทนที่คัดเลือกเข้ามาได้แก่ ตัวแทนภาคราชการ (เจ้าหน้าที่ อบต.) ตัวแทนจากสมาชิก อบต. ตัวแทน อสม. กรรมการหมู่บ้าน ชาวบ้านคนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส

เวทีเริ่มต้นด้วยการพูดถึงสิ่งดี ๆ ด้านสุขภาวะในตำบลสวนหม่อนโดยตัวแทนชาวบ้าน เนื่องจากการเก็บข้อมูล เมื่อมีการพูดถึงสุขภาวะด้านกาย ใจ สังคม สติปัญญา ชาวบ้านมักนึกถึงแต่ปัญหา และเรื่องที่ไม่ดี การพูดถึงสิ่งดี ๆ ช่วยให้บรรยากาศในการจัดเวทีสัมชชาเริ่มด้วยความสุข สิ่งดี ๆ ในตำบลสวนหม่อน มีดังนี้

- คุณงามความดีในการรวมกลุ่มสามัคคีกัน
- มีปลัด อบต.ข้าราชการดี ๆ ทำงานร่วมกับชุมชน
- จัดการแนวคิดที่แตกต่างร่วมกันได้ ด้วยการออมชอม
- ได้ธงราชินีปาร์กหลวง รางวัลธรรมมาภิบาล ปี ๔๔ - ๔๖
- ไปรุ่งใสไม่มีเรื่องร้องเรียน
- มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนและเสนอแนะในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน และนำเสนอต่อผู้นำชุมชน
- บริหารการเงินได้คุ้มค่า ใช้เป็นประโยชน์ คือ ๑) ส่งเสริมนม อาหารแก่เด็ก ๒) ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ๓) ถนนหนทาง
- ชมรมผู้สูงอายุ ๑๑๕ หมู่บ้านลงทะเบียนครบ ๑๐๐% และเขียนโครงการขอรับทุนจากสภาผู้สูงอายุได้
- เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว (หมู่บ้านเต่า) ดูแลเต่าทุกบ้าน จิตใจแจ่มใส เคารพบูชาได้เห็นเต่าแล้วมีความสุข ดีใจ อยู่ร่วมกันมาตั้งแต่เกิด และมีการเก็บกระดองเต่าไว้บูชา ใครผ่านไปผ่านมาก็ให้ความเคารพ เพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุข

ในตำบลสวนหม่อนมีโครงการดี ๆ มากมาย ด้วยการสนับสนุนจาก อบต.และหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีผลงานด้านการบริหารจัดการและคนในชุมชนมีความพร้อมที่จะรับการสนับสนุนเป็นโครงการต่าง ๆ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

การนำเสนอปัญหา-สาเหตุ ด้านสุขภาพในเวทีสัมภาษณ์สุขภาพ เป็นข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่เก็บได้จากการลงเก็บข้อมูลในตำบลสวนหม่อน ทำให้ในเวทีทราบปัญหาโดยรวมทั้งตำบล และปัญหาเฉพาะหมู่บ้าน มีการจัดลำดับปัญหาสุขภาพะทางกายของแต่ละหมู่บ้าน และรายงานภาพรวมด้านสุขภาพะทางจิตใจ สังคม สติปัญญา

หลังจากการนำเสนอข้อมูล ผู้เข้าร่วมเวทีได้จัดลำดับความสำคัญของปัญหาสุขภาพะทางกาย ใจ สังคม สติปัญญา โดยจัดหมวดหมู่ปัญหาที่ได้จากเวที นำมาเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลที่นำเสนอไปแล้ว กับปัญหาสุขภาพะที่ได้จากเวที จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่ให้ได้ปัญหาสุขภาพะในพื้นที่ เป็นการให้ผู้เข้าร่วมเวทีมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา สถานการณ์ความเป็นจริงตามที่ตนเองเข้าใจ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนา ซึ่งต่างจากการสำรวจข้อมูล ๒ ประเด็นคือ ความขัดแย้งระหว่างผู้นำกับชาวบ้าน และขาดการสนับสนุนทางวิชาการหรือด้านสติปัญญา

๔.๓ หลังจากเวทีสัมภาษณ์สุขภาพ

หลังจากได้ยุทธศาสตร์ครบทั้ง ๔ ยุทธศาสตร์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อนจะประสานทั้ง ๔ ยุทธศาสตร์ เข้าสู่แผนงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน เพื่อเป็นแผนในการพัฒนาสุขภาพะทางกาย ใจ สังคม สติปัญญาของคนสวนหม่อนต่อไป

หลังจากเวทีสัมภาษณ์สุขภาพพื้นที่ สิ่งที่คณะผู้จัดสัมภาษณ์สุขภาพ และตัวแทนจากพื้นที่ต้องทำนอกเหนือจากการร่วมผลักดันให้ยุทธศาสตร์เข้าสู่ระบบของ อบต.แล้ว มีสิ่งที่จะต้องทำดังนี้

๑. ทีมวิชาการประมวลสรุปเวทีสัมภาษณ์ฯ เพื่อทำข้อเสนอให้พื้นที่นำเข้าสู่ระบบการทำแผนงบประมาณของ อบต. สรุปบทเรียนและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการจัดสัมภาษณ์สุขภาพระดับตำบลให้พื้นที่อื่น ๆ นำไปใช้

๒. ตัวแทน อบต.และประชาคมเข้าร่วมเวทีสัมภาษณ์สุขภาพแห่งชาติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนวคิด ประสพการณ์ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดกระบวนการสัมภาษณ์สุขภาพ

๓. เนื่องจาก อบต.สวนหม่อน จะมีการเลือกตั้งนายก อบต.และสมาชิก อบต. ในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ จึงต้องมีการประชุมตกลงร่วมกันระหว่างทีมวิชาการ อบต.ชุดใหม่ และประชาคมเพื่อให้เข้าใจแนวคิด กระบวนการ และผลจากเวทีสัมภาษณ์สุขภาพตำบล และเกิดระบบสนับสนุนนโยบายยุทธศาสตร์ งบประมาณ และการจัดทำโครงการเสนอแหล่งสนับสนุนอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ จากประเด็นที่ ๖ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กับการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข

๑. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

- ๑.๑ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งควรมีการจัดทำกระบวนการสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนสมัชชา เวทีสมัชชา และหลังสมัชชา
- ๑.๒ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณทั้งการจัดทำสมัชชาสุขภาพและแผนตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการสมัชชาสุขภาพ
- ๑.๓ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ประชาคมองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ช่วยสนับสนุนการจัดทำกระบวนการสมัชชาสุขภาพ
- ๑.๔ สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติควรร่วมมือกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคม สันนิบาต ชมรมต่างๆ ของ อบต. เทศบาล อบจ. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการจัดกระบวนการสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่ทั่วประเทศ

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

- ๒.๑ อบต. เทศบาล อบจ. ควรสนับสนุนแผนและงบประมาณที่มาจากกระบวนการสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่
- ๒.๒ อบต. เทศบาล อบจ. ควรมีกลไกการปฏิบัติตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนจากสมัชชาสุขภาพ โดยอาจตั้งเป็นกรรมาธิการด้านสุขภาพทำงานร่วมกับประชาคม การจัดสรรกำลังคนให้เป็นคณะทำงานร่วมรับผิดชอบแผนสุขภาพ

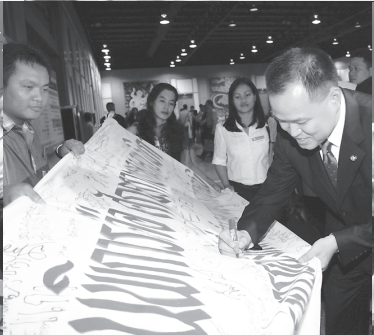
ภาคประชาคมและประชาชนควรปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ด้วยตนเองโดยทันที และร่วมกันระดมทุนสนับสนุนแผนสุขภาพที่ทุกคนมีส่วนร่วมกันสร้างขึ้น

ประเด็นที่
๗

ห้องย่อยศักยภาพคนพิการ สู่ความอยู่เย็นเป็นสุข

“ การฟื้นฟูและการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งสิ่งของ อุปกรณ์ บุคคลและระบบต่าง ๆ สอดคล้องเหมาะสม ตามแต่ละ ประเภทความพิการของคนพิการ จะเป็นหน้าต่างบานแรกสู่การมีสุขภาพ ที่ดีของคนพิการ สุขภาพดีของครอบครัวคนพิการ และสุขภาพดีทั้งชุมชน บนฐานการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนจากประสบการณ์จริง ด้วยกิจกรรมที่แสดง ศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของคนพิการเอง ”

กำหนดการห้องย่อย ศักยภาพคนพิการสู่ความอยู่เย็นเป็นสุข

- เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ
วัตถุประสงค์/ความเป็นมา ของการจัดประชุม
- เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๔๕ น. ประชุมกลุ่มย่อย หัวข้อ
“สุขภาพคนพิการ คือ ศักยภาพคนพิการ”
กลุ่มที่ ๑ ความพิการทางการมองเห็น
กลุ่มที่ ๒ ความพิการทางการได้ยิน
กลุ่มที่ ๓ ความพิการทางกายและการเคลื่อนไหว
กลุ่มที่ ๔ ความพิการทางจิตใจ/พฤติกรรม/สติปัญญา
- เวลา ๑๐.๔๕ - ๑๒.๐๐ น. การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็น
“ศักยภาพคนพิการ สู่ความอยู่เย็นเป็นสุข บทเรียนที่ผ่านมา”

ผู้ร่วมเสวนา โดย

นายกิตติพงศ์ สุทธิ	ผู้แทนคนพิการทางการมองเห็น
นายสุรเชษฐ์ เลิศสัญญาณ	ผู้แทนคนพิการทางการได้ยิน
นางสาวอรุณวดี ลีมังกูร	ผู้แทนคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว
นางภรณี ลุยโน	ผู้แทนคนพิการทางสติปัญญา

ดำเนินการเสวนา โดย

นายอดิศักดิ์ ศรีสม

- เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๒.๓๐ น. สรุปประเด็นที่จะนำเสนอในเวทีสัมมนาสุขภาพแห่งชาติ
โดย คณะกรรมการสุขภาพคนพิการ

ประธาน

นายศุภชีพ ดิษเทศ

เลขานุการ

นายกิตติพงศ์ สุทธิ

ผู้จัดการห้อง

นายธีรยุทธ สุคนธวิท

ผู้ประสานงาน สปรส.

นางกรรณิการ์ บรรเทิงจิตร

หมายเหตุ รายงานวิทยากรและผู้ดำเนินรายการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้

สรุปประเด็นและการนำเสนอ

ศักยภาพคนพิการ สุขภาพดีเป็นสุข*

การสัมมนาห้องย่อยนี้เป็นหัวข้อย่อย ๑ ใน ๑๒ หัวข้อของสมัชชาสุขภาพปี พ.ศ.๒๕๕๘ สืบเนื่องจากสมัชชาสุขภาพ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๕ ที่เน้นในกลุ่มประชากรเป้าหมายต่างๆ ร่วมกัน เพื่อนำเสนอประเด็นการดูแลสุขภาพของตนเอง และในปี พ.ศ.๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ที่เน้นการมีส่วนร่วมจากภูมิภาคต่างๆ ด้วยการจัดทำข้อเสนอด้านสุขภาพของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย นำเสนอข้อคิดเห็นต่อการดูแลสุขภาพและผลักดัน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก แต่กระบวนการทำงาน ๓ ปีที่ผ่านมา ประเด็นสุขภาพของคนพิการและประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้นำสู่การพูดคุยวงกว้าง ขยายพื้นที่การเรียนรู้ของคนพิการกับสังคมมากขึ้น

สำหรับในปีนี้ วัตถุประสงค์ของห้องย่อย “ศักยภาพคนพิการ...สู่การอยู่เย็นเป็นสุข” กำหนดไว้ ๒ ประการ ได้แก่

๑. เสริมสร้างเวทีการเรียนรู้ผลสำเร็จหรือนวัตกรรมของกลุ่มคนพิการแต่ละประเภท
๒. นำเสนอพันธกิจร่วมของคนพิการทุกประเภท สู่ระดับนโยบาย โดยกำหนดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นในกลุ่มคนพิการ ได้แก่

- การถอดบทเรียนจากประสบการณ์ความสำเร็จของงานคนพิการช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา และปัจจัยที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ เพื่อทำเป็นเอกสารเผยแพร่ในงานสมัชชาสุขภาพ
- การมอบบทบาทหน้าที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม รวมกลุ่มเรียนรู้ในห้องย่อยต่างๆ ที่เป็นระบบมากขึ้น
- การสัมมนาในห้องย่อย มี ๒ กระบวนการ คือ
 - ๑) การเพิ่มเติมข้อมูล จากคณะทำงานผู้คนพิการอื่นๆ และการเสริมข้อคิดเห็นจากคนพิการอื่นๆ ในแต่ละประเภทคนพิการ เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
 - ๒) การอภิปรายกลุ่ม เพื่อนำเสนอบทเรียนจากประสบการณ์จริงของกลุ่มคนพิการ
- การประกาศพันธกิจร่วมของกลุ่มคนพิการด้วยการรวบรวมรายชื่อผู้ที่มีความเห็นร่วมในแผ่นผ้าขนาดใหญ่ และการอ่านคำประกาศร่วมกัน โดยมีผู้สื่อข่าวเก็บภาพเขียนข่าวและนำเสนอสู่สาธารณชนต่อไป

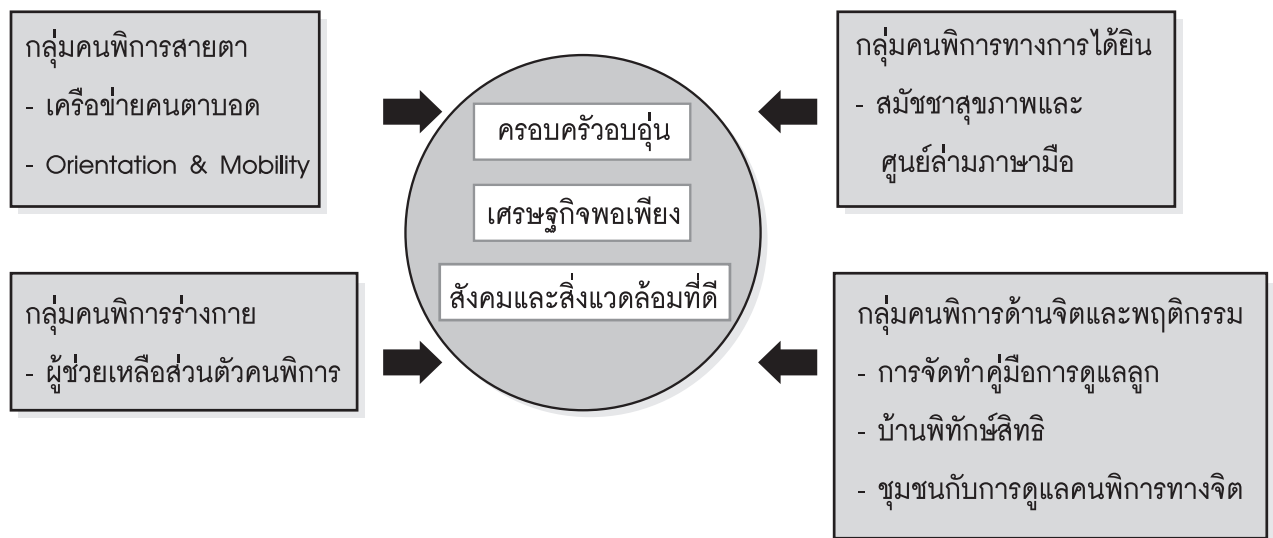
* สรุปจากรายงานสรุปประเด็นและการนำเสนอห้องย่อยศักยภาพคนพิการสุขภาพดีเป็นสุข
เรียบเรียงโดย คณะกรรมการสุขภาพคนพิการ

ภายหลังการจัดสัมภาษณ์ชุมชนภาพแห่งชาติ ๓ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนภาพแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ติดตาม ให้ข้อคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาพของคนพิการให้ได้ทั่วถึง เท่าเทียม ซึ่งกิจกรรมแรกของคณะกรรมการชุมชนภาพแห่งชาติ คือ การบริหารจัดการห้องย่อยนี้ โดยกำหนดให้ทิศทางงาน เพื่อเน้นการเรียนรู้ของกลุ่มคนพิการแต่ละประเภท โดยอยู่ในกรอบการพัฒนาศักยภาพคนพิการกับการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข

สรุปการพัฒนาศักยภาพคนพิการ คือ การเสริมสุขภาพของคนพิการ จาก ๔ กรณีศึกษา

โดย นายกิตติพงษ์ สุทธิ	ผู้แทนคนพิการทางการมองเห็น
นายสุรเชษฐ์ เลิศสัจญาณ	ผู้แทนคนพิการทางการได้ยิน
นางสาวอรุณวดี ลิ้มอังกูร	ผู้แทนคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว
นางภรณี ลุยโน	ผู้แทนคนพิการทางสติปัญญา

ภาพที่ ๕ การพัฒนาศักยภาพคนพิการ

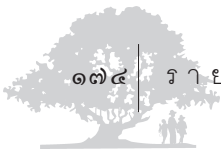

ประเภทความพิการ : กลุ่มคนพิการด้านสายตา			
โครงการ/กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	ศักยภาพ/ข้อจำกัด	ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ
<p>๑. การสร้างเครือข่าย เพื่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตคน พิการ</p> <p>วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมสุขภาพ คนพิการด้านสายตา</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานงานองค์กร คนพิการ เช่น กลุ่ม ชมรมต่างๆ ทุกระดับ ● สร้าง เป้าหมาย สุขภาพร่วมกันของ เครือข่าย ● กำหนดโครงสร้างการทำงานร่วมกันและ เรียนรู้ร่วมกัน โดย มี ลักษณะทั้งเลือกตั้ง และแต่งตั้ง ● จัดทำแผนงานส่งเสริม สุขภาพ ● เครือข่ายให้ การ สนับสนุนกิจกรรมที่ ตอบสนองกับพื้นที่ ต่างๆ 	<p>ศักยภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เครือข่ายมีความ สามารถ ในการ ประสานงานทรัพยากร ภายนอก ● การสร้างเป้าหมายร่วม จากทุกฝ่าย คือการอยู่ ได้ในสังคมอย่างมี ศักดิ์ศรี ● การประสานภายใน เครือข่ายคนตาบอด ด้วยกันเอง <p>ข้อจำกัด ประเด็นสุขภาพ พุดคุยเพียง ๓๐% ของเวลา แต่พุดคุยอาชีพ ๗๐% ของ เวลา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การมีส่วนร่วมของคน ตาบอดในระยะแรกยังมีข้อจำกัด 	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างกลไกเครือข่าย ที่มาจากการยอมรับ ของประชาคมคน ตาบอด ● มีเวทีการเรียนรู้ร่วมกัน ● เกิดกิจกรรมตอบสนอง ได้เฉพาะกลุ่ม
<p>๒. โครงการฝึกทักษะ ด้านการทำ ความ คืบหน้ากับสภาพ แวดล้อมและการ เคลื่อนไหว (O&M)</p> <p>วัตถุประสงค์ O&M เป็นเรื่อง มีอด้านแรกที่จะนำคน ตาบอดสู่สังคมในทุก ด้าน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ศึกษาศถานการณ์คน ตาบอดมีเพียง ๑๐% เท่านั้นที่ใช้ O&M ได้ ● จัดฝึกอบรม ครู หรือ วิทยากร หลัก ๓๖ คน และขยายผลให้ บริการ ๓ รูปแบบ - ให้บริการในท้องถิ่น - ให้บริการเป็นกลุ่ม - ให้บริการถึงบ้าน <p>การติดตาม และ ประเมินผล ซึ่งพบว่าได้ รับการตอบสนองด้วยดี ทำให้คนตาบอดสามารถ ประกอบภารกิจส่วนตัวได้</p>	<p>ศักยภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การรณรงค์ต่อเนื่อง ของคนตาบอด ด้วย รูปธรรมความสำเร็จ เป็นบุคคลทำให้สังคม เข้าใจและให้โอกาส มากขึ้น ● การจัดบริการ มีความ ยืดหยุ่นสูง เหมาะสม กับข้อจำกัดของคน พิการ <p>ข้อจำกัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การขยายผลของครู มี จำนวนไม่มากนัก ทำได้ เพียงค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากไม่สามารถทำ เป็นคู่มือที่เหมาะสมได้ ดังนั้นครูจึงต้องเป็น บุคคลหลักเพื่อถ่ายทอด ● อนาคตต้องหาเจ้าภาพ (ไม่ใช่เจ้าทุกข์, เจ้า ประจำ, เจ้าอารมณ์) 	<ul style="list-style-type: none"> ● สังคม ครอบคลุมคน พิการ ตัวคนพิการ ให้ ความสำคัญต่อ O&M มาก

ประเภทความพิการ : กลุ่มคนพิการทางการได้ยินและสื่อความหมาย

โครงการ/กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	ศักยภาพ/ข้อจำกัด	ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ
<p>การจัดสัมมนา ช่างภาพ ๔ ภาค</p> <p>วัตถุประสงค์ ส่งเสริมสุขภาพคน พิการด้านการได้ยิน และสื่อความหมาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ประชุมคนพิการด้าน การได้ยินและผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้อร่วม เพื่อจัดสัมมนา กระจาย ๔ ภูมิภาค ● ระดมสมองการส่งเสริม สุขภาพคนพิการด้าน การได้ยิน ซึ่งมีข้อสรุป ๓ ประเด็น 1) จำนวนคนพิการด้าน การได้ยิน รับรู้ข้อมูล ข่าวสารได้เพียง ๒๐% จากสายตาเท่านั้น ทำให้ ขาดการเข้าถึงข้อมูลข่าว สารและบริการต่าง ๆ รวมทั้งสุขภาพ แม้ว่าดู จะรู้เหมือนคนปกติทั่วไป 2) สื่อ TV มีเพียง ๒ ชั่วโมง ในช่อง ๑๑ ต่อวันเท่านั้น ที่กลุ่มนี้รับรู้ได้ 3) ขาดแคลนล่ามภาษามือ สมาคมคนหูหนวกแห่ง ประเทศไทย เร่งรัด จัด ทำสื่อเผยแพร่ความรู้ ภาษามือ และความรู้ ด้านการดูแลสุขภาพให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น ● รณรงค์ให้สถานประกอบ การและหน่วยงานให้ บริการสาธารณะต่าง ๆ มีล่ามภาษามือ ประจำ ● จัดตั้งศูนย์บริการล่าม ภาษามือให้เพียงพอต่อ การให้บริการ 	<p>ศักยภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สามารถประสาน ทรัพยากรจากภายนอก มาสนับสนุนงานของ สมาคมฯ และเครือข่าย <p>ข้อจำกัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การรับรู้และยอมรับคน พิการทางการได้ยินของ สังคมเป็นไปอย่างค่อนข้าง จำกัด ● ข้อจำกัดทางล่ามภาษา มือ กระจายบริการไม่ ทั่วถึง ทำให้การเผยแพร่ ศักยภาพความเป็นจริง ของกลุ่มคนพิการทาง การได้ยินน้อยตามไป ● คนพิการด้านการได้ยิน ที่อ่านหนังสือออก ดูเหมือนจะมีน้อยกว่า คนพิการที่อ่านหนังสือ ไม่ออกทำให้การเคลื่อนไหว ขับเคลื่อนงานคน พิการอยู่ในเกณฑ์ต่ำ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสนับสนุนจากหน่วย งานด้านสาธารณสุข ภายนอก ● โอกาสของรัฐที่ขยายและ เปิดกว้างมากขึ้น ต่อการ ผลิตบุคลากรล่ามภาษามือ โดยเฉพาะในสถาบันต่าง ๆ

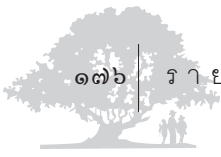
ประเภทความพิการ : กลุ่มคนพิการด้านการเคลื่อนไหว

โครงการ/กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	ศักยภาพ/ข้อจำกัด	ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ
<p>โครงการผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคนพิการ (PA)</p> <p>วัตถุประสงค์ เพื่อให้คนพิการสามารถหลุดพ้นจากภารกิจประจำวันสามารถเข้าถึงบริการและสังคมต่างๆ ได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาสัมพันธ์ผู้ที่สนใจจะเป็น PA มีคุณสมบัติไม่เป็นบุคลากรในครอบครัว ไม่ตัดสินใจแทน และสามารถทำงานร่วมกับคนพิการ ● อบรม PA ระยะสั้น ๑ วันและระยะยาว ๓ วัน ● จัดส่ง PA ทำงานร่วมกับคนพิการ โดยมีค่าตอบแทน วันละ ๒๐๐ บาท/คน ● ติดตามและประเมินผล PA ที่แสดงชัดเจนว่าคนพิการที่มี PA สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ และสามารถเข้าสู่สังคม จะค่อยๆ แสดงศักยภาพให้เห็นชัดเจน และมีสุขภาวะดีขึ้น ● การผลักดันโครงการให้เป็นโครงการของรัฐบาล โดยมีการแบ่งจ่ายค่าดำเนินโครงการจากตัวคนพิการ อปท. และหน่วยงานรัฐเท่ากันและคาดหวังว่ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจะเป็นเจ้าภาพได้ 	<p>ศักยภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เดิมเป็นโครงการนำร่อง ๓ ปี และมีการติดตามผลทางวิชาการอย่างเป็นระบบ จนสามารถนำเสนอเชิงนโยบายได้ระดับหนึ่ง ● PA ส่วนใหญ่ทำงานด้วยจิตใจอาสาสมัคร ● สามารถประสานหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนโครงการรวมถึงความรู้ ประสบการณ์จากต่างประเทศ <p>ข้อจำกัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เนื่องจากเป็นโครงการที่ต้องใช้งบประมาณ ดังนั้นความยั่งยืนของโครงการจึงต้องการพัฒนาต่อไป ● พื้นที่การเรียนรู้ IL และ PA ยังอยู่ในวงจำกัด 	<ul style="list-style-type: none"> ● PA ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีจิตใจอาสาสมัคร ● กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงสาธารณสุขให้การสนับสนุนต่อเนื่อง ● มีระบบการติดตามประเมินผลทางวิชาการที่ชัดเจน ● โครงการทั้งหมดดำเนินการโดยคนพิการเป็นหลัก และมีส่วนร่วมทุกระดับ

ประเภทความพิการ : กลุ่มผู้ปกครองเด็กพิการทางสติปัญญา

โครงการ/กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	ศักยภาพ/ข้อจำกัด	ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ
<p>โครงการจัดทำเอกสารคู่มือการเลี้ยงดูดูแลฟื้นฟูลูก</p> <p>วัตถุประสงค์ เผยแพร่ความรู้จากประสบการณ์จริงสู่ครอบครัวที่มีเด็กพิการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การปรับเจตคติของผู้ปกครองให้ยอมรับลูกพิการ และปรับมุมมองการฟื้นฟูลูกพิการ ไม่ใช่ด้านการแพทย์เท่านั้น แต่ควรเป็นองค์รวม โดยมีผู้ปกครองเป็นผู้กระทำหลัก ● รวบรวม เรียบเรียงความรู้ ประสบการณ์การเลี้ยงดู และฟื้นฟูเด็กพิการ เพื่อนำสู่การเผยแพร่ ทั้งด้านเอกสาร หนังสือ วิทยู โทไรทัศน์ ● ประสานช่องทางการสื่อสาร เพื่อการเผยแพร่ต่อไป ● พัฒนาอุปกรณ์การเล่นเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ● ขยายความรู้สู่ระบบการศึกษาให้กว้างขวาง 	<p>ศักยภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้ปกครองคือผู้ที่มีจิตใจรัก ห่วงใยต่อลูก และคาดหวังต่อพัฒนาการที่ดีของลูก ● หน่วยงานและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้เข้าใจ และพร้อมสนับสนุน <p>ข้อจำกัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้ปกครองที่ยากจน มีภาระทางเศรษฐกิจ จะมีข้อจำกัดของเวลาในการดูแลลูก 	<ul style="list-style-type: none"> ● เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อลูกพิการ ● ครอบครัวที่มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เวลา ความรู้ และวิธีการการเลี้ยงดูลูกพิการ

ประเภทความพิการ : กลุ่มผู้ปกครองบุคคลออทิสติก

โครงการ/กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	ศักยภาพ/ข้อจำกัด	ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ
<p>โครงการบ้านพิทักษ์สิทธิ์และศูนย์ส่งเสริมศักยภาพและอาชีพ</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <p>เพื่อให้บุคคลออทิสติกและบกพร่องทางการเรียนรู้ได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพเป็นองค์รวมและศึกษา ระบบการจัดบริการที่มาจากความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none">● การรวมตัวของผู้ปกครอง ๓๒ คน เขียนโครงการเสนอต่อพมจ. จังหวัดลำปาง และได้รับการอนุมัติงบประมาณ ๖ แสนกว่าบาท ต่อการดูแลเด็ก ๓๒ คน● กำหนดแผนงาน รูปแบบ การทำกิจกรรม หลักสูตร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง● ประสานแหล่งทรัพยากรต่างๆ เนื่องจากข้อจำกัดของงบประมาณ● ปฏิบัติงานตามแผนซึ่งขณะนี้ดำเนินมาราว ๖ เดือน ในกิจกรรม<ol style="list-style-type: none">๑) การจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับ กศน. และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ เช่น ร้านค้า ปลุกผักปลอดสารพิษ๒) การจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพได้ฝึกทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันการศึกษาในระบบโรงเรียน	<p>ศักยภาพ</p> <ul style="list-style-type: none">● ผู้ปกครองเป็นบุคลากรหลักของโครงการในการฟื้นฟูลูกตนเอง● การประสานงานภายในกลุ่ม ๓๒ ครอบครัว และการประสานทรัพยากรจากภาครัฐ <p>ข้อจำกัด</p> <ul style="list-style-type: none">● งบประมาณจำกัดต่อปริมาณเด็ก	<ul style="list-style-type: none">● การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก● ความเข้มแข็งกระตือรือร้นของกลุ่มผู้ปกครอง

ประเภทความพิการ : กลุ่มคนพิการด้านจิต

โครงการ/กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	ศักยภาพ/ข้อจำกัด	ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ
<p>โครงการการใช้ชีวิตอิสระในชุมชน (วัดบางระโห่ง จ.นนทบุรี)</p> <p>วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดูแลคนพิการทางจิตและการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตปกติในชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การเตรียมชุมชน โดยการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน ๕๐ คน ด้วยเครื่องมือ AIC ให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งชุมชนทั้งในด้านสถานการณ์ การวิเคราะห์ความต้องการของคนพิการและการตอบสนองภายในชุมชน ● วางแผนร่วมกับชุมชนในการเตรียมดำเนินงาน ● ดำเนินการฝึกทักษะ ๖ ด้านในการดูแลตนเอง การอยู่ร่วมในบ้าน อยู่ร่วมกับสังคม การทำงาน และการพักผ่อนตลอดจนการอาชีพ ● ประสานกับโรงพยาบาลในการติดตามความพิการทางจิตทุกสัปดาห์ ● ประเมินผล 	<p>ศักยภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● แกนนำสำคัญ คือพระที่ให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้มากให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ● ชุมชนรอบวัด มีความเอื้ออาทรร่วมกัน ในปัญหาคนพิการทางจิตทำกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวและในชุมชน <p>ข้อจำกัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ยังอยู่ระหว่างทดลองนำร่อง และสรุปผลจากประสบการณ์การทำงานชุมชน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความตั้งใจ มุ่งมั่นของผู้ปกครองคนพิการ และพระที่เป็นปัจจัยหลักนำสู่ความสำเร็จ ● การหนุนช่วยด้านวิชาการจากโรงพยาบาล

ซึ่งศักยภาพของคนพิการที่แสดงผ่านโครงการต่างๆ นี้สามารถจัดทำเป็นคำประกาศเจตนารมณ์ได้ ดังนี้

คำประกาศเจตนารมณ์

เรื่อง การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในที่สาธารณะ
เสนอต่อ เวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๘

ด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นในนโยบายปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติของรัฐบาล ที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เครือข่ายคนพิการด้านสุขภาพ ที่ประกอบด้วยคนพิการจากองค์กรคนพิการทุกประเภท เครือข่ายผู้ปกครองคนพิการ นักวิชาการ และพันธมิตรจากประชาคมสุขภาพต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพของคนพิการ โดยการระดมความคิดเห็นจากคนพิการทั่วประเทศ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จนถึงปัจจุบันพบว่าข้อเสนอเรื่อง การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เป็นประเด็นร่วมในทุกเวทีทุกประเภทและระดับความพิการ

ประกอบกับปีนี้ ประเด็นเรื่อง “ความอยู่เย็นเป็นสุข” เป็นเป้าหมายการพัฒนายุคใหม่ที่ทุกฝ่ายต่างตื่นตัวและให้ความสนใจเป็นอันมาก กระบวนการพัฒนา “คนพิการ” เพื่อนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวจะสำเร็จเป็นจริงได้ ต้องเริ่มต้นจากการทำลายอุปสรรคขัดขวางการมีส่วนร่วมของคนพิการในสังคม รวมทั้งการจัดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการปรับสภาพแวดล้อมในทุกมิติให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของคนพิการ บนพื้นฐานความเป็นจริงและความเป็นไปได้ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง

ดังนั้น เครือข่ายคนพิการด้านสุขภาพ จึงเห็นชอบร่วมกันที่จะรณรงค์เคลื่อนไหวและผลักดันให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง “จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในที่สาธารณะ” ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเสมอภาค ความเป็นธรรมทางสังคม และขยายโอกาสการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้พิการและผู้สูงอายุ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๘๐ รวมทั้ง พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.๒๕๓๔ และ พ.ร.บ.ผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๖

จึงขอเสนอ เวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๘ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบาย/มาตรการ การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในที่สาธารณะ ดังนี้

๑. ให้มีนโยบายจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ ในอาคารสถานที่ของราชการและอาคารสาธารณะของเอกชนที่จะก่อสร้างใหม่อย่างทั่วถึง พร้อมป้ายสัญลักษณ์แสดงการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

๒. เร่งรัดติดตามให้มีการปรับปรุงอาคารสถานที่ บริการสาธารณะที่จัดสร้างแล้ว ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการตามที่กฎหมายกำหนด (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ ออกตามความใน พ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.๒๕๓๔)

๓. กำหนดให้หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้งบประมาณเหลือจ่ายประจำปีจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในอาคารสถานที่เดิม โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก

๔. จัดระบบสนับสนุนการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ เพื่อให้คนพิการและผู้สูงอายุเข้าถึงบริการต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

๕. จัดให้มีบริการล่ามภาษามือประจำจังหวัด อย่างน้อย ๑ คน สำหรับไว้บริการติดต่อสื่อสารแก่ผู้พิการทางการได้ยินที่มีความจำเป็น ทั้งในกรณีปกติ และกรณีมีเหตุฉุกเฉินเร่งด่วน

๖. ให้มีคณะทำงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ในคณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำจังหวัด โดยมีผู้แทนคนพิการร่วมเป็นคณะทำงาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและกำกับดูแลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ

อนึ่ง ในการวางแผนดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในที่สาธารณะ ทั้งของภาครัฐและเอกชน ขอให้มิตัวแทนคนพิการหรือองค์กรคนพิการเข้าร่วมพิจารณาด้วย

เครือข่ายคนพิการด้านสุขภาพ

๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ จากประเด็นที่ ๗ ศักยภาพคนพิการ สู่ความอยู่เย็นเป็นสุข

๑. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อรัฐบาล

- ๑.๑ เป็นเจ้าภาพการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองตามประเภทความพิการ เช่น Orientation and Mobility (O&M), Personal Assistant (PA), เครื่องมือการเรียนรู้ เป็นต้น
- ๑.๒ การจัดตั้งศูนย์บริการทางเลือกสำหรับคนพิการ เช่น ศูนย์ Independent Living (IL), ศูนย์ Orientation and Mobility (O&M), บ้านพิทักษ์สิทธิ์, ศูนย์บริการลุ่ม เป็นต้น

๒. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ๒.๑ สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดกลุ่มคนพิการ, กลุ่มผู้ปกครอง เพื่อดูแลคนพิการ ด้วยตนเอง
- ๒.๒ จัดตั้งระบบการเรียนรู้ พี่นุฟู และพัฒนาโดยชุมชน เช่น วัด โรงเรียน เป็นต้น โดยมีคนพิการมีส่วนร่วม

๓. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อชุมชน

- ๓.๑ ส่งเสริมการเรียนรู้ อากาศ พฤติกรรมของคนพิการแต่ละประเภทในชุมชน
- ๓.๒ ผลักดันการดูแลคนพิการสู่หลักสูตรในโรงเรียน และเผยแพร่ต่อสังคม

๔. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อครอบครัว

- ๔.๑ ส่งเสริมการถอดบทเรียน ประสบการณ์ ความรู้ด้านการเลี้ยงดูเด็ก และคนพิการ เพื่อการเผยแพร่กับผู้ปกครองอื่น ๆ
- ๔.๒ สร้างเสริมกำลังใจสมาชิกในครอบครัว ด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดสรรเวลา การให้ความรักต่อกัน เป็นต้น

๕. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อองค์กรอื่น

- ๕.๑ องค์กรคนพิการแต่ละประเภทต่างๆ สามารถผลักดันนโยบายร่วมกันได้
- ๕.๒ องค์กรคนพิการต้องสร้างรูปธรรมของงานที่ชัดเจน วัดได้ ประเมินได้ เพื่อการขยายผล

๖. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์อื่นๆ เช่น ต่อการวิจัย ต่อสื่อมวลชน เป็นต้น

- ๖.๑ การเปิดเวลาการสอน การฝึก การดูแล เด็กพิการประเภทต่างๆ ในวิทยุโทรทัศน์
- ๖.๒ การเผยแพร่ศักยภาพ บทเรียนด้านคนพิการสู่บุคคลปกติ

ประเด็นที่

๖

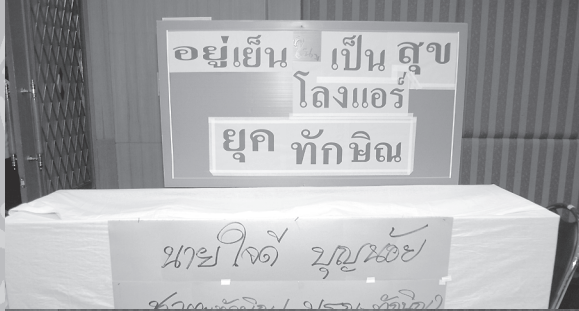
ห้องย่อนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม
เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข

“ชุมชนจะอยู่เย็นเป็นสุขได้ รัฐต้องจริงจังและยอมรับวิถีชีวิต ที่มีแนวทางการดูแลทรัพยากร น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน แร่ธาตุ ของท้องถิ่น และรัฐบาล ต้องหยุดโลก และเรียนรู้ถึงคำว่าพอเพียงอย่างแท้จริง ”

“นโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข”

“นโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข”
๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘

กำหนดการห้องย่อย นโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข

เวลา ๐๙.๓๐ - ๐๙.๔๐ น.	วິดิทัศน์ “เล่าเรื่องสิ่งแวดล้อมจากชุมชน”
เวลา ๐๙.๔๐ - ๑๐.๐๐ น.	“สุขแบบปุ่เย็น” เล่าเรื่องโดย ปุ่เย็น ผู้เฒ่าแห่งลุ่มน้ำเพชรบุรี และคุณเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล
เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.	รายงานสาธารณะ “อยู่ร้อนนอนทุกข์ในยุคสงคราม (แย่งชิง) ทรัพยากร” การจัดการน้ำ โดย นางสาวสดใส สว่างไศรภ : เครือข่ายทรัพยากรภาคอีสาน การจัดการป่า โดย นายศรีบุรณ ฤทธิไพโรจน์ : มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ การจัดการพลังงานและผลกระทบจากอุตสาหกรรม โดย นายสุทธิธรรม เลขวิวัฒน์ : สัมมนาสุขภาพภาคตะวันออก
เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	ถกประเด็น “หลากหลายมุมมอง สู่วิถีอยู่เย็นเป็นสุข : เมื่อชุมชน เป็นผู้จัดการทรัพยากร” ร่วมถกประเด็น โดย นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ : สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอุบลราชธานี นายสุทธิพงศ์ ธรรมวุฒิ : พิธีกรรายการคนค้นคน นายวิชาญ เพชรรัตน์ : ผู้อาวุโสจากสุราษฎร์ธานี นายสัณชัย สุติพันธ์วิหาร : อาจารย์ประจำคณะสิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พระมหาประนอม ปัญญาโว : พระนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุทัยธานี นางเว่ย ทองกุ่ม : ชาวกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านตากแดด จังหวัดราชบุรี นายจุลจักร จักรพงษ์ : ดารา นักแสดง นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ : นักพัฒนาเอกชน นางสาวกชวรรณ ชัยบุตร : เลขาธิการสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
ดำเนินรายการ	โดย นายศศิน เฉลิมลาภ รองเลขาธิการมูลนิธิสืบนาคะเสถียร
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๒.๓๐ น.	อภิปรายทั่วไปและสรุปข้อเสนอต่อเวทีสัมมนาสุขภาพแห่งชาติ
ผู้จัดการห้อง ผู้ประสานงาน สปรส.	นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ และ นางสาววรลักษณ์ ศรีใย นางสาวสมพร เพ็งคำ

สุขแบบปุ๋เย็น ลุ่มน้ำเพชรบุรี*

แม่น้ำเพชรบุรี ต้นกำเนิดอยู่ที่ภูเขาตะนาวศรี ตั้งแต่ภูเขาถึงทะเล มีความยาว ทั้งหมด ๒๑๗ กม.เป็นแม่น้ำสายเดียวที่ไหลผ่านจังหวัดเดียว ปุ๋เย็นอาศัยอยู่ในแม่น้ำเพชรบุรี มาประมาณ ๒๐ ปี โดยอาศัยอยู่ในเรือหาปลาที่แม่น้ำ แต่ก่อนมีน้ำเยอะ ปลาก็เยอะโดยความเข้าใจว่าน้ำถูกเอาไปใช้ปั่นไฟฟ้าไม่ปล่อยลงมาหาปลาตามที่ตามแห่งบ้าง ขายเมื่อเหลือกิน ทั้งปลาสดและปลาตากแห้ง และขายในราคาถูกๆ แต่ก่อนเวลาวางอวนดักปลาจะมีขยะติดเยอะ แต่หลังจากที่มีการนำเสนอเรื่องของปุ๋เย็นทางรายการโทรทัศน์ และตอนนี้มีการรณรงค์เรื่องการทิ้งขยะ ทำให้คนไม่ค่อยทิ้งขยะในแม่น้ำแล้ว อีกประการ ทางผู้ว่าราชการจังหวัดก็ให้ปุ๋เย็นเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลคนที่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ และจะให้เงิน ๕๐๐ บาท แต่ด้วยความสมถะปุ๋เย็นก็ขอรับแค่ ๑๐๐ บาท

ปุ๋เย็นอยู่แบบสมถะ กินน้ำเต้าหู้ตอนเช้า ตอนบ่ายกับเย็นกินข้าวกับปลาเค็ม กินข้าววันละสองมื้อ ไม่กินมาก บอกว่าข้าวมันแพงอย่ากินมาก กิจวัตรประจำวันก็เรียบง่ายและไม่เป็นกังวลกับเรื่องความตายเพราะได้วางแผนเรื่องการตายไว้แล้ว ดำเนินชีวิตตามครรลองคลองธรรมของตัวเอง ที่อายุมากและแข็งแรงเพราะทานต้นว่านสิบสองราศี เป็นยาเย็น สรรพคุณช่วยในเรื่องของโรคมะเร็ง ปุ๋เย็นกินมาตลอด

การเดินทางมาตามคำเชิญไม่เหนื่อย ใครพาไปไหนก็ไปเพราะยังมีความเกรงใจคนชวนและยังไหวอยู่กับการเดินทางจะไม่ทำจองหองกับคนที่มาชวน

การจะอยู่ให้อยู่เย็นเป็นสุขปุ๋เย็นแนะนำว่าให้อยู่เฉยๆ ซึ่งถ้าคิดในเชิงปรัชญาของการอยู่เฉยๆ ของปุ๋เย็นคืออยู่ตามปกติของชีวิต ไม่ต้องอยากได้มากมาย ปุ๋เย็น กินน้ำเต้าหู้ตอนเช้า กินข้าววันละสองมื้อในตอนบ่ายและตอนเย็น ไม่กินมาก กินแค่พออิ่ม แค่นี้ก็จะอยู่เย็นเป็นสุข ❖

* สรุปจากการเล่าเรื่อง โดย ปุ๋เย็นและเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล

รายงานสาธารณะ

“อยู่ร้อนนอนทุกข์ในยุคสงคราม (แย่งชิง) ทรัพยากร”

ผู้นำเสนอ :

1. การจัดการน้ำ	โดย	นางสาวสดีใส	สร้างไศรก
2. การจัดการป่า	โดย	นายเฉลิมพล	เวชกิจ
3. การจัดการพลังงานและ	โดย	นายสุทธิธรรม	เลขิวัดมน์
- ผลกระทบจากอุตสาหกรรม

❖ การจัดการน้ำ : สดีใส สร้างไศรก

เราอยู่ในยุคสงครามแย่งทรัพยากรจนทำให้เกิดภาวะอยู่ร้อนนอนทุกข์ เรามีผู้เสียสละชีวิตเพื่อที่จะปกป้องผืนน้ำผืนป่า และไม่รู้ว่าจะต้องใช้อีกกี่ร่างที่จะถมทับบนผืนแผ่นดินเพื่อให้แผ่นดินเกิดความอยู่เย็นเป็นสุข

สถานการณ์เรื่องน้ำในปัจจุบัน อยู่ในภาวะที่ร้อนรุ่มไม่ว่าจะเป็นในภาคเหนือหรือภาคใต้ ไม่ต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องของน้ำ โดยเฉพาะภาคตะวันออก อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เช่นหนองปลาไหล ซึ่งจุน้ำได้ ๑๖๕ ล้าน ลบ.ม. ณ วันนี้เหลืออยู่แค่ ๒๑ ล้าน ลบ.ม.และใช้ได้แค่ ๗ ล้าน อีก ๑๔ ล้านเก็บไว้หล่อเลี้ยงไม่ให้อ่างพัง สถานการณ์ในภาคตะวันออกเป็นแบบนี้ทุกอ่าง สิ่งที่เกิดขึ้นคือภาวะของการขาดน้ำประปา การแก้ปัญหาทางภาครัฐที่ทุ่มงบประมาณเพื่อจะขุดบ่อน้ำบาดาล และสิทธิการใช้น้ำบาดาลจะเป็นของใคร ถ้าน้ำบาดาลถูกสูบไป ประมาณ ๒ แสนล้าน ลบ.ม. แล้วพีชที่ต้องอาศัยน้ำใต้บาดาลหล่อเลี้ยงจะเป็นอย่างไร

สิ่งที่เกิดที่ภาคอีสานมีโครงการโขงชีมูลมีน้ำท่วมซ้ำซากและได้หยุดชะงักลงเนื่องจากความเคลื่อนไหวประเด็นเขื่อนราศีไศล เขื่อนห้วยนา และเปลี่ยนเป็นโครงการบริหารน้ำแบบบูรณาการ หรือโครงการชลประทานระบบท่อ มีการทดลองทำมาแล้วเมื่อปี ๒๕๓๙ - ๒๕๔๕ อยู่ที่ภาคอีสาน ๖ แห่ง ภาคตะวันออก ๓ แห่ง ภาคกลาง ๑ แห่ง ทั้งหมดได้มีข้อศึกษาและข้อสรุป พบว่าไม่สามารถใช้โครงการระบบท่อได้ เนื่องจาก

๑. เทคโนโลยี ขนาดใหญ่และแพง บางแห่งยังไม่ได้ใช้ก็ตัดซ่อมแล้วเป็นแสน
๒. เกิดภาวะหนี้สินในพื้นที่ที่เริ่มใช้ เพราะต้องเปลี่ยนวิธีการผลิตใหม่ จากเคยทำนามาทำสวน และภาระค่าน้ำค่าไฟ ที่เกิดขึ้นด้วย

การทดลองก็ล้มเหลวแต่ก็ยังมีกำเนินการอีก ๔ แขนง แผนงานชลประทานระบบท่อคือ

๑. ต้องหาน้ำในช่วงหน้าฝน และเก็บน้ำในช่วงหน้าแล้ง ด้วยการสร้างเขื่อน
๒. ต้องมีโครงข่ายระบบดิ่งน้ำมาใช้ ทั้งประเทศ ๑๓ ระบบ

ปัญหาที่จะเกิดขึ้นคือโครงการขนาดใหญ่ไม่ได้อยู่บนฐานความสอดคล้องของสภาพพื้นที่ ศักยภาพ ภูมิปัญญาของพื้นที่ เรื่องน้ำเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องการ แต่ทำอย่างไรให้สอดคล้องและเหมาะสม เป็นภาวะที่คุกคามความอยู่ร่อนนอนทุกข์ และมีโครงการอีกหลายโครงการที่คืบคลานภาวะความอยู่ร่อนนอนทุกข์ของเรา

นโยบายที่ถือว่าเป็นแผนแม่บทใหญ่ที่จะต้องให้มีกฎหมาย รูปแบบกลไก องค์กรที่จัดการ กฎหมายที่กำลังพิจารณาได้แยกการจัดการน้ำ มองน้ำแบบแยกส่วน ไม่ได้พูดถึงชุมชนที่จัดการน้ำอยู่ก่อน สิทธิในการจัดการน้ำที่บอกว่าน้ำเป็นสมบัติสาธารณะของแผ่นดิน แต่ว่าต้องอยู่ภายใต้การกำหนดของรัฐว่าจะให้หรือไม่ให้ ในกฎหมายน้ำมีการแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ ๑) เพื่ออุปโภคบริโภค ๒) เพื่อการเกษตร และ ๓) เพื่ออุตสาหกรรม

โดยโครงสร้าง รัฐแบ่งเป็น ๒๕ กลุ่มน้ำ มีคณะกรรมการลุ่มน้ำแต่ละภาคก็จริง แต่คนที่ประธานเป็นผู้ว่า/รองผู้ว่าราชการ หน่วยงานราชการก็เป็นเลขาฯ ส่วนชาวบ้านเป็นแค่องค์กรประกอบเล็กๆ น้อยๆ ที่ให้สมกับคำว่ามีส่วนร่วม

ประเด็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว กรณีการปลูกยางพารา เป็นสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง พื้นที่ป่าภาคอีสานกำลังถูกแปรเป็นยางพาราไปเกือบหมด ยางพาราในภาคใต้มี ๒๐ กว่าชนิด แต่ภาคอีสานปลูกได้เพียง ๗ ชนิด ดังนั้นพันธุ์ที่ภาคอีสานได้ ไม่รู้ว่าจะเหมาะกับพื้นที่ภาคอีสานหรือเปล่า และทั้งภาคเหนือและอีสานก็กำลังจะได้รับผลกระทบจากนโยบายนี้ แต่คนที่ได้ผลประโยชน์จริงๆ คือบริษัทกล้ายาง ส่วนป่าต้นน้ำก็จะหายไป อนาคตน้ำในป่าต้นน้ำคงจะแห้งหายไปเรื่อยๆ

สิ่งที่อยากจะพูดเรื่องการจัดการน้ำคือ

๑. ทำอย่างไรจึงจะประเมินโครงการที่เกิดขึ้น อันไหนมีประโยชน์ อันไหนมีผลเสีย
๒. ทำอย่างไรเราจึงจะเอาคุณค่า ความรู้การจัดการน้ำในแต่ละที่ที่ไม่เหมือนกันนำมาใช้ประโยชน์
๓. ทำอย่างไรเราจึงจะศึกษาองค์ความรู้ขึ้นมา มากๆ และส่งเสริมเกษตรที่ดำรงอยู่หรือวนเกษตร
๔. ทำอย่างไรถึงจะฟื้นฟูสิ่งที่สูญเสีย

❖ การจัดการป่า : เฉลิมพล เวชกิจ

ชาวปกากะญอนับถือความเชื่อที่เอาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมมาจัดการป่า เด็กที่เกิดมาก็จะเอามาผูกสะตือกับต้นไม้เพื่อให้อายุยืนยาวนาน สมบูรณ์เหมือนต้นไม้ เป็นการอาศัยกับป่า กับต้นไม้โตขึ้นมาพ่อแม่ก็สอนให้คนอยู่กับป่าได้ คนเกิดมาก็อยู่กับป่าแล้วต้องรู้คุณค่า บุญคุณของป่าและทรัพยากร สัตว์มีเยอะ ต้นไม้หลายอย่างถือว่าศักดิ์สิทธิ์ และเมื่อมีป่าคนก็จะอยู่ดีมีสุข คนจะสุขสบายเพราะมีป่า ชาวปกากะญอจะถูกสอนให้มีจิตสำนึกกับป่า

จากการที่หน่วยราชการไม่เข้าใจ และไม่แลกเปลี่ยนประเด็น ไปจับชาวบ้าน ปกาะกะญอทำอะไรเรื่อยล่อย ทั้งๆ ที่จริงแล้วเป็นการทำไร่หมุนเวียน ทำพออยู่พอกิน เพราะทำกับมือ หมุนเวียนทำไปทุกปี เมื่อทิ้งไปนานๆ ดินก็จะฟื้นตัวเอง ไม่ต้องใส่ปุ๋ยหรือสารเคมี

ถ้าภาครัฐรับเงื่อนไขของชาวบ้านหรือชุมชนได้ เพราะว่าชุมชนมีวิถีที่แตกต่างกัน เยอะแยะ ทั้งความเชื่อ วัฒนธรรมต่างๆ สถานการณ์ที่พื้นที่อนุรักษ์ทับพื้นที่ป่าที่ทำกิน ก็ได้มีการเรียกร้องให้ตัดออก แต่ทางภาครัฐยังไม่ค่อยยอมรับวิถีชีวิตปกาะกะญอ ไม่มาพูดคุย แลกเปลี่ยนรับรู้เงื่อนไขชุมชนในการรักษาป่า

สำหรับเรื่องป่า วิถีชีวิตถ้าถูกรบกวนโดยอำนาจมาก ๆ ป่าก็คงจะน้อยลงไปเรื่อย ๆ การจัดการป่าที่ดีที่สุด คือ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมการเป็นอยู่

❖ การจัดการพลังงานและผลกระทบจากอุตสาหกรรม : สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์

ภาคตะวันออกมีทรัพยากรมหาศาลสามารถใช้เป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมได้ดีเพราะ ติดทะเล ส่งออกไปต่างประเทศได้ง่าย ขจัดกากมลพิษของเสียได้ง่ายโดยการทิ้งลงทะเล ดินแดนแห่งนี้ก็กลายเป็นดินแดนแห่งอุตสาหกรรม ตั้งแต่สมุทรปราการ ชลบุรี ระยอง เป็นอุตสาหกรรมหนัก ภาพอุตสาหกรรมทำให้คนอยู่ไม่ค่อยได้ ปัจจุบันเกิดนักอนุรักษ์ มากมาย ช่วงหลังจึงมีการขยายผลไปที่ปราจีนบุรี ของเสียก็จะนำไปทิ้งที่สระแก้ว

สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ต้องใช้น้ำมหาศาล และเมืองไทยไม่มีการจัดการการใช้น้ำเลย ใช้น้ำทิ้งไม่นำมาบำบัดหมุนเวียนเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ จึงเกิด ปัญหาความขาดแคลน ผลิตน้ำไม่เพียงพอต่อภาค อุตสาหกรรม น้ำที่อยู่ในอ่างเก็บน้ำ ภาคตะวันออกถูกใช้ในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด ชาวบ้านธรรมดาไม่ค่อยมีน้ำใช้ จึงเกิด การแย่งชิงทรัพยากรน้ำ คนที่จัดการน้ำก็เป็นภาคเอกชน

นิคมไม่เคยหยุดขยาย เริ่มต้นที่มาบตาพุด ขยายไปถึงบ้านฉาง กิ่งอำเภอพัฒนานิคม คนที่นั่นก็ไม่รู้จะอยู่อย่างไร จากผลกระทบทั้งน้ำเสีย และอากาศเป็นพิษ ภาครัฐมองว่า เมื่อมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาผลที่ได้คือ

๑) คนจะมีงานทำ ซึ่งจริงไม่จริงไม่รู้

๒) เงินจะสะพัด แต่ที่จริงแล้วโรงงานที่ส่งเสริมจะเป็นของชาติไทยก็เปอร์เซ็นต์

๓) ภาษีที่ลดให้กับภาคอุตสาหกรรม แต่ผลกำไรที่ได้บริษัทก็จะส่งไปให้กับ

ประเทศแม่

อุตสาหกรรมเกษตร จากที่โรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปก่อปัญหามลพิษ ทำให้คน ตะวันออกอยู่ไม่ได้ คนที่ทำในโรงงานนานก็จะเกิดเป็นโรทางเดินหายใจ เพราะโรงงาน อุตสาหกรรมไทยไม่เคยมองด้านคุณภาพชีวิตมนุษย์เลย วันนี้ภาคตะวันออกมีเครือข่ายต่อสู้ มลพิษของอุตสาหกรรม

หวังว่าเราคงไม่เป็นอเมริกาที่ต้องเอาเม็ดพริกมาพันกันเพื่อแย่งชิงน้ำใช้ในอนาคต วันนี้เราทำลายสิ่งแวดล้อมกันหนักมาก ถ้าวันไหนหิมะละลายหมด น้ำซับหมด เราก็จะรู้สึก

ถกประเด็น “หลากหลายมุมมอง สู่วิถีอยู่เย็นเป็นสุข : เมื่อชุมชนเป็นผู้จัดการทรัพยากร”

วิทยากร :

นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
พระมหาประนอม ปัญญาโร

นายสัตยุชัย สุตินันท์วิหาร
นางเว่ย ทองกุ่ม

นางสาวกชวรรณ ชัยบุตร

นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ

นายเอมพงษ์ บุญญานุพงศ์

สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอุบลราชธานี

ประธานคณะกรรมการรักษาดินป่าตะวันตก
จังหวัดอุทัยธานี

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ จากมหาวิทยาลัยมหิดล

ชาวกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านตากแดด จังหวัดราชบุรี

เลขาธิการสมาพันธ์นักศึกษาแห่งประเทศไทย

มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

นักข่าวหนังสือพิมพ์ข่าวสด

ผู้ดำเนินรายการ :

นายศศิณ เฉลิมลาภ

รองเลขาธิการมูลนิธิสืบนาคะเสถียร

❖ เว่ย ทองกุ่ม :

ปัญหาที่เกิดขึ้นทุกภาค ต้องให้รัฐบาลเข้ามาแก้ไข และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เราจะมีความสุขในผืนแผ่นดินนี้ก็ได้ทุก ๆ องค์กร ประชาชน รัฐบาล มีความจริงใจให้กัน

❖ สัตยุชัย สุตินันท์วิหาร :

เรื่องข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ จากมติ คณะรัฐมนตรีที่ประชุมทุกวันอังคาร เราต้องถามว่า คณะรัฐมนตรีมีการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อการอนุมัติหรือไม่ ถ้าใช่ ข้อมูลเป็นอย่างไร ครอบคลุมหรือไม่ ได้มาจากไหน ถ้ายังไม่ครอบคลุมก็จะเป็นประเด็นของทางวิชาการว่า การให้ได้มาซึ่งข้อมูลนั้น ตัวชาวบ้านก็สามารถสร้างองค์ความรู้ได้เองผ่านองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่สั่งสมมา ตรงนี้จะเป็นฐานได้เป็นอย่างดีต่อการอนุมัติโครงการขนาดใหญ่ รวมทั้งโครงการอื่นๆ ด้วย การสร้างข้อมูลมีความสำคัญอยู่ ๒ ส่วน

๑. ส่วนที่เป็นต้นทุน คือทรัพยากรต่าง ๆ ปัจจุบันเรามีทรัพยากรอะไร ประเภทไหน ยังจะใช้ได้อีกเท่าไร เพื่อให้เราเห็นว่าเรามีอะไร ที่ไหน จะได้วางแผนและจัดสรรการใช้ได้ถูกต้อง ไม่ก่อปัญหาการใช้ทรัพยากรในอนาคต

๒. ข้อมูลเชิงคุณภาพสิ่งแวดล้อม เกิดมลภาวะที่ไหน อย่างไร แค่นั้น เกินมาตรฐานที่รับได้หรือเปล่า ทั้งมาตรฐานที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่เป็นตัวเลข และมาตรฐานที่จับต้องได้ รับรู้ได้ ซึ่งอาจจะเกินหรือต่ำกว่ามาตรฐานก็ได้แต่ที่สำคัญคนได้รับผลกระทบหรือไม่

❖ เอมพงษ์ บุญญาพงษ์ :

ปัจจัยที่จะบ่งชี้ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรในรอบสิบปี รัฐบาลมีแต่ระบบคิดในการใช้ ทรัพยากรทุกอย่างเพื่อให้เป็นเงิน โดยไม่ได้มีการวางแผน ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ไม่ได้เข้ามาดูการให้มลภาวะต่าง ๆ ลดลง ทั้งยังสนับสนุนโรงงานอุตสาหกรรม และให้ราชการคิดแต่เรื่องใหญ่ ๆ สนับสนุนการลงทุนต่าง ๆ ที่สนองหน้าตา สนองกระเป๋ารัฐ สิ่งเหล่านี้ทำให้มีคนส่วนใหญ่ของประเทศ การแย่งชิงเกิดขึ้นเพราะรัฐเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนมากกว่า และผลสุดท้าย การรวมกันของรัฐที่ถือกฎหมาย กับนายทุนที่ถือเงิน ก็ทำให้ชาวบ้านเสียเปรียบและกลายเป็นส่วนเกินอยู่ตลอดเวลา

❖ ณรงค์ เยาวเลิศ :

มีบางโครงการเช่นโครงการจัดการน้ำที่สร้างเขื่อนแล้วสร้างเขื่อนแล้วและไม่ได้ทบทวน ประสิทธิภาพเดิม หน้าพิบทยาของเอ็นจีโอ คือถ้าจะมีโครงการที่ใหม่ต้องให้ชาวบ้านที่อยากให้มีโครงการที่ใหม่ไปเห็นของจริง เห็นที่เก่าว่าเป็นอย่างไร ประสิทธิภาพสำเร็จหรือไม่ เป็นไปตามข้ออ้างในวัตถุประสงค์หรือไม่ ส่วนการตัดสินใจขึ้นอยู่กับแนวคิดของผู้ได้รับผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมการตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เท่าเทียมกันระหว่างคนที่คิดโครงการกับชาวบ้าน และประสบการณ์ที่ผ่านมา และบางอันจะร่วมมือกับภาครัฐก็ได้ หากทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม

ส่วนเอ็นจีโอจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาว่าถูกหรือผิดกฎหมาย

❖ กชวรรณ ชัยบุตร :

ทรัพยากรเป็นของคนทุกคนแต่การจัดสรรทรัพยากรเป็นการจัดสรรโดยรัฐเท่านั้น การให้ประชาชนมีส่วนร่วมมีน้อยมาก กลุ่มทุนจะเกาะติดกับภาครัฐเพื่อรับประโยชน์ในการจัดสรร ที่ผ่านมารัฐใช้ตัวเลขเป็นตัวตั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจ การจะแก้ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรอย่างดีที่สุดต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งท้ายที่สุดไม่เพียงแต่การทำประชาพิจารณ์เท่านั้น แต่ยังต้องทำถึงประชามติทีเดียว และการทำประชามติ ต้องไม่ละเลยเสียงส่วนน้อยด้วย

❖ นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ :

การที่เราจะมีนโยบายสาธารณะที่ทำให้อยู่เย็นเป็นสุขได้นั้น ต้องรู้ก่อนว่านโยบายสาธารณะที่ทำให้เราอยู่ร้อนนอนทุกข์เป็นเรื่องอะไร สิ่งที่ทำให้เราอยู่เย็นเป็นสุขได้ เราต้องรู้ทัน นโยบายภาครัฐต่าง ๆ ทำให้อยู่ร้อนนอนทุกข์ทั้งสิ้น ก่อให้เกิดปัญหาซ้ำซากไม่ว่าจะเป็นเรื่องเขื่อนปากมูล ท่อแก๊สที่ภาคใต้ ที่ดินที่ลำพูนในภาคเหนือ โรงไฟฟ้าแก่งคอย สระบุรี เป็นต้น และตอนนี้ยังเป็นเรื่องเมกะโปรเจ็คเข้ามาอีก ดังนั้นปัญหาที่มากกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข คือ

๑. นโยบายภาครัฐ เป็นระบบที่ทำลายนโยบายหลาย ๆ อย่าง เป็นการที่พ่อค้านายทุนกับนักการเมืองเป็นคน ๆ เดียวกัน และทุนท้องถิ่นมันง่อย พ่อค้านายทุนระดับชาติ

ปัญหาที่เห็นคือจะเป็นการ จนกระจาย และ รวยกระจุก จากปัญหาพื้นฐานเรื่อง ทรัพยากร จากรัฐบาลที่เป็นทุนนิยม พุทบาท ทั้งอำนาจ เงิน สื่อ ทรัพยากร กลายเป็นเรื่องของต่างชาติ ต่อไปนี้ ก็ดินจะไม่ใช่แค่ทุนท้องถิ่นอีกแล้ว แต่จะเป็น ทุนต่างชาติ และทุนพุกบาทในชาติที่ เข้าไปซื้อ

มาเป็นผู้บริหาร โครงการหลายโครงการทำออกมาแล้ว กลายเป็นสิ่งชำรุดทางประวัติศาสตร์ เช่นโครงการ นำร่องการส่งน้ำระบบท่อ ๑๐ จังหวัด ที่ท่อแตก เป็นต้น เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นการเชื่อมต่อระหว่างทุนนิยม ผูกขาดในชาติ ที่เห็นอยู่คืออุตสาหกรรมเกษตรมีอยู่ ไม่ถึงสิบบริษัท และเชื่อมโยงกับ คณะรัฐมนตรีอยู่ เขตเศรษฐกิจทำให้ต่างชาติเข้าไปจับจองที่ดินที่หนักได้ และได้สิทธิพิเศษอีกหลาย ๆ อย่าง รัฐวิสาหกิจก็แปรรูป เข้าตลาดหลักทรัพย์ที่เป็นทุนข้ามชาติกับทุนผูกขาด

ปัญหาที่เห็นคือจะเป็นการ จนกระจาย และ รวย กระจุก จากปัญหาพื้นฐานเรื่องทรัพยากร จากรัฐบาลที่เป็นทุนนิยมผูกขาด ทั้งอำนาจ เงิน สื่อ ทรัพยากรกลายเป็นเรื่องของต่างชาติ ต่อไปนี้ที่ดินจะไม่ใช่แค่ทุนท้องถิ่นอีกแล้ว แต่จะ เป็นทุนต่างชาติ และทุนผูกขาดในชาติที่เข้าไปซื้อ

วิธีคิดที่เอา จิตพิ เออเงิน ตัวเลขทางเศรษฐกิจ เป็นตัวตั้ง ตรงข้ามกับเรื่องความ อยู่เย็นเป็นสุข ดังนั้นพี่น้องประชาชนต้องรวมตัวกันให้เข้าถึงการจัดการฐานทรัพยากร และต้องตรวจสอบเครื่องมือของภาครัฐ ที่เอากฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการปิดปาก ประชาชนในเรื่องทรัพยากร กฎหมายอยู่ที่การตีความ สิ่งที่เป็นปัญหาที่พบในเมืองไทย คืออคติความต่าง ๆ ที่เอาผิดกับนักอนุรักษ์ เป็นการสมคบกับนักอิทธิพล นายทุน และข้าราชการ ของรัฐด้วย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายปกครอง

สิ่งที่จะทำให้เราเกิดความอยู่เย็นเป็นสุข อันแรกต้องคิดในทางกฎหมาย เราต้อง รวมตัวกันรับรองกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพ สิทธิชุมชน พ.ร.บ. ประชาพิจารณ์ พ.ร.บ. รั้วข้อมูลข่าวสาร พ.ร.บ. ที่ทำให้เกิดการกระจายอำนาจ ไม่ใช่เอเอสเอ็มแอล

อันที่สองต้องคิดในเชิงนโยบายสาธารณะที่ทำให้อยู่เย็นเป็นสุข ในเรื่องของการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ว่าคืออะไร แล้วส่งให้รัฐบาลรู้ ต้องทำเป็นองค์กรชาวบ้าน ชุมชนเครือข่ายทั้งทั้งประเทศ อย่าทำงานคนเดียว

๒. เรื่องทุจริต คอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ทำร้ายความอยู่เย็นเป็นสุขในสังคมไทยมากที่สุด ที่สำคัญมีการปกป้องคนโกงด้วย ประชาชนต้องติดตามไม่ให้เรื่องนี้หายไป

❖ พระมหาประนอม ปัญญาโร :

มีคนอยู่สองกลุ่ม

๑) กลุ่มที่มีอำนาจกับหน้าที่ อำนาจมันสามารถเสื่อมสลายได้ แต่หน้าที่ยังคงอยู่

๒) กลุ่มที่มีสิทธิกับหน้าที่ซึ่งสิทธิและหน้าที่ไม่มีวันเสื่อมหายไป ซึ่งอยู่กับประชาชน

ในการใช้ต้องใช้อย่างมีสติและปัญญา ไตร่ตรอง ใครควรจะให้ดี ชี้ให้ชัด ปฏิบัติให้กล้า พุดจาให้ ร่าเริง

เมื่อรู้แล้วอย่าทำอะไรคนเดียว และอย่ารวมกลุ่มโดยการชักชวนกัน แต่ต้องรวมกลุ่มด้วยการเห็นโทษเห็นประโยชน์ร่วมกัน ถ้าจะรักษาสິงแวดล้อมให้อยู่เย็นเป็นสุขได้ ต้องเห็นประโยชน์และโทษร่วมกัน ทำงานร่วมกัน

เมื่อรู้แล้วว่าใครมีอำนาจและหน้าที่ ใครมีสิทธิและหน้าที่ เราใช้ปัญญาให้เป็นประโยชน์ ไม่ต้องเถียงกัน ถ้าทุกคนใช้สิทธิหน้าที่ให้ดี คนที่มีอำนาจหน้าที่จะทำอะไรไม่ดีก็ลำบาก เราต้องรวมตัวกัน สามัคคีกัน เข้าไว้ คนที่จะทำสิ่งนี้ได้ก็ต้องทำให้เราแตกความสามัคคี และสิ่งที่ทำให้คนแตกความสามัคคีได้คือเงิน ต้องระวังให้ดี ถ้าแตกความสามัคคีเมื่อไหร่คนโกงชาติก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น

...เราต้องรวมตัวกัน สามัคคีกัน
เข้าไว้ คนที่จะทำสิ่งนี้ได้ก็ต้องทำให้
เราแตกความสามัคคี และสิ่งที่ทำให้
คนแตกความสามัคคีได้คือเงิน
ต้องระวังให้ดี ถ้าแตกความ
สามัคคีเมื่อไหร่คนโกงชาติก็จะมี
มากขึ้นเท่านั้น...

ความคิดเห็นผู้ร่วมประชุม

ที่ผ่านมาเราหวังให้คนอื่นทำอะไรให้กับเรา ถ้าถามกลับกันเราจะทำอะไรได้ด้วยตัวเอง ด้วยกลุ่มพันธมิตร พรรคพวก ได้หรือไม่ โดยมองทุนที่มีอยู่ โดยเริ่มจากตัวเรา สร้างความรู้ความเข้าใจของเราให้เท่าทัน มีเวทีแลกเปลี่ยนพูดคุยกันที่ต่อเนื่อง ไม่ใช่แค่ปีละ ๒ วัน แต่ทุกวันอังคารจะมีโครงการที่รับรองจาก คณะรัฐมนตรี ทุกอย่างจะเกิดขึ้นได้ด้วยปัจจัย ๓ อย่าง

๑. ธรรมาภิบาล ที่เราต้องยอมรับ ระบบการติดตามตรวจสอบความโปร่งใส ความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมจะเป็นสิ่งสำคัญ

๒. จะทำอย่างไรให้สิ่งแวดล้อมเป็นวาระแห่งชาติ โดยเราจะประกาศด้วยตัวเราเอง เพราะคำวาทนโยบายสาธารณะ คือสาธารณะสามารถสร้างนโยบายได้ เพราะกระทบสาธารณะ ไม่ว่าจะกระทบด้านดี ด้านบวก หรือกระทบเชิงลบ เชิงเสียประโยชน์

๓. ความเข้มแข็ง ความสามัคคีเกี่ยวร้อยกันให้มาก

นอกจากเรารู้สิทธิว่าเรามีอะไรแล้ว เราต้องใช้ด้วย กฎหมายมีหลายสถานภาพ หลายรูปแบบ หลายระดับ ช่องทางใดที่เราเข้าได้ก็ใช้ช่องทางนั้นให้เป็นประโยชน์ หลายๆ โอกาสอาจจะคลี่คลายได้ในระดับของพื้นที่โดยที่ส่วนกลางไม่ต้องเข้าไปดูแลเลยก็ได้

ต้องมีการตั้งคำถามโครงการที่เข้ามาบ้านเราว่าดีอย่างไร เสียอย่างไร ให้ประโยชน์กับชุมชนอย่างไร แล้วชุมชนของเรามีทรัพยากรให้เขาใช้ตามที่เขาบอกหรือไม่ เวลาเขาผลิตแล้วเขาจะทิ้งของเสียแล้วจะรับได้หรือไม่

๔. การอยู่ร่วมกับภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องน่าเป็นห่วง คนรุ่นใหม่ก็ต้องเรียนรู้กันต่อไป ต้องให้ความสำคัญกับที่ดินที่จะเอื้อประโยชน์ให้เกิดปัจจัยสี่ แต่มีการกระจุกตัวของกรรมสิทธิ์ที่ดิน นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ได้ไปกระตุ้นให้คนบุกรุกป่าที่ภาคใต้เยอะไปหมด เพราะบุกรุกแล้วเจ้าหน้าที่เข้าไปรับรองสิทธิก็แปลงเป็นเงินเป็นทุน ไม่มอง

ความสัมพันธ์ด้านอื่น ที่ดินถูกมองเป็นทุน ทั้งๆ ที่ไม่ใช่ทรัพย์สินสมบัติเพื่อขาย มีการใช้ทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดภาวะอยู่ร้อนนอนทุกข์และได้คุกคามไปทุกหัวระแหง เราไม่รู้คุณค่าของทรัพย์สินธรรมชาติแล้วพยายามทำลายมันด้วยความโลภ

“นอนกลางดินกินกลางทราย
แต่เพราะไม่มีแล้วเส้นทางไหน
ถ้าไม่สู้ก็ไม่มีทางเลือกอื่น
ความเท่าเทียมของคนเป็นตำนาน
คนจนอย่างกู จึงต้องร่วมต่อสู้
บรรพบุรุษของพวกเขาถูกกอบกู้มา

ใช้สิ่งที่ใครหมายจะเป็นไป
จะเลือกได้ตามใจที่ต้องการ
ใครหน้าไหนจะหยิบยื่นความสงสาร
ถ้ามีแต่ฝันหวานรอเวลา
ให้มันรู้แผ่นดินนี้ของปู่ย่า
วันนี้กูเจรจาขอทวงคืน”

ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ จากประเด็นที่ ๘ นโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข

จากการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ใน ๖ จังหวัดและเวทีสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็นนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข พ.ศ. ๒๕๔๘ ใน ๗ อนุภาค ได้แก่ ภาคเหนือตอนล่าง ภาคเหนือตอนบน ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกและภาคใต้ และเวทีสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายฯ ได้ข้อสรุปว่า

กว่า ๔๐ ปีที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติถูกประกาศใช้ ได้นำประเทศไทยเข้าสู่การแข่งขันเพื่อเพิ่มการเติบโตของตัวเลขทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตถูกผูกขาดและถูกจัดสรรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรและขณะนี้หลายฐานทรัพยากรไม่เพียงพอแม้เพื่อการดำรงชีวิต

ผลพวงจากการพัฒนาที่เน้นเศรษฐกิจเพียงมิติเดียว ขาดสมดุลกับมิติอื่นๆ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวม ซึ่งทำให้สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมเลวร้ายลงทุกขณะ ทุกวันนี้คนไทยในหลายพื้นที่ต้องอยู่ร้อนนอนทุกข์ สืบเนื่องจากหลายปัญหา อาทิ ปัญหาด้านพลังงานที่กำลังเข้าขั้นวิกฤติ การขาดแคลนที่ดินทำกิน การแย่งชิงน้ำระหว่างภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ การที่ภาครัฐไม่ยอมรับการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะการจัดการน้ำและป่า การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากมลพิษของภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการถูกข่มขู่ คุกคามและเสียชีวิตจากการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เวทีสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น ว่าด้วยความอยู่เย็นเป็นสุข ในวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ภาคีเครือข่ายสมัชชาสุขภาพ ได้มีข้อเสนอเพื่อแก้ไขสถานการณ์ความอยู่ร้อนนอนทุกข์ และสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ดังนี้

ข้อเสนอต่อรัฐบาล

๑. เร่งแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งป่าไม้ทับที่อยู่ที่ทำกิน ยอมรับการจัดการป่าโดยชุมชนดั้งเดิมและการจัดการป่าในเชิงวัฒนธรรมโดยเฉพาะชนเผ่า
๒. ยกเลิกนโยบายและการส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดี่ยวโดยเฉพาะยางพารา ปาล์มน้ำมัน และส้ม และนำยุทธศาสตร์เชิงเกษตรทางเลือกและเมืองน่าอยู่เป็นพลังการขับเคลื่อนสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข
๓. ทบทวนการใช้ประโยชน์จากแร่ ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลืองและไม่คุ้มกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะ โครงการเหมืองแร่โพแทช จังหวัดอุดรธานี และการทำเกลือในภาคอีสานซึ่งมีผลกระทบในวงกว้างสมควรยุติโครงการ

๔. จัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ยอมรับการจัดการน้ำโดยชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับโครงการเครือข่ายน้ำท่าซึ่งเป็นโครงการที่มีการลงทุนสูงและผลกระทบค่าใช้จ่ายให้กับท้องถิ่นในอนาคตจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลต้นทุน และภาระค่าใช้จ่ายให้ชาวบ้านทราบก่อนดำเนินโครงการ

ข้อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. ใช้กลไกการมีส่วนร่วมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยอยู่บนพื้นฐานของสังคมอยู่เย็นเป็นสุข เช่น การจัดการลุ่มน้ำเพชรบุรีที่สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้ ส่วนการจัดการป่าให้อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยมีกฎหมายรองรับคือ พ.ร.บ.ป่าชุมชน และสิทธิชุมชน โดยเฉพาะการจัดการป่าแบบชนเผ่า
๒. รัฐต้องยกเลิกกฎระเบียบที่กีดกันการจัดการป่าไม้โดยชุมชน เช่น การไม่รับรองการทำไร่หมุนเวียน (ไร่ชาก) ของชนเผ่า
๓. การประกาศอุทยานแห่งใหม่ ๆ จำเป็นจะต้องกันแนวเขตที่ดินทำกินก่อนการประกาศ เพื่อป้องกันการประกาศเขตอุทยานทับที่ทำกิน

ข้อเสนอต่อภาคประชาชน

ชุมชนควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปกป้องทรัพยากรและใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและสมดุลภายใต้กฎระเบียบที่ไม่ริดรอนสิทธิชุมชน

ประเด็นที่

๙

ห้องย่อยนโยบายสาธารณะ:
เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข :
ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์

“ นโยบายสาธารณะต่าง ๆ จะเกิดผล ก็ต้องเริ่มต้นที่ตัวเราก่อน
โดยร่วมปฏิญาณตน “งดเหล้าเข้าพรรษา” ”

“นโยบายสาธารณะ
เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข: ลด ละ เลิก
การดื่มแอลกอฮอล์”

กำหนดการห้องย่อย

นโยบายสาธารณะ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข : ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์

เวลา ๐๙.๓๐ - ๐๙.๔๐ น.	วິดิทัศน์ เรื่อง “กระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี”
เวลา ๐๙.๔๐ - ๑๐.๔๐ น.	อภิปรายนำเรื่อง “มาตรการเพื่อการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์” โดย นางสาวชลธาร วิศรุตวงศ์ นายนิพนธ์ พัวพงศกร นายสงกรานต์ ภาคโชคดี นายสมาน พูตระกูล
ดำเนินการอภิปราย โดย	นายอิสรา ศานติศาสน์
เวลา ๑๐.๔๐ - ๑๒.๐๐ น.	อภิปรายรวมเรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์”
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๒.๓๐ น.	สรุปข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์
ประธาน	นายอิสรา ศานติศาสน์
ผู้จัดการห้อง	นายจักรกฤษณ์ พูลสวัสดิ์กิติกุล
ผู้ประสานงาน สปรส.	นางสุรณี พิพัฒน์โรจนกมล

มาตรการเพื่อการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์*

ภาษีสุรา : มาตรการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์

ภาษีสุรา คือ ภาษีที่รัฐจัดเก็บจากสุรา ประกอบไปด้วยภาษีหลายประเภท ได้แก่ อากรร นำเข้า (๕, ๖๐ %) ภาษีสรรพสามิต (๗๐ - ๒๔๐, ๒๕%- ๖๐ %) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (๑๐%) ภาษีท้องถิ่น และภาษีเพื่อกองทุนสุขภาพฯ (๒%) ที่มีสัดส่วนสำคัญที่สุดคือ ภาษีสรรพสามิต จากสุรา ภาษีสุราในที่นี้ หมายถึง ภาษีสรรพสามิตสุรา ตาม พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. ๒๕๔๓

ความสำคัญของภาษีสุรา

๑. เป็นแหล่งรายได้ที่มีประสิทธิภาพ คือ ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางเศรษฐกิจต่ำและ ต้นทุนการจัดเก็บภาษีต่ำ
๒. ช่วยแก้ไขหรือลดปัญหาผลกระทบภายนอกทางลบ (Negative Externality) อันเกิดจากการบริโภคสุรามากเกินควร
๓. กระจายภาระภาษีเพราะการจัดเก็บภาษีสุรากระทบเฉพาะผู้ที่ดื่มสุราจึงมีลักษณะ ไม่ถดถอย (Regressive Tax) มากนัก เมื่อเทียบกับภาษีทางอ้อมอื่น ๆ

นโยบายภาษีสุรา

๑. นโยบายภาษีสุราไม่ได้มุ่งที่จะกำจัดสุราให้หมดไปจากตลาด
๒. ภาษีสุราถูกใช้เพื่อตอบสนองหลายวัตถุประสงค์ไปพร้อม ๆ กัน
๓. วัตถุประสงค์ของนโยบายภาษีสุราที่สำคัญ คือ เพื่อหารายได้เข้ารัฐ และเพื่อ ควบคุมและจำกัดการบริโภคสุรา อันจะก่อให้เกิดการผลิต (อุปทาน) และบริโภค (อุปสงค์) สุราในระดับที่เหมาะสม (ไม่ส่งผลเสียหายต่อสังคม และเป็นแหล่งรายได้รัฐที่แน่นอน)

ระบบการบริหารจัดเก็บภาษีสุรา

ระบบการบริหารจัดเก็บภาษีสุราต้องสอดคล้องและสนองต่อนโยบายภาษีสุรา เพื่อให้ เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของนโยบายภาษีอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยวิธีการ บริหารจัดเก็บภาษีสุรา คือ

๑. เจ้าหน้าที่ประเมินภาษี (Official Assessment)
๒. ระบบแสตมป์ (Stamp System)
๓. การประเมินภาษีด้วยตนเอง (Self-Assessment)
๔. ระบบใบอนุญาตสุรา (Licensing)

* สรุปจากเอกสาร สรุปการอภิปรายมาตรการเพื่อการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ โดยคณะทำงานนโยบายสาธารณะเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข : ลด ละ เลิกการดื่มแอลกอฮอล์

๕. การควบคุมสินค้า (Physical Control)
๖. การตรวจสอบภาษี (Tax Audit)
๗. บทกำหนดโทษ (Penalty)

ข้อเสนอแนะ

๑. การขึ้นภาษีสุราเพื่อให้การบริโภคแอลกอฮอล์ลดลง รัฐจะต้องปรับอัตราภาษีสุราทุกประเภท เพื่อให้ราคาขายปลีกสุราโดยรวมแล้วขึ้นจากเดิม
๒. สุราที่มีสัดส่วนการตลาดสูงได้แก่ สุรากลั่น (สีและขาว) ในประเทศ เมื่อขึ้นภาษีสุราแล้ว ต้องมีราคาขายปลีกสูงขึ้นมากกว่าสุราประเภทอื่น ๆ เพื่อให้ปริมาณการบริโภคสุราโดยรวมลดลง
๓. การขึ้นภาษีสุรามากเกินไป ก่อให้เกิดปัญหาสุราเถื่อนตามมา
๔. การขึ้นภาษีสุราเป็นมาตรการที่จำเป็น แต่ไม่ใช่มาตรการที่เพียงพอ ต้องใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประกอบกับมาตรการภาษีด้วย
๕. จะต้องทบทวนนโยบายภาษี
๖. ถ้ารัฐเปลี่ยนแปลงนโยบายภาษีสุรา ก็ต้องปรับปรุงทั้งวิธีการบริหารจัดการเก็บภาษีและโครงสร้างอัตราภาษีให้สอดคล้อง
๗. การปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการเก็บภาษี อาทิ ใช้ระบบใบอนุญาตสุรามากขึ้น เพิ่มบทกำหนดโทษ จัดให้มีการประเมินภาษีด้วยตนเองและการตรวจสอบภาษีทางบัญชีย้อนหลัง เป็นต้น

แนวทางการขึ้นภาษีสุราเพื่อลดปริมาณการบริโภคโดยรวมและลดการบริโภคสุราปนเปื้อน

ประเด็นการขึ้นภาษี ต้องดูว่า ลดการบริโภค หรือ เพิ่มรายได้ นายกฯ พุดชัดเจนว่าต้องการลดการบริโภคมกกว่ารายได้ ดังนั้น หลักการสำคัญคือ ต้องไม่มีสุราชนิดใดราคาถูกลง และสุราราคาถูกรจะแพงขึ้น เพื่อลดการบริโภคโดยรวม

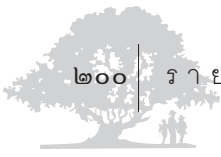
ระบบการเก็บภาษีเกี่ยวกับสุราของประเทศไทย

ภาษีสุรากลั่น จะได้จากกลุ่มสุรานำเข้า ภาษีสรรพสามิตจะเก็บจาก ๒ กลุ่ม นอกจากนี้ ยังมี ภาษีท้องถิ่น ภาษีสุขภาพ ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยวิธีเก็บภาษีของกรมสรรพสามิตในปัจจุบัน มี ๒ วิธี เลือกวิธีที่ให้เม็ดเงินภาษีแก่รัฐมากกว่า (๒ เลือก ๑) วิธีคิดภาษีสองแบบ ได้แก่

๑. เก็บภาษีตามปริมาณแอลกอฮอล์บริสุทธิ์
๒. เก็บภาษีตามมูลค่า

ข้อดีของวิธีแรกจะไม่เห็นด้วยกับการเก็บตามมูลค่า คือ เหล้าที่ดื่มสูง ตั้งราคาต่ำ จะถูกเสียภาษีต่ำ คนจะดื่มกันเยอะ เช่น เหล้าขาว เมื่อคนดื่มเยอะ จะเป็นอันตรายเยอะ

แต่ข้อดีของการเก็บภาษี ๒ เลือก ๑ คือ ใน ๓ ตัวที่เก็บแพง ระบบ ๒ เลือก ๑ จะเก็บเท่ากับภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ ตัวที่ภาษีตามมูลค่าต่ำ จะเก็บตามปริมาณ

ข้อเสนอแนะแนวทางการขึ้นภาษีเพื่อลดปริมาณการบริโภคสุราและลดการบริโภคสุราที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๑. มาตรการทางภาษี

- ๑.๑ คงลักษณะการคิดภาษีสองแบบ คือ ตามปริมาณแอลกอฮอล์บริสุทธิ์และตามมูลค่า และเลือกวิธีที่ให้เม็ดเงินภาษีมากกว่า (๒ เลือก ๑)
- ๑.๒ เพิ่มอัตราภาษีตามปริมาณ และมูลค่าให้สูงขึ้นเต็มหรือใกล้เคียงเต็มเพดาน

๒. มาตรการทางกฎหมายอื่นๆ

- ๒.๑. ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายควบคุมมาตรฐานการผลิตอย่างจริงจัง
- ๒.๒ ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเพื่อลดการบริโภคสุราโดยรวมอย่างจริงจัง รวมถึงการออกกฎหมายเพิ่มเติม
- ๒.๓ ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายควบคุมการผลิต จำหน่าย และดื่มสุราที่ผิดกฎหมายอย่างจริงจัง

มาตรการภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์

วัตถุประสงค์การจัดเก็บภาษีสุราของไทย คือ หารายได้เข้ารัฐ และ ลดผลเสียหายต่อสังคม แต่วัตถุประสงค์หารายได้ยังสำคัญที่สุดสำหรับกรมสรรพสามิต

ภาษีสุรา ๔ ชนิดได้แก่ ภาษีนำเข้า ภาษีสรรพสามิต ภาษีท้องถิ่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าธรรมเนียมพิเศษ ๒% จากภาษีสรรพสามิต

วิธีเก็บภาษีสุราของไทย

๑. ระบบผสมอัตราตามสภาพกับตามมูลค่า
๒. อัตราใดได้ภาษีมากกว่า ก็เลือกอัตรานั้น

ปัญหาเรื่องการขึ้นภาษีสุรา เกิดความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างกลุ่มมรณรงค์เพื่อควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ กับกลุ่มผู้นำเข้าสุรา

ความรู้เกี่ยวกับการขึ้นภาษีสุรา ต้องดู ๑) ข้อดี/ข้อเสีย ของภาษีตามสภาพกับภาษีตามมูลค่าจะเลือกระบบใดขึ้นกับวัตถุประสงค์ ๒) ความรู้เรื่องผลกระทบของการขึ้นภาษีสุรายังจำกัดมาก : ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปสงค์ต่อสุราในงานของ TDRI เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้น

การขึ้นภาษีสุราต้องคำนึงถึงผลกระทบ

๑. ผลต่อราคาสุราแต่ละชนิดต่างกัน

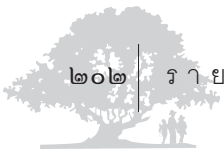
๒. การแข่งขันระหว่างวิสกี้แพงกับวิสกี้นำเข้าราคาถูกวิสกี้ราคาถูกและราคากลางๆ มีอัตราเพิ่มเร็วที่สุด (๔๐% ต่อปี) ปัจจุบันมีส่วนแบ่งตลาดวิสกี้ ๘๐% วิสกี้ในประเทศคงที่ในช่วง ๑๐ ปี ๑๗๐-๑๘๐ ล้านลิตร ส่วนแบ่งตลาดวิสกี้ราคาถูก ๔๔% แต่เสียภาษีสรรพสามิต ๓๖% ส่วนแบ่งวิสกี้เดอลักส์ ๕% แต่เสียภาษี ๑๕%

๓. ผลต่อระดับความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตจำหน่ายแต่ละราย : FTA ทำให้ผู้นำเข้าคุณภาพต่ำจากบางประเทศอื่น ๆ เช่น Trade Deflection ของฟิลิปปินส์
๔. ผลต่อการหลบเลี่ยงภาษี
 - ๔.๑ under-invoice ราคาสุราคุณภาพต่ำ และยี่ห้อสุราชนิดใหม่
 - ๔.๒ การหลบภาษีของสุราพื้นเมือง
๕. ผลต่อการหนีภาษี
 - ๕.๑ ร้านปลอดภาษีชายแดนไทย
 - ๕.๒ ประเทศเพื่อนบ้านไม่มีภาษีนำเข้า เกิดการหาประโยชน์จากสินค้าผ่านแดน
๖. ปัญหา Regulation ในประเทศ เช่น การบรรจุภาชนะใหม่ต้องเสียภาษีอีก ๕๐%
๗. ระบบบริหารภาษีไทยล้าสมัย เพราะออกแบบมาสำหรับการเก็บภาษีจากสัมปทานผูกขาด
 - ๗.๑ ใช้อากรแสดมกับกับ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ
 - ๗.๒ ในต่างประเทศใช้ระบบประเมินด้วยตนเอง และตรวจสอบภาษีเพื่อประเมินภาษีภายหลัง
 - ๗.๓ ต้องปฏิรูปสถาบันการบริหารภาษีใหม่

ข้อคิดเชิงนโยบาย

๑. การขึ้นภาษีอาจไม่คุ้มค่า และไม่สามารถลดผลเสียหาย จากการบริโภคสุรา เกิดปัญหาการหลบเลี่ยงภาษี ขณะที่การบริโภคมิได้ลดลง
๒. จำเป็นต้องปฏิรูปโครงสร้างภาษีสุราใหม่ กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ซึ่งอาจมีผลต่อบทบาท กรมสรรพสามิตที่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นเครื่องมือหารายได้เข้ารัฐ มาเป็นบทบาทส่งเสริมสุขภาพคนไทย เร่งปฏิรูประบบภาษีศุลกากร สร้างระบบบริหารภาษีแบบใหม่
๓. หันมาเอาจริงกับมาตรการอื่นที่ไม่ใช่ภาษี
 - ๓.๑ ใบอนุญาตร้านค้าสุรา ร้านอาหาร คาราโอเกะ และสถานบันเทิง
 - ๓.๒ ใบอนุญาตขนสุรา/ใบอนุญาตผลิต และเป็นเจ้าของอุปกรณ์การผลิตสุรา
 - ๓.๓ Zoning สถานบันเทิงโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
 - ๓.๔ BAC สำหรับวัยรุ่น ควรเคร่งครัดมากขึ้น
 - ๓.๕ รณรงค์ตรวจสุราในลมหายใจ/เลือด รอบสถานบันเทิง และร่วมมือกับเจ้าของสถานบันเทิงในเรื่องการขับรถของคนดื่มสุรา
 - ๓.๖ กำหนดให้บริษัทผลิต/จำหน่ายสุราต้องจ่ายค่าโฆษณา/ค่าเวลา/ค่าพื้นที่โฆษณาจำนวนเท่าเทียมกันให้ สสส.ทำรณรงค์ลดความสูญเสียจากการบริโภคสุรา

สถานการณ์แอลกอฮอล์

๑. สถานการณ์ การดื่มของคนไทย

คนไทยดื่มหนักเป็นอันดับ ๕ ของโลก ปี ๒๕๔๓ คนไทยดื่ม ๑๓.๕๙ ลิตร ต่อคน จากปี ๒๕๓๓ คนไทยดื่ม ๗.๔๖ ลิตร ต่อคน สถานการณ์การดื่มของประชากรไทยอายุ ๑๕ ปี ขึ้นไป จากการสำรวจสภาวะสุขภาพอนามัยครั้งที่ ๓ ปี ๒๕๔๗ อัตราการดื่ม ร้อยละ ๔๒.๓๒ (๒๐.๘ ล้านคน) ผู้ชาย มากกว่า ผู้หญิง ๒ เท่า (๑๔ ล้านคน ต่อ ๖.๘ ล้านคน)

วัยรุ่นไทยเป็นนักดื่มมากขึ้น วัยรุ่นเพศชายวัย ๑๑-๑๙ ที่บริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์มีจำนวนประมาณ ๑.๐๖ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๓ ของประชากรในกลุ่มอายุนี้ ช่วงเวลา ๗ ปี (๒๕๓๙-๒๕๔๖) กลุ่มผู้หญิงวัย ๑๕-๑๙ ปี มีการดื่มเพิ่มขึ้นเกือบ ๖ เท่า คือจากร้อยละ ๑.๐ เป็นร้อยละ ๕.๖ ร้อยละ ๕๐ เริ่มดื่มเมื่ออายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ผู้ชายเริ่มต้นดื่มในอายุน้อยกว่าผู้หญิง มีข้อมูลระบุว่าเด็กที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนอายุ ๑๓ ปี มีโอกาสติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปจนโต

๒. ปัญหาจากสุราในสังคมไทย

๑. สุราเป็นสาเหตุการตายอันดับ ๑ ของอุบัติเหตุจราจร (ร้อยละ ๕๐ เกิดจากคนเมาแล้วขับรถ)

๒. สุราเป็นภาระโรค (Disease Burden : ตายก่อนวัยอันควรบวกสูญเสียจากการเจ็บป่วย) อันดับที่ ๓ ของคนไทยในปี ๒๕๔๒ และเป็นอันดับที่ ๑ ของประชากรในประเทศกำลังพัฒนา โดยมากกว่ายาเสพติดประมาณ ๕ เท่า

๓. สุราเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว

๔. สุราเป็นสะพานเชื่อมไปสู่ ยาเสพติด เพศสัมพันธ์ และอาชญากรรม

๓. ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๑. คนไทยใช้เงินซื้อเหล้าเฉลี่ยครั้งละ ๑๐๐-๓๐๐ บาท หรือ ปีละ ๔.๖๘ หมื่นล้านบาท ซึ่งสามารถสร้างโรงเรียนได้ประมาณ ๗,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ โรงเรียน (การวิจัยภาคสนามของมูลนิธิเพื่อนหญิง)

๒. ในปี ๒๕๔๕ มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากอุบัติเหตุจราจรเท่ากับ ๑๒๒,๔๐๐-๑๘๙,๐๔๐ ล้านบาท หรือร้อยละ ๒.๒๕-๓.๔๘ ของ GDP (ประเทศอื่นประมาณ ๑-๒ % ของ GDP)

๔. นโยบายแห่งชาติ (เป้าประสงค์) ในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๑. สร้างจิตสำนึกใหม่ให้เยาวชนของชาติ เพื่อป้องกันการริเริ่ม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชน (ลดนักดื่มหน้าใหม่)

๒. ลดปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยทั้งชาติ

๓. การคุ้มครองและลดผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งในผู้ที่บริโภคแอลกอฮอล์และประชาชนทั่วไป

กลุ่มมาตรการ (ยุทธวิธี) ที่สำคัญ ของนโยบายชาติ

มาตรการ ด้านภาษีและการควบคุมราคา

๑. ภาษีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์และการควบคุมราคาเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่สำคัญในการป้องกันอันตรายที่สืบเนื่องมาจากการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ จากการศึกษาจำนวนมากพบว่าราคาสูงขึ้น การบริโภคจะลดลง และส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมที่สัมพันธ์กับการตีมีลดลง ทั้งปัญหาระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะนักตีมีอายุน้อย ผู้ตีมีหนัก และผู้มีรายได้น้อย

๒. โดยให้มีการเพิ่มภาษีสรรพสามิตเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ทุกชนิดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักการของความยืดหยุ่นของราคาต่อการบริโภค (Price Elasticity) และดัชนีความสามารถในการซื้อ (Affordable Index) นอกจากนี้ต้องห้ามไม่ให้มีการจัดซื้อไม่งแห่งความสุขหรือการลดราคา ซึ่งเป็นการสนับสนุนทางอ้อมให้มีการบริโภคมากขึ้น

ข้อเสนอมาตรการ ด้านภาษีและการควบคุมราคา

๑. กำหนดให้มีคณะทำงานที่เป็นกลางและน่าเชื่อถือ ศึกษาและจัดทำแนวทางการขึ้นภาษีและควบคุมราคา โดยให้มี

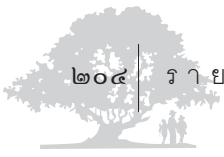
- ๑.๑ การสรุปสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องขึ้นภาษี
- ๑.๒ หาคำว่าความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติม เช่น Price Elasticity และ Affordable Index ของเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในประเทศไทย
- ๑.๓ กำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน

๒. โดยเสนอให้ทางมหาวิทยาลัย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รับไปทำการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานทางวิชาการประกอบการขึ้นภาษีและควบคุมราคา

มาตรการ ด้านการควบคุมการเข้าถึง

๑. กลุ่มมาตรการนี้ หมายถึง การควบคุมความยากง่ายในการหาซื้อและบริโภค รวมถึงการผลิตและบริบทหรือสิ่งแวดล้อมในการตีมี

๒. การศึกษาในหลายประเทศ พบว่ามาตรการนี้ทำให้การบริโภคเครื่องตีมีแอลกอฮอล์และปัญหาเนื่องจากเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ลดลง (Edwards และคณะ, ๑๙๙๔) มาตรการนี้มีหลายมาตรการย่อย เช่น การจำกัดคุณลักษณะของผู้ซื้อและผู้ขาย กำหนดเงื่อนไขในการซื้อ-ขาย การจำกัดสถานที่และวัน-เวลาในการซื้อขายและบริโภค การจำกัดความหนาแน่นของแหล่งขายและแหล่งบริโภค การอบรมผู้ขาย การออกกฎระเบียบท้องถิ่นกดดันให้ผู้ขายรับผิดชอบความประพฤติของผู้บริโภค เป็นต้น

ข้อเสนอมาตรการ ด้านการควบคุมการเข้าถึง

๑. **Place** เสนอห้ามขายสุรา(และดื่ม) ณ สถานศึกษา ศาสนสถาน รวมถึงภายในรัศมี ๕๐๐ เมตร จากทั้งสองแหล่ง และห้ามขายสุราในบริเวณปั้มน้ำมัน โดยต้องมีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด

๒. **Time** เวลาจำหน่าย : เสนอให้มีการบังคับใช้ตาม ปว.๒๕๓ อย่างเข้มงวด ส่วนเรื่องวันงดจำหน่าย : เสนอให้งดขายในวันสำคัญทางศาสนา(รวมวันพระ) วันสำคัญทางพระราชพิธี วันอาทิตย์ (วันครอบครัวแข็งแรง)

๓. **Person** เสนอให้มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวดในการจำกัดอายุผู้ซื้อ ทั้งนี้โดยมอบให้กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง แก่กฎกระทรวง และ มีการทำหนังสือสอบถาม ติดตามขอความร่วมมือถึงกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ ด้านการควบคุมพฤติกรรมของผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์

๑. เป้าหมายเชิงพฤติกรรมที่สำคัญของมาตรการนี้ คือ การควบคุมการขับชี่ยานพาหนะขณะมีเมเมา มีการประเมินแล้วว่าหากดำเนินมาตรการนี้อย่างจริงจัง ในระยะยาวจะสามารถลดอุบัติเหตุจราจรลง ประมาณร้อยละ ๕-๓๐ ได้อย่างชัดเจนและสม่าเสมอ

๒. มาตรการย่อยของกลุ่มมาตรการนี้ เช่น มาตรการสุ่มตรวจระดับแอลกอฮอล์, การกำหนดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดและลมหายใจในผู้ขับชี่ยานพาหนะทุกประเภท, การให้ใบอนุญาตขับชี่สำหรับผู้หัดขับอย่างมีเงื่อนไขเข้มงวด, การเพิกถอนใบอนุญาตขับชี่สำหรับผู้ฝ่าฝืนซ้ำซาก, การเพิ่มโทษผู้ที่เมมาแล้วทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น

อย่างไรก็ดีประสิทธิผลของมาตรการเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความเคร่งครัดในการบังคับใช้ ดังนั้นข้อเสนอ คือ **“ให้เน้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด”**

มาตรการ ด้านการควบคุมการโฆษณาและส่งเสริมการขาย

๑. มีประเทศอย่างน้อย ๓๗ ประเทศที่มีมาตรการนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องเยาวชนไม่ให้เห็นการโฆษณาเหล่านั้น เพราะจากการวิจัยชี้ชัดถึงอิทธิพลของการโฆษณาต่อพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนและอัตราการตายจากอุบัติเหตุจราจรที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สำหรับมาตรการย่อยของกลุ่มมาตรการนี้ เช่น การจำกัด ๑) เวลา : ตลอดเวลา หรือ เฉพาะบางเวลา ๒) ชนิดของเครื่องดื่ม : ทุกชนิด หรือ เฉพาะที่มีแอลกอฮอล์สูง ๓) ความเข้มข้นของการจำกัด : สมัครใจ ผู้ค้าดูแลกันเอง หรือ บังคับ ๔) ประเภทของสื่อ : โทรทัศน์, วิทยุ, สิ่งพิมพ์, ป้ายโฆษณา เป็นต้น ๕) เนื้อหาของการโฆษณา : ทั้งหมด หรือ เฉพาะบางส่วน

ข้อเสนอและมาตรการ การควบคุมการโฆษณาและส่งเสริมการขาย

๑. กำหนดให้มีคณะกรรมการที่เป็นกลางและน่าเชื่อถือศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๒. มอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายของตนไปเข้มงวดกวดขัน เช่น กรมประชาสัมพันธ์, สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

๓. ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานโดย Third Party ถ้าพบว่าไม่ได้ผลก็เสนอให้มีการดำเนินการแบบ Total Ban

มาตรการ ด้านการให้ความรู้ วรรณคดีโน้มน้าว

๑. จากการศึกษาพบว่าต้องใช้มาตรการนี้ร่วมกับมาตรการอื่นๆ จึงจะได้ผลต่อพฤติกรรมในระยะยาว และส่วนใหญ่จะต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง

๒. สำหรับกลุ่มมาตรการนี้ มีมาตรการย่อยหลายวิธี อาทิเช่น การกำหนดเป็นหลักสูตรในโรงเรียน, การกำหนดให้ต้องมีป้ายหรือฉลากคำเตือน, การรณรงค์ทางสื่อสาธารณะ, การให้การรณรงค์ในกลุ่มเฉพาะ, การบ่มเพาะชุมชนแนวปฏิบัติ เป็นต้น

ข้อเสนอ : มอบ คณะอนุกรรมการรณรงค์และสร้างภาคี ในคณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ ดำเนินการ

มาตรการ ด้านการบำบัดรักษาผู้ป่วยจากแอลกอฮอล์

๑. จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันมีวิธีการรักษามากกว่า ๔๐ วิธี โดยมาตรการนี้ถือว่าการป้องกันปัญหาสุขภาพและปัญหาสังคมในระยะยาว กลยุทธ์ส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่ตัวบุคคลมากกว่ากลุ่มประชากร จากการศึกษาพบว่า

- ๑.๑ การเน้นที่การปรับพฤติกรรม ได้ผลมากกว่าการเน้นที่ความตระหนักถึงปัญหา
- ๑.๒ การรักษาแบบผู้ป่วยนอกไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าได้ผลดีกว่าการรักษาแบบผู้ป่วยใน ในสถานบำบัดหรือโรงพยาบาล
- ๑.๓ อย่างไรก็ตาม พบว่าเมื่อมีการรักษาไม่ว่าโดยวิธีการใดก็ตาม จะมีการลดลงของการดื่มและอันตรายที่เกิดจากการดื่ม

ข้อเสนอ : มอบ กรมสุขภาพจิต ดำเนินการ

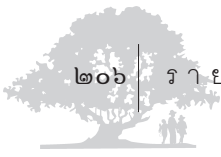
มาตรการ การบังคับใช้กฎหมาย

๑. ส่วนกลาง (ดูภาพรวมของทั้งประเทศโดยประสานทั้งภาครัฐ-เอกชน, Watch Dog)

- ๑.๑ ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและติดตามประสานการบังคับใช้กฎหมาย (ภาครัฐ) ในสังกัดสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ
- ๑.๒ หน่วยติดตามอิสระ(เครือข่ายภาคเอกชน) ในการบังคับใช้กฎหมาย

๒. ส่วนภูมิภาค

- ๒.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัด CEO เป็นผู้กำกับดูแล
- ๒.๒ ตำรวจ เป็นผู้ดำเนินการหลัก

โดยกำหนดให้มีการรายงานรองนายกรัฐมนตรี ทุก.....เดือน และนำสถิติผลงานมารายงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบ มอบรางวัล หรือลงโทษ

๓. ส่วนท้องถิ่น

๓.๑ กำหนดให้มีเจ้าพนักงานท้องถิ่น มาดำเนินการเป็นการเฉพาะ

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมฯ

๑. หน่วยงานภาครัฐ

๑.๑ กระทรวงการคลังโดยการขึ้นภาษี ออกใบอนุญาต

๑.๒ กระทรวงศึกษาธิการโดยการให้ความรู้ ดูแลเยาวชน

๑.๓ สำนักนายกฯ โดยการควบคุมการโฆษณา

๑.๔ กระทรวงสาธารณสุข โดยการให้ความรู้/รณรงค์ ควบคุมผลิตภัณฑ์
บำบัดรักษา ให้ความรู้/รณรงค์ ควบคุมผลิตภัณฑ์ บำบัดรักษา

๒. หน่วยงานภาคเอกชน ภาควิชาศาสนา เครือข่ายองค์กรงดเหล้า มูลนิธิเมาไม่ขับ เครือข่ายครอบครัว ฯลฯ

๓. หน่วยงานอื่นๆ สื่อมวลชน บริษัท ห้างร้าน โรงงาน องค์กรชุมชน ฯลฯ

บทบาทของภาคประชาชน

๑. เสนอแนะภาครัฐ ในการแก้ไข เพื่อเติมกฎหมาย หรือเสนอร่างกฎหมาย

๒. ผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์สาธารณะ

๓. ช่วยสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย

กรณีตัวอย่าง การห้ามโฆษณาเหล้าทางโทรทัศน์ระหว่าง ๐๕.๐๐-๒๒.๐๐น. ส่วนช่วงนอกจากนั้นโฆษณาได้เฉพาะการสร้างภาพลักษณ์

สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากที่ประชุม

มีหลายประเด็นที่พูดกัน ข้อเสนอที่ตรงกันหลายเรื่องคือ

๑. การปรับระบบภาษีไม่ว่าจะปรับขึ้นหรือปรับเป็นสองเลือกหนึ่ง ต้องมีการศึกษาต่อไป เรื่อง Progressive Rate per Alcohol

๒. เรื่องการโฆษณาต้องให้ความสำคัญมากขึ้น

๓. การแก้ค่านิยมผ่านการโฆษณา การศึกษา

๔. สร้างกลยุทธ์หลายส่วนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การดื่มสุราเป็นเรื่องทั้งของคนจนและไม่จน คนหลายอาชีพ จึงไม่ควรมองข้าม

๕. การให้ความสำคัญกับจริยธรรมขององค์กรหรือข้าราชการที่ต้องไม่ยุ่งกับธุรกิจสุรา

๖. การประชาสัมพันธ์ยกระดับให้สุราเป็นผู้ร้ายมาก ๆ เน้นให้เห็นว่าเป็นยาเสพติด

๗. สถานที่ห้ามดื่มให้เหมือนกับสถานที่ห้ามสูบบุหรี่

ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์
จากประเด็นที่ ๙ นโยบายสาธารณะและมาตรการ :
เพื่อการ ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

๑. นโยบายระดับมหภาค

มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการผลักดันให้เกิดนโยบายและมาตรการเพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งกำหนดระดับของการทำงานในแต่ละช่วง ให้มองเห็นเป้าหมายที่ชัดเจน ประกอบด้วย

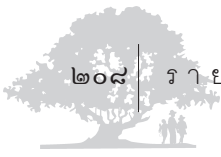
- ขั้นแรก คือ ลดความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อสังคม
- ขั้นที่สอง ลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคม

๒. นโยบายระดับองค์กร-หน่วยงาน

๒.๑ **รัฐบาล** ดำเนินการให้เกิดความสอดคล้องกับนโยบาย “เศรษฐกิจสดใส-สังคมปลอดภัย” ที่รัฐบาลประกาศ และตามคำกล่าวต่อสาธารณะของผู้นำประเทศ เช่น นายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรี ที่แสดงท่าทีชัดเจนในการปกป้องเยาวชนและสังคมจากผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๒.๒ **คณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ (คบอช.)**

- ๒.๒.๑ **พิจารณาทบทวนมาตรการในการจำกัดโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์**
ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปรับยุทธศาสตร์ในการโฆษณาและส่งเสริมการขายโดยอาศัยช่องว่างของการจำกัดการโฆษณาเฉพาะในบางสื่อ ทำการโฆษณาและส่งเสริมการขายในรูปแบบอื่น ๆ อย่างเข้มข้น คบอช. จึงควรพิจารณาทบทวนการจำกัดการโฆษณาเป็นการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทุกรูปแบบ
- ๒.๒.๒ **พิจารณามาตรการในการจำกัดจุดจำหน่าย** โดยจำกัดปริมาณร้านค้า และห้ามจำหน่ายในบางพื้นที่เช่น ในเขตพื้นที่ใกล้วัด และใกล้สถานศึกษา เป็นต้น
- ๒.๒.๓ **ควรมีการพิจารณายกร่างกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บูรณาการทุกประเด็นสำคัญ** เพื่อประสิทธิภาพในการดูแลบังคับใช้
- ๒.๒.๔ **เน้นยุทธศาสตร์การสร้างความรู้หรือความตระหนักในกลุ่มวัยรุ่น** โดยเน้นสร้างความตระหนักต่อผลกระทบและความสูญเสียที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ๒.๒.๕ **ควรมีการกำหนดหน่วยงานราชการที่จะเป็นเจ้าภาพในระดับพื้นที่** เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด สถานีตำรวจ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น

๒.๓ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ควรสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายในระดับชุมชนที่ร่วมกันดำเนินกิจกรรมหรือกำหนดมาตรการในระดับชุมชน ในการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ เช่น การสนับสนุนภาคประชาสังคมให้จัดทำรายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับชาติ สนับสนุนมาตรการของพระสงฆ์ในการดับกิจนิมนต์ในงานที่มีการเฉลิมฉลองด้วยอบายมุข หรืองานศพที่มีการเลี้ยงเหล้า การกำหนดให้สมาชิกในชุมชนที่ติดเหล้า ไม่มีสิทธิในการกู้ยืมเงินกองทุนฯ เป็นต้น

๒.๔ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

เนื่องจากการนำธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าจดทะเบียนเพื่อระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์จะส่งผลให้ธุรกิจมีความแข็งแกร่งทางธุรกิจเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีความเสี่ยงต่อการถูกแทรกแซงจากอำนาจทางธุรกิจอย่างสูง เพราะขาดกลไกถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองที่เข้มแข็งเพียงพอ จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายและมาตรการในการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแอลกอฮอล์ ดังนี้

- ๒.๔.๑ กระบวนการพิจารณาในการยื่นขอเข้าจดทะเบียน คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ควรพิจารณาผลที่จะเกิดตามมาให้รอบด้าน
- ๒.๔.๒ มาตรการกำกับดูแลธุรกิจที่เข้าตลาดหลักทรัพย์แล้ว ต้องพัฒนาการมาตรการรองรับ ทั้งด้านการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลธุรกิจ (Good Governance) และมีกรอบจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ (Code of Conduct) เช่น ไม่โฆษณากับเด็กและเยาวชน ไม่โฆษณาโดยอิงเรื่องเพศ ไม่ส่งเสริมการดื่มหนัก และเคร่งครัดต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นต้น

๒.๕ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการบำบัดรักษาผู้ติดสุรา

กลุ่มเป้าหมายในการบำบัดนั้นควรครอบคลุมทั้งกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่ติดสุราแล้ว และขอความร่วมมือจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ในการเป็นตัวเชื่อมประสานระดับจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ

๒.๖ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาหรือลดผลกระทบจากการดื่มสุรา

- ๒.๖.๑ ควรมี “เจ้าภาพ” หรือหน่วยงานหลักในเรื่องของการเมาแล้วขับ เมาแล้วก่อความรุนแรงหรืออาชญากรรม และในเรื่องของการบำบัดรักษา เพื่อรับผิดชอบอย่างชัดเจน และเชื่อมประสานให้เกิดการทำงานเชิงรุก
- ๒.๖.๒ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในส่วนภูมิภาคเข้ามามีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะและการสนับสนุนเพื่อสร้างค่านิยมและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดในระดับจังหวัด

๒.๗ ภาคประชาสังคม

- ๒.๗.๑ เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยบูรณาการการลดการตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ไปในกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน
- ๒.๗.๒ สร้างเครือข่ายทางสังคม เพื่อทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้ประชาชนลด ละ เลิกการตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์

ข้อเสนอด้้านกฎหมายและมาตรการในรูปแบบอื่น ๆ

๑. มาตรการภาครัฐ ประกอบด้วย ๒ ส่วนใหญ่ คือ การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่และการเร่งผลักดันกฎหมาย

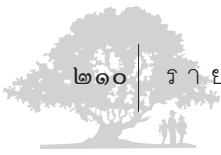
๑.๑ การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ ประกอบด้วย

- ๑.๑.๑ กฎหมายด้้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ปัจจุบันมี พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ อยู่แล้วจึงควรมีการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้้อย่างจริงจัง และมีการพัฒนากลไกตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความเข้มแข็ง เนื่องจากยังเป็นกฎหมายที่ค่อนข้างใหม่สำหรับสังคมไทย
- ๑.๑.๒ กฎหมายป้องกันการ “เมาแล้วขับ” ควรดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและทั่วถึง โดยให้เพิ่มจำนวนเครื่องมือการตรวจแอลกอฮอล์และเครื่องมือในการตรวจวัดค่าแอลกอฮอล์สำหรับให้เจ้าหน้าที่ใช้งานให้เพียงพอ และเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความรู้ความชำนาญในการใช้เครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพิ่มกิจกรรมการตรวจหาแอลกอฮอล์ในลมหายใจผู้ขับขี โดยเน้นการตรวจรอบศูนย์กลางสถานบันเทิง และขยายเวลาการตรวจแอลกอฮอล์จากช่วงดึกเพิ่มในช่วงหัวค่ำ (๒๐.๐๐-๒๒.๐๐ น.)

๑.๒. การผลักดันกฎหมายใหม่ ประกอบด้วย

๑.๒.๑ มาตรการควบคุมการผลิตและจำหน่าย

- ๑.๒.๑.๑ ควบคุมราคาให้สูงยิ่งขึ้นด้้วยมาตรการทางภาษี เสนอให้ขึ้นราคาเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ทุกประเภทพร้อมกัน โดยมีการระมัดระวังถึงผลกระทบต่อในลักษณะที่ทำให้เกิดการหันเหไปบริโภคเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ประเภทที่ราคาถูกกว่า หรือสุราเถื่อนทดแทน
- ๑.๒.๑.๒ การควบคุมขนาดของบรรจุภัณฑ์ ให้มีขนาดที่ไม่เอื้อต่อความสะดวกในการซื้อ ขณะเดียวกันก็มีการควบคุมฉลาก ให้มีคำเตือนที่ไม่ได้อยู่ในลักษณะของประโยคบอกเล่า แต่เป็นคำเตือนเกี่ยวกับโทษหรือพิษภัยต่อสุขภาพ รวมทั้งโทษหรืออาญาของผู้ตี๋มเมื่อทำผิดกฎจราจร หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๑.๓ การควบคุมผลิตภัณฑ์โดยให้ความสำคัญต่อการควบคุมสินค้าที่ผลิตเพื่อมุ่งจูงใจเด็ก เยาวชน และผู้หญิงให้ทดลอง หรือนิยมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๑.๒.๑.๔ การจำกัดจุดจำหน่าย

(๑) ให้กำหนดพื้นที่บางแห่งให้มีข้อจำกัดด้านการจำหน่ายหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Zoning) ได้แก่ ห้ามจำหน่ายในบริเวณที่อยู่ใกล้สถานศึกษาและวัด ห้ามจำหน่าย และบริโภคในสถานที่ราชการ และมีการกำหนดเขตที่อยู่อาศัยปลอดภัยสถานบันเทิง และเขตสถานบันเทิง

(๒) เพิ่มค่าธรรมเนียมใบอนุญาตร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พร้อมวางหลักเกณฑ์การได้รับอนุญาตเพื่อลดจำนวนร้านค้าลงจากปัจจุบัน

๑.๒.๒ มาตรการควบคุมการบริโภค

๑.๒.๒.๑ การเพิ่มเพดานอายุที่สามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ จากการที่ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ กำหนดเพดานต่ำสุดของผู้ที่สามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ที่ ๑๘ ปี ดังนั้นควรขยับเพดานอายุให้สูงขึ้นเพื่อลดจำนวนผู้ดื่มหน้าใหม่

๑.๒.๒.๒ การจำกัดสถานที่ดื่มเสนอให้ขยายพื้นที่ห้ามดื่มสุราให้กว้างขวางขึ้น เช่น การห้ามดื่ม ในสถานศึกษา วัด โรงพยาบาล และสถานที่ราชการ รวมทั้งในยานพาหนะ ทั้งผู้ขับขี่และผู้โดยสาร และในงานเลี้ยงของหน่วยงานราชการ เป็นต้น

๑.๒.๓ มาตรการควบคุมการโฆษณา ควบคุมการสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท ทุกรูปแบบ และทุกช่องทาง โดยครอบคลุมถึงการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การจัดกิจกรรมร้านค้า การจัดกิจกรรม ณ จุดขาย ในทุกชนิดของการสื่อสารการตลาดของตราสินค้า หรือของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดนั้น ผ่านมาตรการดังนี้

๑.๒.๓.๑ ห้ามโฆษณาทางสื่อทุกประเภท (Total Marketing&Brand Communication Banned)

๑.๒.๓.๒ ให้โฆษณาได้ภายใต้เงื่อนไขการลดผลกระทบต่อสังคมให้ลดน้อยลงที่สุดและยึดหลัก ผู้ก่อภาระต้องรับภาระ โดยให้ผู้ผลิตและจำหน่ายต้องซื้อเวลาและพื้นที่โฆษณาให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) นำเสนอเนื้อหาการรณรงค์ ควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอัตราเท่ากับที่ใช้โฆษณาสินค้าของตนเอง หรือ เก็บภาษีโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ทั้งนี้มาตรการนี้ ถือเป็นมาตรการเร่งด่วน เนื่องจากเป็นเงื่อนไขกระตุ้นการดื่มที่สำคัญ

๑.๒.๔ มาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการบริโภค ควรมีการปรับปรุงบทลงโทษว่าด้วยเรื่องของการ “เมาแล้วขับ” ให้มีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดย

๑.๒.๔.๑ ให้เน้นการจำคุก ในลักษณะของการจำคุกกระยะสั้น ๒ วัน และห้ามประกันตัว

๑.๒.๔.๒ มีการเพิ่มโทษด้านการเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ทุกประเภท สำหรับผู้ที่ “เมาแล้วขับ”

๑.๒.๔.๓ ให้ปรับระดับแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่ที่อยู่ในวัยรุ่นให้เป็นศูนย์เนื่องจากเป็นวัยที่มีปัจจัยด้านกายภาพและจิตวิทยาที่กระตุ้นให้เกิดความคึกคะนองและขาดสติสูง

๑.๒.๔.๔ เพิ่มค่าปรับผู้ขับขี่ที่มีระดับแอลกอฮอล์เกินค่าที่กฎหมายกำหนด

๒. มาตรการภาคสังคม เพื่อให้กลุ่มบุคคลและองค์กรกำหนดมาตรฐานจริยธรรมในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

๒.๑ **ผู้ที่เป็นบุคคลสาธารณะของสังคม (Public Figures)** เช่น ดารา นักร้อง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง ควรจะงดการเป็น Presenter ในการโฆษณาให้กับบริษัทสุรา

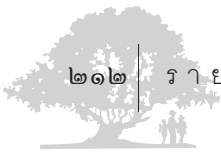
๒.๒ **หน่วยงานราชการและองค์กรภาครัฐต่าง ๆ** ควรได้รับการสนับสนุน (Sponsorship) จากบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการจัดงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน และข้าราชการหรือพนักงานในหน่วยงานราชการไม่ควรเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมส่งเสริมการขายรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมเพื่อสังคม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขายหรือสร้างภาพพจน์ของบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๒.๓ **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ไม่ควรนำงบประมาณไปใช้ในการจัดซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือจัดกิจกรรมที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

๒.๔ **สถานศึกษา** การจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยทั้งในส่วนของอาจารย์ และนักศึกษา ควรจะปลอดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือปลอดจากการสนับสนุนของบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ ควรมีบทลงโทษอาจารย์สถานหนักในกรณีที่ไม่ก่อความผิดที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๒.๕ **สถานที่ทำงาน** มีนโยบายไม่สนับสนุนการรับพนักงานใหม่ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และใช้เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมินผลพนักงาน

๒.๖ **ประชาชน** ร่วมสนับสนุนร้านค้าที่ไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างครอบครัวให้เป็นต้นแบบของการปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประเด็นที่

๑๐

ห้องย่อย

สื่อกับการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข

“ ภาคสังคม ผู้รับสื่อ สื่อ และรัฐ พึงคำนึงถึง

๑. สิทธิการรับรู้ข่าวสาร ความจริงที่รอบด้านจากสื่อที่มีความหลากหลาย
๒. ผลักดันนโยบาย หรือกลไกอิสระ/องค์กรกลางที่มีบทบาทจัดอันดับคุณภาพสื่อ ตรวจสอบสื่อ ส่งสัญญาณเตือนภัยแก่ผู้รับสื่อ
๓. สนับสนุนทรัพยากร และการขยายตัวของสื่อทางเลือก หรือสื่อภาคประชาชน
๔. ผู้รับสื่อ ต้องสร้างภูมิคุ้มกันตนเอง รู้เท่าทันสื่อ วิเคราะห์สื่อ ตรวจสอบสื่อ
๕. รัฐเลิกแทรกแซงสื่อ ครอบงำสื่อ และจัดสรรอำนาจการบริหารสื่อใหม่
อย่างเป็นธรรม ”

สื่อกับความยั่งยืนเป็นสุข
เต็มสุขให้เต็มสื่อ
สื่อร่วมสร้างสังคมยั่งยืนเป็นสุข

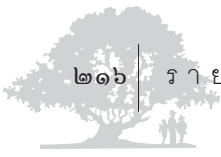

กำหนดการห้องย่อย สื่อกับการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข

เวลา ๐๙.๓๐ - ๐๙.๓๕ น.	ชี้แจงการประชุม โดย นายศักดิ์ดา เชื้ออินทร์
เวลา ๐๙.๓๕ - ๑๐.๐๐ น.	เปิดสถานีวิทยุเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข แจ้งผังรายการ (กำหนดการ และกิจกรรมในห้องสื่อกับการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข) รายงานข่าว - สรุปผลการประชุมสัมมนาสุขภาพวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ - รายงานผลการสำรวจความคิดเห็น - เรื่องเล่าจากชุมชน
เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ร่วมเสวนา โดย	เวทีเสวนา “สื่อจะร่วมสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างไร” นายฐาภรณ์ บุญปาน นายจอน อึ้งภากรณ์ นายโคทม อาริยา
ดำเนินการเสวนา โดย	นางสุชาดา จักรพิสุทธิ์ และ นายเจษฎ์ โทณะวณิก
เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ระดมความเห็นประเด็น “สื่อไทยจะสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างไร”
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๒.๓๐ น.	สรุปข้อเสนอเชิงนโยบาย “การสื่อสารสาธารณะเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข”
ประธาน	นายโคทม อาริยา
เลขานุการ	นางเครือวัลย์ โพธิ์ศรี
ผู้จัดการห้อง	นายศักดิ์ดา เชื้ออินทร์
ผู้ประสานงาน สปรส.	นางสุมาลี ประทุมพันธ์

เติมสุขให้เต็มสื่อ :

สื่อจะสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างไร?*

ภายใต้แนวคิด “ความอยู่เย็นเป็นสุข” ของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปี ๒๕๕๘ ดูเหมือนสื่อสารมวลชนได้รับการวิพากษ์อย่างสูง ในฐานะกลไกทางสังคมที่นำเสนอข่าวร้ายประจำวัน อันนำมาซึ่งทุกขภาวะแก่ผู้คนในสังคมไม่น้อย

คำถามสำคัญจึงเกิดขึ้นว่า ทำอย่างไรสื่อสารมวลชนจึงจะเป็นเครื่องมือเสริมสร้างสุขภาวะ สารใดเล่าที่จะเติมเต็มความสุขและสร้างการเรียนรู้แก่ผู้รับสาร อันจะนำไปสู่สำนักแห่งการร่วมมือสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขจากทุกภาคส่วนของสังคม?

ภูมิหลังปัญหา “สื่อ”

ในทางอุดมคติ สื่อสารมวลชน (Mass Media) เป็นสถาบันสาธารณะ และเป็นเครื่องมือการสื่อสารของสมาชิกในสังคม หากแต่เมื่อสังคมพัฒนาไปในทิศทางที่ระบบทุนเป็นใหญ่ สื่อสารมวลชนซึ่งแยกไม่ออกจากสังคม และเป็นผลผลิตของระบบเศรษฐกิจ การศึกษา และการเมืองเช่นกัน ก็ได้เติบโตแปรเปลี่ยนไปสู่การเป็น “ธุรกิจ” ที่ประกอบด้วยผลประโยชน์และอิทธิพลยิ่งกว่านั้นเมื่อสื่อสารมวลชนได้กลายเป็นธุรกิจเชิงกำไรในตลาดหุ้น ที่ถูกกว้านซื้อและถือครองโดยกลุ่มทุนผูกขาดและนักการเมืองจึงยิ่งนำมาซึ่งข้อจำกัดที่ทำให้ผู้ประกอบอาชีพสื่อหรือสื่อมวลชน (Journalist) ไม่สามารถแสดงบทบาทการเป็นปากเสียง และเป็นพื้นที่ที่เป็นธรรมแก่คนหลากหลายกลุ่ม กระทั่งบางสถานการณ์สื่อมวลชนยังตกอยู่ในภาวะการเซนเซอร์ตัวเอง (Self Censorship) และบางครั้งการนำเสนอข่าวสารจากความไม่เข้าใจของสื่อมวลชนก็มีผลสร้างภาพลักษณ์อันอ่อนแอ อคติ และการละเมิดสิทธิชุมชนท้องถิ่น นำมาซึ่งกระแสข่าวสารที่ไม่สมดุลและสังคมขาดความรู้ที่ถูกต้อง ขาดการติดตามตรวจสอบนโยบายสาธารณะ

แต่ในความเป็นจริงอันซับซ้อนของปัจจุบัน สื่อสารมวลชนได้ก้าวข้ามจากสถาบันสาธารณะไปสู่การเป็น “สถาบันการเรียนรู้” ตลอดชีวิตเสียแล้ว และมีหน้าที่ให้การศึกษา (To Educate) ด้วยการนำเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นจากตัวละครในข่าวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นผู้ด้อยโอกาส ผู้ติดเชื้อ กลุ่มชาติพันธุ์ องค์กรพัฒนาเอกชน ชาวบ้านรากหญ้า เป็นต้น การที่คนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียกร้องการใช้สิทธิทางการเมือง หรือผู้คิดเห็นขัดแย้งแตกต่างจากรัฐ ได้ “สื่อสาร” ปัญหาและความต้องการของตน จึงเป็นช่องทางที่สังคมจะได้ตั้งคำถามและเรียนรู้ (Conflict of Value) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตยอย่างมีส่วนร่วมและเป็นรากแก้วของสังคมฐานความรู้ (Knowledge Base Society)

* เอกสารนำเข้าสู่ห้องย่อยสื่อกับการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข บรรณาธิการโดยสุชาติ จักรพิสุทธิ์

ผลการวิจัยเรื่อง“โครงสร้างตลาดสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย” โดย ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ ได้รายงานสรุปไว้ความตอนหนึ่งว่า “โทรทัศน์ และวิทยุเป็นสื่อที่ประชาชนไทยได้รับข่าวสารและบันเทิงมากที่สุด โดยประชาชนกว่าร้อยละ ๘๖ และ ๓๖ ได้ชมโทรทัศน์และฟังวิทยุในแต่ละวัน ซึ่งสูงกว่าอัตราการอ่านหนังสือพิมพ์ หรือการรับสื่ออย่างอื่น ธุรกิจสื่อโทรทัศน์และวิทยุในประเทศไทย มีอัตราการเจริญเติบโต สูงกว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) เสียอีก เห็นได้จากการขยายตัวและขนาด ของมูลค่าการโฆษณาที่เติบโต ถึงร้อยละ ๓.๕ และ ๔.๔ เท่าของอัตราการขยายตัวทาง เศรษฐกิจโดยรวมในระหว่างปี ๒๕๓๔-๒๕๔๕

เช่นเดียวกับสื่อวิทยุในประเทศไทย ที่เป็นตลาดแยกย่อย (Fragmented) กว่า ๕๒๐ สถานี โดยเป็นระบบสัมปทานรัฐและเอกชน ซึ่งมีอายุสั้นมากและมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากภาครัฐสามารถบอกเลิกสัญญาได้ฝ่ายเดียว คณะผู้วิจัยพบว่า สื่อวิทยุมีแนวโน้ม กระจุกตัวสูงขึ้น ดังเห็นได้จากสัดส่วนรายได้ของผู้ประกอบการวิทยุรายใหญ่ในกรุงเทพฯ ๓ ราย เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓ ของรายได้โฆษณาปี ๒๕๔๒ เป็นร้อยละ ๑๘ ในปี ๒๕๔๔

สำหรับสื่อหนังสือพิมพ์ ผลประกอบการและรายได้ ๗๐% ของสื่อหนังสือพิมพ์มา จากการโฆษณาสินค้า ธุรกิจ และบริการ โดยสัดส่วนข้างมากของรายได้โฆษณาในช่วง รัฐบาลชุดปัจจุบัน เป็นโฆษณาจากรัฐวิสาหกิจและธุรกิจที่มีนักการเมืองเกี่ยวข้อง

ดังนั้นบทบาทของสื่อมวลชนที่เราเห็นจึงเป็นไปในทางการเป็นเครื่องมือโฆษณา ส่งเสริมบริโภคนิยมและตอบสนองกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งนี่เป็นปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ทั่วโลก ไม่เพียงแต่ในประเทศไทย นำมาซึ่งความต้องการแก้ปัญหาและแสวงหาทาง เลือกใหม่ ในอันที่จะสร้างระบบการสื่อสารของสังคมที่เป็นธรรมมากขึ้น ดังเห็นได้จากการ เกิดขึ้นของแนวคิด “การสื่อสารเพื่อการพัฒนา” (Communication for Development) และ “การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง” (Communication for Social Change) โดย มุ่งหมายให้ระบบสื่อสารของสังคม มีบทบาทพึงประสงค์ในอันที่จะทำให้

- การสื่อสารนั้นเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ข้ามกลุ่มข้ามปัญหา
- ทำให้การสื่อสารนั้นมีผลในทางแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า
- เป็นการสื่อสารเพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย
- เป็นการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม ที่ผู้รับสาร (Receiver) สามารถสื่อสารสองทาง และเปลี่ยนเป็นผู้ส่งสาร (Sender) ได้เมื่อต้องการ

อย่างไรก็ดี สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย ที่ภาคประชาชน มีความตื่นตัวต่อการใช้สิทธิ และการรวมกลุ่มสร้างปฏิบัติการภาคพลเมืองกันอยู่อย่าง หลากหลายและมากมายทั่วทุกภาค จนก่อให้เกิดเป็นกระแสชุมชนเข้มแข็งหรือชุมชนนิยม ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่าสืบเนื่องจากเหตุปัจจัยดังต่อไปนี้

๑) กระแสโลกาภิวัตน์และแนวคิดประชาธิปไตยจากสากลประเทศ ทำให้เกิดการ รับรู้ข่าวสารรวดเร็วกว้างขวาง และการเปิดรับแนวคิดด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน

๒) อานิสงส์จากรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.๒๕๔๐ และการเกิดขึ้น ขององค์กรใหม่ตามรัฐธรรมนูญ อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

(สสส.) สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ฯลฯ ที่มีนโยบายและงบประมาณส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

๓) ทรัพยากรไหลลงสู่ชุมชน จากเหตุปัจจัยด้านนโยบายประชานิยมของรัฐบาลปัจจุบัน

๔) กระแสการปฏิรูป ทั้งการปฏิรูประบบสุขภาพ การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปสื่อ เป็นต้น มีส่วนเสริมสร้างกิจกรรมในระดับชุมชนขึ้นมากมาย และกลายเป็นเวทีเรียนรู้ทางสังคมอย่างสำคัญ

๕) กระแสทุนและธุรกิจขนาดใหญ่ทั้งข้ามชาติและในประเทศ ที่ขยายการลงทุนไปในท้องถิ่น

กระแสความเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในระดับชุมชน จึงเริ่มก่อรูปเป็นขบวนการชุมชนที่มีได้นำโดยองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) อีกต่อไป หากแต่ชุมชนรากหญ้าเองเริ่มมีการจัดตั้งตนเองในระดับใดระดับหนึ่ง ด้วยความมุ่งหมายที่จะทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน อันอาจเรียกว่าเป็น ชุมชนโดยเจตนา (Intentional Community) ที่เป็นพัฒนาการขั้นหนึ่งของชุมชนเข้มแข็ง

ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ นักวิชาการอิสระที่ได้รับการยอมรับจากสังคม ได้เคยบรรยายถึงคุณลักษณะของสังคมเข้มแข็งหรือชุมชนเข้มแข็งว่า

- คนในชุมชน/สังคม มีความสามารถในการรวมตัวกันหรือการสร้างเครือข่าย
- มีอำนาจในการตัดสินใจ/แก้ไขปัญหาของชุมชนเอง
- มีข่าวสารข้อมูลที่หลากหลายทิศทาง
- มีการสื่อสารที่ทำให้เกิดสำนึกความเป็น “เรา” ร่วมกัน

จากแนวคิดการสื่อสารที่พึงประสงค์ และจากข้อจำกัดของระบบสื่อสารมวลชนทั้งหมดดังกล่าวมา กอปรกับความเติบโตของขบวนการชุมชน ได้นำมาซึ่งความต้องการที่จะ “สื่อสาร” ข้อเท็จจริงและศักยภาพของชุมชนไปสู่ความรู้และขยายความเข้าใจ ทั้งการสื่อสารในระดับพื้นที่ และการสื่อสารไปสู่สังคมวงกว้าง ดังเห็นได้จากกระแสการเกิดขึ้นของวิทยุชุมชน และความพยายามที่จะสร้างสื่อของตนเอง ทั้งในรูปแบบจดหมายข่าว ไปสเตอร์ เว็บไซต์ เวทีกิจกรรม จนถึงการจัดตั้งสำนักข่าวภาคประชาชน การเขียนบทความจัดพิมพ์หนังสือเล่ม การจัดเวทีสาธารณะ และการสร้างสรรค์กิจกรรมเชิงศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น จนกล่าวได้ว่านี่คือกระบวนการ “สื่อภาคประชาชน” หรือ “สื่อทางเลือก” ซึ่งพูดให้ถึงที่สุดก็คือ การสร้างความเข้าใจใหม่และการเปลี่ยนความรู้ของสังคมว่า **การพัฒนาที่แท้ต้องมาจากประชาชน** และก็คือกระบวนการหรือสร้าง (Reconstruct) อัตลักษณ์ชุมชนนั่นเอง

ความเข้าใจใหม่ว่าด้วย “สื่อทางเลือก”

ประวัติศาสตร์ความต้องการใช้สื่อและสร้างสื่อของภาคประชาชน เกิดขึ้นชัดเจนในยุคของขบวนการคนหนุ่มสาวเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ ที่มีการใช้สื่อ/สร้างสื่อเพื่อสื่อสารแนวคิด-อุดมการณ์ประชาธิปไตยในรูปแบบต่างๆ อาทิ ใบปลิว ไปสเตอร์ เพลงเพื่อชีวิต

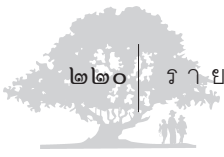
คัตเอาท์ ละคร ศิลปะ ฯลฯ ซึ่งถูกเรียกว่า “สื่อออกกระแส” จากนั้นมาเมื่อชุมชนและหมู่บ้านกลายเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเราก็เริ่มได้ยินคำว่า “สื่อชุมชน” ซึ่งหมายถึงสื่อที่เข้าถึงชุมชนชาวบ้าน อันได้แก่ หอกระจายข่าว แผ่นพับ ปฏิทิน ฯลฯ โดยมีเป้าหมายการสร้างการใช้ด้านส่งเสริมการเกษตร การเผยแพร่ความรู้เรื่องปุ๋ยและสารเคมีการเกษตร การสาธารณสุข นโยบายรัฐ เป็นต้น อนึ่ง สื่อชุมชนในความหมายทางวิชาการวารสารศาสตร์/นิเทศศาสตร์ ยังหมายรวมไปถึงสื่อบุคคลและสื่อพื้นบ้านหรือสื่อประเพณีด้วย

อย่างไรก็ตาม จากเส้นทางของสื่อออกกระแส สื่อชุมชน จนถึงยุคการเติบโตขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) พร้อมๆ กับอคติของสังคมที่คิดว่าองค์กรพัฒนาเอกชนหรือกลุ่มคนที่คัดค้านรัฐนั้นไม่หวังดีต่อประเทศชาติได้นำมาซึ่งความจำเป็นในการสื่อสารของคนที่ไม่เข้าถึงสื่อมากยิ่งขึ้น ดังนั้น วาทกรรมเรื่อง “สื่อภาคประชาชน” จึงเกิดขึ้น โดยมีความหมายเน้นไปในเรื่องเนื้อหาที่ยืนอยู่ข้างภาคประชาชน และมีลักษณะเล็กๆ ทุนจำกัด เผยแพร่กันเอง จนมาถึงยุคการเคลื่อนไหวใหญ่ของภาคประชาชนและการเกิดรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ๒๕๔๐ ก็เริ่มปรากฏวาทกรรมคำว่า “สื่อทางเลือก” ขึ้น ซึ่งดูเหมือนจะมีความหมายที่กว้างขวางขึ้น มีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การประสานเอาสื่อเฉพาะกิจ สื่อบุคคล และสื่อพื้นบ้านเข้ามาใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อชุมชนหรือภาคประชาชน โดยมีจุดเน้นด้านเนื้อหาที่ถ่วงดุลข่าวสารกระแสหลัก และการเข้าถึงผู้รับสารที่กว้างขวางขึ้น ทั้งในระดับชุมชนเองและระดับสังคม

ความน่าสนใจของสื่อทางเลือกยังอยู่ที่ว่า นี่เป็นเครื่องสะท้อนนิยามความหมายที่เมื่อใดระบบเดิมที่มีอยู่มีความตึงตันคับข้องหรือล้มเหลว จะบังเกิดมีกระแสคู่ขนานที่เป็นทางเลือกหรือทางเลือกเกิดขึ้น อันเป็นกระบวนการเดียวกับการเกิดขึ้นของเกษตรกรรมทางเลือก การศึกษาทางเลือก การแพทย์ทางเลือก เป็นต้น จนถึงปัจจุบันดูเหมือนว่าสื่อทางเลือกนั้น มีความหมายอย่างกว้างที่ครอบคลุมไปถึงปฏิบัติการ กิจกรรมที่สามารถสื่อสารกับผู้คนจำนวนมากอีกด้วย และในที่สุด สื่อทางเลือกก็กำลังมีพัฒนาการที่ก้าวข้ามศาสตร์ของการสร้างการใช้ “สื่อ” (Media) ไปสู่การขยาย “พื้นที่ทางสังคม” (Social Sphere) อันหมายถึงการสื่อสารใดๆ จากล่างขึ้นมา ที่ข้ามพ้นข้อจำกัดของเครื่องมือและระบบสื่อสาร ไปสู่การเมืองภาคประชาชนและความยุติธรรมทางสังคมตลอดจนการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะ

อนึ่ง ฐานความคิดทางวิชาการได้จำแนกสื่อไว้ ดังนี้

- สื่อบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน คนเฒ่าคนแก่ ฯลฯ
- สื่อพื้นบ้านหรือสื่อประเพณี ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น หมอลำ หนังตะลุง จ้อยชอพิธีกรรม ประเพณีต่างๆ เป็นต้น
- สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เว็บไซต์ หนังสือ ไปสเตอร์ จดหมายข่าว ศิลปะ ละคร กิจกรรม ฯลฯ

- **สื่อสารมวลชน** จำแนกเป็น

- ▲ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
- ▲ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์
- ▲ สื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น

สำหรับการเกิดขึ้นของวิทยุชุมชน บางแนวคิดอาจจัดวิทยุชุมชนเป็น “สื่อท้องถิ่น” แต่ในที่นี้ ขอจำแนกวิทยุชุมชนเป็น “สื่อทางเลือก” เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันที่วิทยุชุมชนยังไม่มีกฎหมายรองรับ อีกทั้งกลุ่มปฏิบัติการวิทยุชุมชนทั้งหมด มีแนวคิดชี้้นำในเรื่องสิทธิการสื่อสารของชุมชนและการเรียนรู้เป็นสำคัญ ในส่วนการก่อเกิดของกระแสสื่อทางเลือก (Alternative Media) จึงอาจจัดไว้ในลำดับต่อมาคือ

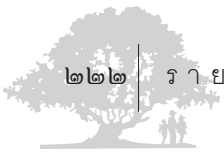
- **สื่อทางเลือก** ซึ่งครอบคลุมสื่อที่หลากหลาย ได้แก่ วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ ประชาสังคม หอกระจายข่าว จดหมายข่าว เว็บไซต์ สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน หรือสื่อประเพณี สื่อเฉพาะกิจ ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงเวทีอภิปราย ภูมิปัญญาชาวบ้าน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผลผลิตเพื่อการรณรงค์ เช่น เสื้อยืด โปสเตอร์ ป้ายผ้า นิทรรศการ ฯลฯ

กล่าวโดยสรุปคือ สื่อทางเลือกใช้เกณฑ์สำคัญด้านเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นปัญหาข่าวสาร ทางเลือกจากภาคประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงความรับรู้ของสังคมไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ การรณรงค์การมีส่วนร่วมต่อวาระหนึ่ง ๆ (Agenda Setting) เพื่อผลกระทบด้านความเป็นธรรมและการเปิดพื้นที่ทางสังคมแก่ภาคประชาชน “สื่อทางเลือก” จึงถือเป็นการสื่อสารอีกระบบหนึ่ง และเป็นทางเลือกใหม่ที่ภาคประชาชนกำลังเร่งก่อร่างสร้างขบวนด้วยวาระการขับเคลื่อนต่าง ๆ กันไป ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางเลือก มีเป้าหมายของการสื่อสาร ๓ ระดับ คือ

- **Internal Communication** หรือการสื่อสารภายในภาคประชาชน มีความสำคัญในระดับฐานราก เนื่องจากการสื่อสารที่ทำให้เกิดการ “เรียนรู้” และปลูกสร้าง “สำนึก” ได้มากที่สุด เป็นการสื่อสารที่ให้ข้อมูลเชิงลึก และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมได้มากที่สุด ด้วยเป็นการสื่อสารที่ “เห็นหน้าเห็นตา” และมีความเป็นมนุษยนิยมมากที่สุด
- **Public Campaign** หรือการรณรงค์สาธารณะนั้น ผลกระทบส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น คือ การจำได้หมายรู้ หรือเข้าใจ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเกิดนโยบายได้ แต่เนื่องจากพฤติกรรมผู้รับสารในสังคมไทยส่วนใหญ่ยังเป็น “เสียงเงียบ” หรือ Silence Majority อีกทั้งการรณรงค์เชิงสังคมก็มิได้มีความหมาย แต่เพียงการรณรงค์ขนาดใหญ่ใช้ทุนมาก ใช้สื่อมากเท่านั้น
- **Policy Advocacy** การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะอันเป็นผลกระทบหรือเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งนอกเหนือจากกระบวนการทางสังคมแล้ว จำเป็นต้องใช้กระบวนการฉันทามติ กระบวนการทางการเมือง และปัจจัยซับซ้อนอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารทางเลือกที่จะเป็นหนทางของการเติมสุขให้เต็มสื่อมิได้หมายถึงแต่เพียงสื่อใหญ่อย่าง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิหุยกั้วไปเท่านั้น หากแต่ความหมายอย่างกว้างของการสื่อสารเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข ที่สำคัญคือการพูดคุยกันให้มากขึ้นเข้าใจกันให้มากขึ้น ตั้งแต่ในระดับของครอบครัว ในชุมชนเครือข่าย และระหว่างผู้คนที่คิดเห็นแตกต่างกัน เพื่อกอบกู้ความสามารถในการสื่อสารกันเองกลับคืนมา แล้วเราจะพบ “ความรัก ความสุขและสันติ” จากการได้พูดคุยกันฉันท์มิตรมากขึ้น ๆ

สรุปเวทีเสวนา : สื่อจะร่วมสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างไร

ผู้ร่วมเสวนา :

นายฐาภกร บุญปาน
นายจอน อิงภากรณ์
นายโคทม อาริยา
นายวันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์

ผู้ดำเนินรายการ :

นางสุชาดา จักรพิสุทธิ์ และ นายเจษฎ์ โทณะวณิก

❖ สุชาดา จักรพิสุทธิ์ :

การสื่อสารที่จะทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขนั้นก็คือ การที่เราพูดคุยกันมากขึ้น ก็จะเกิดแนวคิด ความร่วมมือที่จะช่วยเหลือกันมากขึ้น คนทุกวันนี้รู้สึกว่าสื่อเสนอแต่ข่าวร้าย แต่บางทีเรามองก็จะเห็นแง่ดีของข่าวร้าย บางทีการเสนอข่าวดีก็มีแง่ร้ายของข่าวดี ต้องพิจารณาให้ลึก คนมองว่าสื่อจะสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้เช่นกัน ถ้าสื่อมีความเป็นกลางและให้ความรู้มากกว่าตัวข่าว รวมถึงอยากให้สื่อเสนอข่าวดี เพราะสังคมหิวสิ่งดี ๆ นั่นคือ อยากให้สื่อมีจริยธรรม เสนอข่าวดี และบอกเรื่องที่เป็นความรู้ แล้วทำอย่างไรถึงจะให้สื่อเสนอแต่ข่าวดี หรือมีข่าวดีมากกว่าข่าวร้าย ทำอย่างไรถึงจะให้จริยธรรมของสื่อจะปลูกฝังอย่างไร จะมีการเสนอสื่อทางเลือกอย่างไร ลักษณะของสื่อทางเลือก

❖ จอน อิงภากรณ์ :

บทบาทของสื่อที่ควรจะเป็น

๑. สื่อจำเป็นต้องเสนอข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ และสังคม ต้องสื่อสารข่าวสารข้อมูลรอบด้าน จำเป็นต้องรู้ทุกสิ่งที่มากระทบชุมชน อยู่ในชุมชนต้องรู้สิ่งภายนอกที่จะมากระทบชุมชนด้วย ไม่ว่าจะเป็นปัญหา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ครอบครัว เป็นต้น จำเป็นต้องรู้สิ่งที่จะช่วยให้เรามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เช่นการรวมตัวกันในชุมชนที่อื่นเขาทำกันอย่างไร

๒. สื่อจำเป็นต้องเสนอผลงานและสภาพปัญหาของภาคประชาชน การเสนอผลงานเพื่อเป็นการให้กำลังใจประชาชน ที่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในรูปแบบการทำงานในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำเสนอในสังคมวงกว้างได้เกิดการเรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ได้ในที่ต่างๆ

๓. ต้องตรวจสอบผู้ถืออำนาจ เพื่อไม่ให้เกิดการใช้อำนาจในทางที่ผิด คนที่มีอำนาจมากเท่าไรก็มีแนวโน้มการใช้ในทางที่ผิดมากขึ้นเท่านั้น

ปัญหาของสื่อมวลชน

๑. มีการครอบงำแทรกแซงสื่อมากเกินไป ทั้งสื่อก็ยอมให้แทรกแซง โดนครอบงำโดยอำนาจรัฐ

๒. มีการใช้อำนาจเศรษฐกิจครอบงำสื่อ เช่น กว๊านซื้อหุ้น ซื้อสื่อของคนที่เกี่ยวข้อง เมื่อสื่อถูกครอบงำมากก็จะไม่สามารถทำงานได้ตามบทบาท นั่นคือ

๑. สื่อไม่สามารถเสนอปัญหาของภาคประชาชนได้ เพราะปัญหาของภาคประชาชนส่วนใหญ่เกิดมาจากผู้ถืออำนาจรัฐ เช่น สถานการณ์ในภาคใต้ไม่มีใครรู้ข้อเท็จจริง เพราะข้อเท็จจริงไม่ได้ถูกเปิดเผย ในอินเทอร์เน็ตมีการแสดงความคิดเห็นและมีความคิดเห็นที่รุนแรง ส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนไม่เห็น ไม่ได้รับรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น คิดว่าประชาชนจะเข้าใจและรู้สึกต้องการสันติวิธี ความรู้สึกที่จะไม่ออกมากล่าวหาฝ่ายใดจะเกิดขึ้นได้ ถ้าสื่อเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง สื่อไม่ได้พัฒนาตัวเองเท่าที่ควร การเสนอข่าวชอบไปเสนอข่าวของผู้ถืออำนาจ

๒. สื่อของภาคประชาชนไม่มีโอกาสเติบโต โดยเฉพาะวิทยุชุมชน ถูกทำลายด้วยการที่กรมประชาสัมพันธ์เปิดให้มีการโฆษณาได้ ทำให้วิทยุชุมชนจริงๆ ถูกล้อมรอบด้วยวิทยุชุมชนที่เป็นกระบอกเสียงของผู้ถืออำนาจ หรือกระบอกเสียงของภาครัฐกิจต่างๆ

ทางออก (ที่เป็นไปได้ยาก)

๑. รัฐต้องเลิกแทรกแซงสื่อทุกชนิด

๒. กสช. กรรมการอิสระที่กำลังเกิดขึ้นต้องเลือกใหม่ เพราะกระบวนการสรรหาถูกแทรกแซงด้วยกลุ่มผลประโยชน์จากผู้คุมสื่อในปัจจุบัน และอำนาจรัฐ

๓. กรมประชาสัมพันธ์ต้องปรับปรุง เพราะวางตัวไม่เป็นกลาง ต้องมีการตั้งองค์กรกลางในการดูแลสื่อ

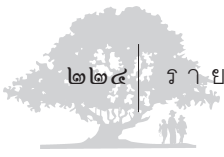
๔. ต้องมีการส่งเสริมสื่อภาคประชาชนให้เติบโตได้จริงๆ ซึ่งต้องให้ภาคประชาชนช่วยกันสร้างขึ้นมาเพราะว่าจะหวังจากทางภาครัฐคงเป็นไปได้ และต้องมีมาตรการส่งเสริมคุณภาพสื่อ โดยเฉพาะการสามารถขุดคุ้ยหาข้อเท็จจริงในด้านต่างๆ

❖ ฐากร บุญปาน :

สื่อต้องหันมาตรวจสอบตัวเองว่าได้ทำหน้าที่ถูกต้องหรือยัง ทำหน้าที่เกินสื่อ หรือสวมหมวกสื่อไปพร้อมๆ กับทำหน้าที่อื่น ๆ เช่น เล่นการเมืองไปด้วยหรือเปล่า

ประเทศไทยมีอัตราการอ่านหนังสือพิมพ์ต่ำมาก เมื่อเทียบกับคนในประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย แต่เรามีนิตยสารหลายประเภท มีหนังสือพระเกือบ ๕๐ ปก มีหนังสือผู้หญิงรายปักษ์รายเดือน รายสัปดาห์ หัวไทย หัวนอก เกือบๆ ๑๐๐ ปก หนังสือบันเทิงรายวัน สามวัน สัปดาห์ รายเดือน รวมแล้วกว่าร้อย หนังสือกีฬามียอดขายดีเกินร้อยปก มีนิตยสารตลกปลาแยกประเภทด้วย

ส่วนที่เป็นโอกาสคือเมื่อมีช่องว่างเหลือในตลาดก็มีโอกาสเกิดได้ แต่มันอาจจะเป็นเรื่องยากในแง่ธุรกิจ มันจะเป็นไปได้ในแง่ของปัญหาและโอกาส

❖ วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ :

สื่อเป็นอาชีพ ๆ หนึ่ง สื่อมีอุดมคติในการทำงาน คือการอยู่เคียงข้างคนส่วนใหญ่ของประเทศ ช่วงหลังมีกลุ่มธุรกิจมองเห็นสื่อทำอะไรได้ สื่อจำนวนมากต้องหาเงินอยู่ไม่ได้ด้วยคนอ่าน ต้องอาศัยการขายโฆษณา ธุรกิจสื่อที่โตเป็นธุรกิจกีฬา บ้านเทิง สื่อโตมาเพื่อรับใช้คนอ่าน สื่อสะท้อนคุณภาพของสังคมไทย

หน้าที่ของสื่อไม่ได้เป็นคนมาบอกว่าความจริงแท้คืออะไรแต่หน้าที่ของสื่อคือการเอาข้อเท็จจริงในขณะนั้นมาเผยแพร่ นี่คือนิยามสื่อคุณภาพ การยอมรับหรือความน่าเชื่อถือของสื่ออยู่ที่

๑. สื่อได้ตรวจสอบข้อมูลหรือเปล่า
๒. สื่อใจกว้างที่จะยอมรับข้อเท็จจริงที่มันเปลี่ยนแปลงหรือเปล่า

มีข้อสังเกตที่ชุมชนในต่างจังหวัดล่มสลายทำให้คนในท้องถิ่นไม่สนใจบริโภคสื่อท้องถิ่นเอง โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ นอกจากปัจจัยเรื่องธุรกิจ ทางการเมืองแล้วปัจจัยที่ควรระวังในการทำสื่อคือฝีมือเป็นเรื่องสำคัญ

❖ โคทม อารียา :

๑. อยากจะเติมสื่อเพื่อให้ประชาชนเป็นสุขหรือลดสื่อที่จะเติมทุกซีให้กับประชาชนที่บอกว่าสื่อเป็นธุรกิจ รับผิดชอบต่อรัฐ อันนี้จริง แต่สื่อเป็นประโยชน์สาธารณะอย่างน้อยต้องจัดสรรเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นช่องทางสื่อสารประชาชน ทำให้เป็นคุณภาพ

๒. สื่อรับใช้ผู้บริโภค รับผิดชอบต่อสังคม ขณะเดียวกันสื่อรับใช้ผู้บริโภคที่มีทั้งตามและรุกเป็นคุณภาพในการตามและการรุกหรือเปลี่ยนสังคม ถ้าเป็นเช่นนี้สื่อก็สามารถขึ้นนำสังคมให้เกิดความสุขได้ ต้องไม่ไปกระตุ้นกิเลส ต้องพยายามให้เกิดปัญญา การสื่อสารในทางบวก สื่อแบ่งออกเป็นสามส่วน

๒.๑ สื่อการเมือง ถ้าไปกระตุ้นกิเลส ใช้เพื่อชิงไหวชิงพริบ ชิงการเอาเปรียบ เมื่อเกิดความขัดแย้ง ความจริงถูกเสนอด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ

๒.๒ สื่อสังคม ถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการรุกรานทางวัฒนธรรมและการคุกคามอัตลักษณ์ ซึ่งจริง ๆ แล้วสื่อต้องพยายามรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย

๒.๓ สื่อเศรษฐกิจขณะนี้ชูความโลภ ความอยากได้อยากมี กระตุ้นการบริโภค ความต้องการทางวัตถุ เศรษฐกิจมีหลายด้าน เศรษฐกิจทางเลือก เศรษฐกิจพอเพียง การลดละประหยัดพลังงาน ลดมลภาวะ สื่อก็สามารถทำได้เช่นกัน แล้วแต่ว่าจะเติมทุกข์หรือสุขให้กับประชาชนได้มากน้อยแค่ไหน

๓. แบ่งสื่อออกเป็น ๓ ด้าน

๓.๑ สื่อด้านหู หรือด้านเสียง คือสื่อวิทยุ ต้องมีสัมมาวาจา คือพูดในสิ่งที่จริง เป็นประโยชน์ สุภาพถูกกาลเทศะ เราต้องใช้หลักของการสานเสวนา คือสานความหมาย สื่อให้ถึงกันด้านความหมาย ต้องการการรับฟังอย่างเยอะ ๆ

๓.๒ สื่อด้านตัวอักษร คือด้านตา คือสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเขียน ระบบการศึกษาของไทยไม่ได้กระตุ้นการอ่านเท่าที่ควร สื่อหนังสืออย่างอื่นมีเยอะ แต่ไม่มีสื่อเรื่องสุขภาพ สื่อภาพถือว่าประสบความสำเร็จที่สุดเพราะกระตุ้นกิเลสได้ดีที่สุด ให้คนคิดน้อยที่สุด เสนอความสำเร็จรูป สาระนั้นน้อย ความจริงน้อย บันเทิงสูง

๓.๓ สื่อที่เป็นทั้งด้านหูและตา คือทั้งเสียงและตัวอักษรหรือภาพ

๔. สิ่งที่จะต้องทำ

๔.๑ ทำสื่อให้น่าเชื่อถือ เป็นมาตรฐานเชื่อถือได้

๔.๒ ข่าวสารต้องตรงกับใจของผู้รับสาร ไม่ใช่ตรงใจผู้ส่งสาร ต้องง่าย เพื่อให้ผู้รับสารเกิดปัญญา

๔.๓ ต้องให้ระบบการศึกษานำให้ผู้รับสารรู้เท่าทันสื่อหรือผู้ส่งสาร เลือกรับสื่อได้

๕. เรื่องสุขภาพเป็นเรื่องสำคัญ ดั่งนั้นอยากพูดคำว่า “สื่อสารสุขภาพ” การสื่อสารสุขภาพก็จะมีคุณภาพ มีตัวตน มีอัตลักษณ์ มีความเป็นวิชาชีพ วิชาการ คำว่าเต็มสุขก็จะเป็นจริงมากขึ้น เพราะจะมีคนทำงานด้านการสื่อสารสุขภาพ ผลักดันให้เกิดกลไกส่งเสริมผลักดันให้เกิดการสื่อสารสุขภาพให้เป็นจริง

❖ ฐาตุร บุญปาน :

เสริมเรื่องวิทยุชุมชน เพราะมีการพูดถึงกันมาก แนวทางปฏิบัติคือ

๑. สถานีวิทยุชุมชน ๖,๐๐๐ กว่าสถานีต้องเลิกหมด ต้องยุบต้องเลิก แล้วเริ่มจดทะเบียนใหม่เพราะไม่อย่างนั้นจะมีประมาณ ๓,๐๐๐ สถานี ที่อยู่ได้ด้วยนายทุน มันไม่ได้เป็นวิทยุชุมชนตามความหมายของวิทยุชุมชนจริงๆ

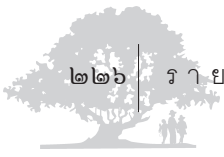
๒. อย่าทำ สื่อมีทั้งแง่ดีขึ้นและเลวลง สำหรับหนังสือพิมพ์ วันนี้มีพื้นที่ชุมชนประชาชนในสื่อมากขึ้นถ้ามีแรงกดดัน สื่อกลัวคนไม่ซื้อ และกลัวคนด่าเมื่อทำไม่ดี แรงกดดันของสังคมมีผลต่อสื่อหลัก อยากให้เป็นอย่างไรสามารถปั้นรูปได้

ขอให้กล้ามากกว่านี้ในการเสนอความจริง ปัญหาเกี่ยวกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ แต่เราต้องช่วยกันทำให้สื่อดี การตรวจสอบไม่ใช่เฉพาะแค่รัฐบาลอย่างเดียว ต้องตรวจสอบเทศบาล อบต. เราจะต้องทำให้การปกครองทุกระดับมีสุขภาพดี

❖ จอน อึ้งภากรณ์ :

สื่อสิ่งพิมพ์ยังต้องสนับสนุนอีกมาก อยากเสนอ

๑. ให้มีการสนับสนุนการอ่าน โดยมุ่งที่สถาบันการศึกษา ก่อน และให้สื่อมวลชนแขนงอื่นสนับสนุนการอ่านได้โดยการส่งเสริมหนังสือดี วิจัยหนังสือไม่ดี อยากให้อปท.สนับสนุนและจัดให้มีสื่อท้องถิ่นด้วย ในเรื่องภาษา วัฒนธรรม ความผูกพันที่มีต่อท้องถิ่นด้วย

๒. จรรยาบรรณและคุณภาพของสื่อ แม้ว่าสื่อจะต้องรับผิดชอบในตัวเองแล้ว แต่หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษาควรเข้ามาช่วยเหลือนด้วย เมื่อสื่ออยู่ในมือก็ควรจะมีผลิตภัณฑ์เรื่องจรรยาบรรณด้วย

๓. คำว่าสื่อสารสุขภาพควรจะอยู่ในวาระของผู้ที่สนใจเรื่องสุขภาพ อยากรู้ เห็นว่าการสื่อสารสุขภาพควรมีพื้นที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร เพื่อที่จะให้ผู้รับสารสามารถรับสารที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเองที่เชื่อถือได้

คิดว่าการจัดการปัญหาของสื่อขณะนี้คือ การกระจายไม่เท่ากัน สื่อส่วนใหญ่อยู่ในมืออำนาจรัฐและอำนาจเศรษฐกิจ ถ้าเราจะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นเราต้อง

๑. ส่งเสริมความหลากหลายของสื่อ ให้มีทุกประเภท ทุกชนิด

๒. ส่งเสริมการกระจายอำนาจของสื่อต้องมีสื่อที่ไม่เป็นธุรกิจมาคานสื่อที่เป็นธุรกิจ อาจจะเป็นสื่อของรัฐที่ไม่เป็นธุรกิจและเป็นกลาง มีลักษณะเป็นองค์กรอิสระ สามารถวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลได้ เสนอข่าวที่ทำให้รัฐบาลอยู่ในสภาพบวกหรือภาพลบก็ได้

๓. สื่อภาคประชาชน ต้องการการส่งเสริมการสนับสนุนให้มีกระบอกเสียงออกมา และสื่อธุรกิจที่กลายเป็นสื่อธุรกิจระดับชาติก็ต้องการกระจายแม้แต่สถานีวิทยุระดับจังหวัด ก็ไม่ได้เป็นสถานีวิทยุของคนในจังหวัด แต่เป็นของคนที่มีอำนาจเศรษฐกิจระดับชาติ

คนที่ดูแลการกระจายอำนาจคือ กสช. ซึ่งเป็นเจตนาของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ต้องผลักดัน กตต. กสช. ที่เกิดขึ้นให้ดูแลในเรื่องนี้ และสื่อของรัฐก็ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกรูปแบบ

สื่อต้องสร้างสุขภาพให้ประชาชนมีสุขภาพ คือ มีกระบอกเสียง มีทางระบาย มีทางพูดกับสังคมได้ไม่ใช่ถูกกันทุกทาง ประชาชนต้องได้รู้ความจริงแม้ว่าจะเป็นข่าวร้าย ประชาชนมีสิทธิระบายหรือสื่อสารสู่สังคมได้

เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการจะมีกองทุนเหมือน สสส. มาดูแลเรื่องสื่อทำเรื่องสื่อภาคประชาชน

สื่อต้องทำให้รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจมีสุขภาพ คือต้องให้ถูกตรวจสอบ วิพากษ์วิจารณ์ มากๆ จะทำให้รัฐบาลมีความยั่งยืน

ความคิดเห็นผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา

❖ บรรลุ ศิริพานิช :

สื่อทั้งหมดในขณะนี้ถูกคุกคาม เราต้องมาช่วยกันหาทางแก้ไข และควรแก้ไขให้สื่อเชื่อถือได้ โดย

๑. สถาบันการสั่งสอนสื่อต้องทำให้หลักสูตรดีกว่าเก่า

๒. ผู้ที่เป็นสื่อทำหน้าที่สื่อ ต้องเพิ่มจริยธรรมให้มากขึ้น ให้มีอำนาจคุณความดี อยู่ในสื่อ

๓. จัดตั้งสถาบันสื่อที่เป็นกลาง เป็นสถาบันความรู้ สถาบันแห่งคุณความดี จัดลำดับสื่อให้ประชาชนรู้ว่าอันไหนมีความน่าเชื่อถือ เพื่อใช้เป็นการตัดสินใจเสพข้อมูลสื่อให้เกิดปัญญา จัดอันดับในด้านเนื้อหาสาระไม่ใช่ด้านโฆษณา

❖ **สุชัย เจริญมุขยพันธ์ (ศูนย์ข่าวประชาสังคม จังหวัดอุบลราชธานี) :**

คงยากที่จะห้ามโฆษณาแฝงต่าง ๆ เพราะทุนเยอะเหลือเกิน แต่เราสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับตัวเรา ลูกหลานเราได้ โดยการสร้างกลุ่มคณะที่มีความสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาเป็นกลุ่มที่ทำงานรณรงค์ในพื้นที่แล้วส่งตรงให้ผู้ผลิตและเครือข่ายโดยตรง

❖ **ไพศาล (วิทยุชุมชน อำเภอแม่วาง) :**

ข้อเสนอสำหรับสื่อระดับชาติที่เข้าถึงยาก เป็นไปได้ไหมที่จะมีอาสาสมัครระดับชุมชน สื่อสารตรงกับสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมจะต้องใช้ทั้งสถาบัน หน่วยงานของรัฐที่ดูแลเรื่องสื่อ มหาวิทยาลัย และชุมชนที่จะดูแลกระบวนการนี้ เห็นด้วยกับการจัดกลไกด้านสื่อ มาตรการในการหารือร่วมกันของสื่ออาจจะทำเรื่องแผนแม่บทของสื่อออกมาอย่างจริงจัง และต้องร่วมมือกันในการแก้ไขและร่วมแรงร่วมใจทำสื่อที่เป็นสุขสำหรับชุมชนด้วย

❖ **คำดวง ชัยศรี (สถานีวิทยุวิสาหกิจชุมชน) :**

เราต้องสร้างจิตสำนึกร่วมในการทำสื่อทั้งผู้บริโภคสื่อและผู้ทำสื่อนั้นคือใช้คุณธรรมจิตสาธารณะ ให้เป็นประโยชน์กับชุมชนจริง ๆ

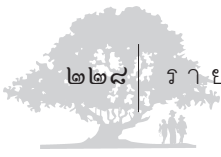
สรุปเวทีเสวนา

❖ **เชษฐ โทณะวณิก**

มีการเห็นร่วมกันว่าควรให้มีการกระจายสื่อ ไม่ใช่เป็นเพียงสื่อส่วนกลาง แต่สื่อส่วนภูมิภาคก็ควรได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือที่จะสร้างความเข้มแข็ง และตัวชุมชนเองก็ต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับตัวเอง จะไปหวังพึ่งสื่อเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีองค์กรตรวจสอบ และมีกรขยายผลขององค์กรตรวจสอบไปที่ชุมชน ไม่ใช่อยู่แค่ที่ส่วนกลางการทำงานอย่าท้อ ต้องช่วยกันสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข ไม่ว่าจะในส่วนกลาง สื่อ ชุมชน หรือทุกคนในการเสิร์ฟและกระจายสื่อระหว่างกันซึ่งจะทำให้ทุกคนเข้มแข็งมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ต่อไป

การสื่อสารสุขภาพ ผู้อ่านและผู้เขียนไม่มีดัชนีชี้วัดความน่าเชื่อถือ ผู้อ่านไม่รู้ว่สิ่งที่คุณเขียน ๆ มาถูกหรือผิด มีอะไรเป็นดัชนีชี้วัด เหมือนเรื่องการเมืองที่ผู้อ่านจะมีดัชนีชี้วัดในใจอยู่แล้ว จากการสังฆสมข้อเท็จจริงบางประการ ว่าสิ่งที่รับรู้ว่าจะถูกหรือผิด ส่วนผู้เขียนอาจจะรับฟังมาจากที่ใดที่หนึ่งแล้วมาเขียน ตรงเรื่องสุขภาพเป็นเรื่องของสื่อ ที่ต้องแสวงหาความรู้ ทำให้สื่อสุขภาพมีน้อย

สื่อที่ดีไม่ได้เป็นสื่อที่นำเสนอโดยเลือกข้าง โดยที่ชี้ว่าอะไรถูกอะไรผิด แต่สื่อต้องนำเสนอและทำให้คนสามารถที่จะแยกแยะและคิดได้ ผู้เสิร์ฟเป็นดัชนีชี้วัดของตัวเองจะบอกว่าสื่อเสนอทำให้ตัวเองไขว่ไขว่ไม่ได้ เราต้องตอบสนองซึ่งกันและกัน ถ้าสื่อเสนอแล้วมีบางส่วนที่ไม่ใช่ก็ต้องบอกกล่าวต่อสื่อ ในทางตรงข้ามถ้าสื่อรู้ข้อเท็จจริงว่าสิ่งที่ประชาชนเข้าใจยังคงคลาดเคลื่อนก็ต้องเสนอให้ทราบ

ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ จากประเด็นที่ ๑๐ สื่อกับการสร้างความปลอดภัยเป็นสุข

๑. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อรัฐ
 - ๑.๑ เลิกแทรกแซง แทรกซื่อ ครอบงำสื่อมวลชน
 - ๑.๒ ปรับปรุงกรมประชาสัมพันธ์และเปิดกว้างให้ประชาชนเข้าถึงอำนาจการสื่อสาร
 - ๑.๓ คัดสรร-จัดตั้งคณะกรรมการการสื่อสารแห่งชาติ (กสช.) ใหม่
 - ๑.๔ ส่งเสริมความหลากหลายของสื่อ
๒. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อภาคสังคม
 - ๒.๑ ผลักดันให้เกิดสถาบัน/กลไก/องค์กรกลาง ที่เป็นอิสระ มีจริยธรรม มีบทบาทจัดอันดับคุณภาพสื่อ ส่งสัญญาณเตือนภัยแก่ผู้บริโภค
 - ๒.๒ ส่งเสริมสื่อที่มีมาตรฐาน/น่าเชื่อถือ
 - ๒.๓ สถาบันการศึกษา ต้องผลิตนักสื่อสารมวลชนที่มีคุณภาพ
 - ๒.๔ ผลักดันนโยบาย-กลไกสื่อสารสุขภาพให้มาก และหลากหลาย
 - ๒.๕ สนับสนุนสื่อทางเลือก และสื่อภาคประชาชน
 - ๒.๖ สนับสนุนการอ่านให้แพร่หลายมากขึ้น
 - ๒.๗ ทำแผนแม่บทสื่อที่ประชาชนต้องการ
๓. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อผู้รับสื่อ/บริโภคสื่อ
 - ๓.๑ สร้างภูมิคุ้มกันตนเอง เพื่อการส่งเสียงสะท้อน และวิจารณ์สื่อ
 - ๓.๒ แสดงความคิดเห็นถึงผู้ผลิต ตัวแทน (Agency) หรือผู้บริหารสื่ออย่างต่อเนื่อง
 - ๓.๓ คว่ำบาตรสื่อเลว หรือการโฆษณาแฝง
 - ๓.๔ สนับสนุนสื่อทางเลือก และสื่อวัฒนธรรม
๔. ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ ต่อสื่อ
 - ๔.๑ พัฒนาระบบตรวจสอบจริยธรรม
 - ๔.๒ เปิดพื้นที่ให้ภาคประชาสังคม หรือเจ้าของเรื่อง

ประเด็นที่
๑๑

ห้องย่อยยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง สู่ประเทศไทยอยู่เย็นเป็นสุข

“เมืองไทยแข็งแรง คือเมืองที่ผู้คนอยู่เย็นเป็นสุข ร่างกายแข็งแรง จิตใจ
เข้มแข็ง ชุมชนเกื้อกูลกัน มีอยู่มีกินอย่างพอเพียง ภาพฝันนี้จะเป็นจริงได้
ต้องมียุทธศาสตร์ที่ดี ยุทธวิธีที่เหมาะสม มีระบบดี ทั้งระบบใหญ่ นโยบายรัฐ
ระบบเล็กในท้องถิ่น ที่ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด”

ยุทธศาสตร์ "เมืองไทยแข็งแรง"
สู่ประเทศไทยอยู่เย็นเป็นสุข

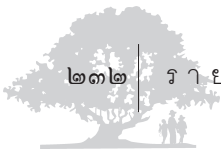

กำหนดการห้องย่อย ยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง สู่ประเทศไทยอยู่เย็นเป็นสุข

เวลา ๐๙.๓๐ - ๐๙.๔๐ น.	ชี้แจงการประชุม โดย นายชัย กฤติยาภิชาติกุล
เวลา ๙.๔๐ - ๑๐.๑๕ น.	อภิปรายนำเรื่อง - นโยบายและยุทธศาสตร์การสร้างเมืองไทยแข็งแรง - การสร้างเครือข่ายพันธมิตร เพื่อสร้างเมืองไทยแข็งแรง - ชุมชนเข้มแข็งจากประสบการณ์ การจัดเวทีชาวบ้านทั่วประเทศ
ผู้ร่วมอภิปรายนำ	นายอมร นนทสุด นายเสรี พงศ์พิศ นายบุญโชติ เรือนสอน ผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน สถาบันเรียนรู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดพะเยา
ดำเนินการอภิปราย โดย	นายอำพล จินดาวัฒนะ
เวลา ๑๐.๑๕ - ๑๒.๐๐ น.	อภิปรายรวม แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความเห็น
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๒.๓๐ น.	สรุปข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข
ผู้จัดการห้อง ผู้ประสานงาน สปรส.	นายชัย กฤติยาภิชาติกุล นางสาวสมพร เพ็งคำ

สรุปการเสวนา

ยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรงสู่ประเทศไทยอยู่เย็นเป็นสุข

ผู้ร่วมอภิปราย :

นพ.อมร นนทสุต

ผู้ทรงคุณวุฒิ

นายเสรี พงศ์พิศ

สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

นายบุญโชติ เรือนสอน

สถาบันการเรียนรู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดพะเยา

ผู้ดำเนินการ :

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ

ผู้อำนวยการสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

❖ อำพล จินดาวัฒนะ :

ผมจะขอเรียนเพื่อให้ท่านทั้งหลายได้เห็นภาพตรงกันว่า ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา รัฐบาลชุดปัจจุบัน ได้ประกาศให้ยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง หรือ **Healthy Thailand** เป็นยุทธศาสตร์ชาติ โดยได้ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ ธ.ค.๒๕๔๗ มีเป้าหมาย ๑๗ ข้อ เพื่อให้คนไทยทุกภาคส่วนในสังคมได้ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างเมืองไทยแข็งแรง

วิสัยทัศน์ คือ “คนไทยอยู่เย็นเป็นสุข ทั้งกาย ใจ สังคม ปัญญา มีสัมมาอาชีพ มีรายได้ ทำงานด้วยความสุข สามารถดำรงชีพบนพื้นฐานของความพอดี พอประมาณ อย่างมีเหตุผล ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีครอบครัวอบอุ่น มั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ ชีวิต และทรัพย์สิน เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีสุขภาพแข็งแรง”

จะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์ของเมืองไทยแข็งแรง ไม่ใช่งานการแพทย์และการสาธารณสุข แต่เป็นวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของคนไทยร่วมกันว่า เราอยากพากันไปสู่สังคมแบบนี้ เพราะฉะนั้นยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรงเป็นเรื่องของคนไทยทุกคนไม่ใช่ของรัฐบาลเท่านั้น

ขออนุญาตเริ่มต้นด้วย อาจารย์หมอมร อาจารย์ได้เห็น รับทราบ ขบคิดและเป็น คนหนึ่งที่พยายามที่จะหาทางใช้สติปัญญา ช่วยผลักดันให้เรื่องยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง ได้ขับเคลื่อนไปข้างหน้า กราบเรียนเชิญ อ.อมร ได้อภิปรายนำตรงนี้ครับ

❖ อมร นนทสุต :

เรามีวิสัยทัศน์อย่างนี้ ปัญหาคือเราจะทำให้เป็นความจริงได้อย่างไร นี่คือสิ่งที่จะได้เรียนเสนอ วิธีการที่ได้มีความพยายามมา ๒ - ๓ ปีมาแล้วอย่างเช่น มีการประกาศ ให้มีการออกกำลังกาย ความสะอาดของอาหาร เป็นต้น ในการให้สิ่งเหล่านี้มีผลสำเร็จ คนไทยทุกคนต้องช่วยกัน

ได้มีการวางยุทธศาสตร์ ๒ ส่วนคือ

๑. ต้องการเห็นเมืองไทยเป็นอย่างไร เช่น ๖ อ ซึ่งเป็นผลพลอยได้ที่จะทำให้เกิดเมืองไทยแข็งแรง

๒. ทำอย่างไรถึงจะได้มา ซึ่งเป็นหัวใจ

บ้านเรามีแนวคิดการพัฒนาอยู่ ๒ แนว ต้องเน้นทั้งสองด้าน ทำส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้

๑. แนวคิดการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการบางอย่าง เช่น หวัดนก เป็นปัญหา เป็นความต้องการที่ต้องแก้ ต้องทำเร็ว ให้ผลเร็ว ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ

๒. เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ต้องค่อยๆ คิด ค่อยๆ ทำ เอากระบวนการเป็นหลัก ผลลัพธ์เป็นรอง เช่นการทำประชาคม

ยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรงจำเป็นต้องมีแผนที่ยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือร่วมกันของกระทรวงทั้งหลาย ต้องตั้งจุดหมายปลายทาง และสร้างแผนที่ ๒ ปีจะไปถึงไหน จุดสูงสุดของแผนที่คือมีโครงการของชุมชนเอง ชุมชนสร้างขึ้นเอง เมื่อทำโครงการ คาดหวังคนไทย

เริ่มเปลี่ยนบทบาทในเรื่องสุขภาพผ่านโครงการเหล่านี้ ชาวบ้านต้องมีระบบสนับสนุนที่ดี อปท.ต้องเข้มแข็งเพื่อเป็นระบบสนับสนุนให้ชุมชน ประชาคมต้องมีบทบาท เพื่อให้ชุมชนเกิดทักษะความสามารถในการวางแผน กระทรวง ต่างๆ และ หน่วยงานตระกูล ส. ทั้งหมดต้องให้การสนับสนุน อปท.และประชาคม เพื่อให้ทำงานชิ้นนี้ได้

ต้องสร้างระบบสนับสนุนที่ดี ระบบสื่อสารที่ดี เช่น วิทยุชุมชน สร้างและบริหารเครือข่าย ต้องมีแผนพัฒนาบุคลากรและชุมชน ซึ่งต้องทำให้เกิดสมรรถนะต่างๆ ทางสุขภาพ และแผนพัฒนาคนต้องทำให้เกิดความสามารถในการทำงานให้สำเร็จ ทางจิตวิญญาณ ทำให้เกิดเป็น

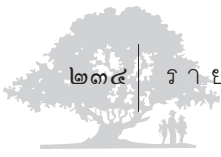
บรรยากาศที่ดี ต้องพัฒนาคนทั้งด้านความรู้และความสามารถทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ นอกจากนี้ต้องมีระบบข้อมูลที่ทันสมัย ความท้าทายคือต้องหาหัวใจของความสำคัญของยุทธศาสตร์ให้พบ อาจจะเป็นกระบวนการก็ได้ เป็นคนก็ได้

หัวใจยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง หามาได้ ๒ ตัว คือ ๑) หัวใจที่เป็นกระบวนการ คือการเฝ้าระวัง ตัวเอง สภาพแวดล้อม สังคม ๒) หัวใจที่เป็นคน คือเด็กและเยาวชน พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นหัวใจของความสำเร็จ โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เพราะฉะนั้นต้องเอาเด็กและเยาวชนมาให้ได้แล้วจะประสบความสำเร็จ

แผนพัฒนาคนต้องทำให้เกิดความสามารถในการทำงานให้สำเร็จ ทางจิตวิญญาณ ทำให้เกิดเป็นบรรยากาศที่ดี ต้องพัฒนาคนทั้งด้านความรู้และความสามารถทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ นอกจากนี้ต้องมีระบบข้อมูลที่ทันสมัย ความท้าทายคือต้องหาหัวใจของความสำเร็จของยุทธศาสตร์ให้พบ อาจจะเป็นกระบวนการก็ได้ เป็นคนก็ได้

❖ **อำพล จินดาวัฒนะ :**

อาจารย์อมรให้ความสำคัญกับกระบวนการเตรียมความพร้อมของฝ่ายที่จะเข้าไปหนุนชุมชนเข้มแข็ง อาจารย์เสรี มีความชำนาญในมุมที่ทำอะไรกับชาวบ้านเยอะเยอะ มองว่าศักยภาพของภาคประชาชนที่กำลังเติบโตจะเข้ามาช่วยการขับเคลื่อนแนวคิดของอาจารย์อมร ให้เมืองไทยแข็งแรงได้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างไร เชิญพี่เสรีครับ

❖ **เสรี พงศ์พิศ :**

ยุทธศาสตร์ที่เราต้องการ มีสามสี่เรื่อง คือ

๑. จะทำอย่างไรเราจะมีภาพฝัน (Vision)

๒. เราต้องภาพรวมของทุกเรื่อง ไม่ใช่เรื่องหนึ่งเรื่องใด เมืองไทยแข็งแรงต้องแข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วย

๓. ต้องมีภาพย่อยต้องมีโครงการ ต้องกิจกรรม ไม่เช่นนั้นฝันก็เป็นแค่ฝัน

๔. ต้องมียุทธวิธี หรือวิธีการ ทำอย่างไรถึงจะให้มันเกิดขึ้น ไม่ใช่ฝันอย่างเดียว โครงการดี วิธีการต้องดีด้วย

วิธีคิดที่เป็นภาพรวมหมายความว่า วันนี้เราไม่สามารถคิดอะไรเป็นเรื่องๆ เหมือนในอดีต เมืองไทยแข็งแรงต้องเป็นเมืองที่มีระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นที่พึ่งตนเอง มีวิสัยทัศน์เป้าหมายที่ชัดเจน มีกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดเป็นระบบขึ้นมา เพื่อเป็นหลักประกัน

เขาถูกทำให้คิดว่า เขาโง่ เขาจน เขาเจ็บ ความเชื่อมั่นหายไปต้องพึ่งรัฐ พึ่งคนอื่นอย่างเดียว คนที่ลุกขึ้นมาพูดว่าชุมชนที่เข้มแข็งต้องแข็งมาจากข้างใน ต้องสร้างเอง และโตขึ้นตามธรรมชาติ ไม่ใช่จากข้างนอก ชาวบ้านต้องเชื่อมั่นว่าเขาสามารถจัดการชีวิตของเขาได้

ชุมชนต้องสร้างระบบขึ้นมาผ่านกระบวนการเรียนรู้ การจัดการ จากทุน ทรัพยากร สิ่งที่เขาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้ใหญ่ icothay ลืมประวัติศาสตร์ บ้านหนองกลางดง ประจวบฯ กล่าวไว้ว่า “ชุมชนจะเข้มแข็งได้ต้องเข้มแข็งทางความคิด วันนี้สังคมถูกกระแสที่สร้างความอ่อนแอโถมใส่ทุกวัน ปัญหาที่ต้องแก้คือความอ่อนแอทางความคิดของผู้คนในชุมชน ซึ่งเป็นงานใหญ่ นี่คือนโยบาย ไม่ใช่กิจกรรม กิจกรรมเป็นเพียงเครื่องมือการรวมตัวกันอย่างต่อเนื่องเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้มันเ็นใจว่าแก้ปัญหาในหมู่บ้านได้ ส่วนที่เกินกำลังค่อยบอกให้ข้างนอกมาช่วย” พุดง่าย ๆ คำตอบของหนองกลางดง ไม่ได้ได้อยู่ที่แหล่ง

งบประมาณ เงินเป็นเรื่องเล็ก แต่ความรู้สึกมั่นใจของชุมชนเป็นเรื่องใหญ่

๔๐ กว่าปีเราได้อะไรมาเยอะแยะ แต่เราได้สูญเสียสิ่งสำคัญคือความเชื่อมั่นในตัวเองของผู้คน ชุมชน ชาวบ้าน เขาถูกทำให้คิดว่า เขาโง่ เขาจน เขาเจ็บ ความเชื่อมั่นหายไปต้องพึ่งรัฐ พึ่งคนอื่นอย่างเดียว คนที่ลุกขึ้นมาพูดว่าชุมชนที่เข้มแข็งต้องแข็งมาจากข้างใน ต้องสร้างเอง และโตขึ้นตามธรรมชาติ ไม่ใช่จากข้างนอก ชาวบ้านต้องเชื่อมั่นว่าเขาสามารถจัดการชีวิตของเขาได้

ปัญหาของเราเป็นปัญหาที่วิธีคิด เป็นความขัดแย้งของสังคม การสร้างแผนชุมชนคือการสร้างเศรษฐกิจพอเพียง ทำอย่างไรจะให้คนเอาตัวรอดจากกระแสการปล้นเชิงนโยบาย คนรู้อย่างผมมี แต่มีโอกาสพูดอย่างผมมีน้อย เรื่องแผนแม่บทชุมชน เป็นเรื่องของการฝึกคนให้คิด ก็จะเกิดจิตสำนึกอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรม ก็สามารถแก้วิกฤติของตนเองได้ นั่นคือความมั่นใจในวิธีการพึ่งตนเอง

นี่เป็นประเด็นของชาวบ้านที่ยกมาว่าทำอย่างไรให้ชุมชนเรียนรู้และคิดให้รอบด้าน และได้เริ่มต้นจากสิ่งที่ตัวเองมี เป็นของดี ๆ ทรัพยากร ความรู้ ภูมิทางปัญญา ทุนทางสังคมที่ถูกลืมไว้ ต้องมีเครื่องมือมาชุด คือการทำแผนไปค้นหา สำรวจ วิจัยซึ่งเป็นการสร้างความรู้

เอาข้อมูลมาเชื่อมโยงเกิดความรู้ เอาความรู้มาปฏิบัติเกิดเป็นปัญญา ปัญญาคือพลังที่จะ ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และสามารถจะพัฒนาตนเองให้แข็งแรงในทุกๆ ด้าน ให้อยู่ดีกินดีและ อยู่เย็นเป็นสุขครับ

❖ **อำพล จินดาวัฒนะ :**

ที่เสรีได้ทำให้มองเห็นว่าเรื่องเมืองไทยแข็งแรง ไม่ใช่มิติเรื่อง ๖ อ. เท่านั้น แต่เป็นมิติ การพัฒนาองค์รวมเพื่อความยั่งยืน ไปทางน้องบุญโชติ ที่ทำงานอยู่ในระดับพื้นที่ที่เชื่อม ภายนอกและชุมชนอย่างใกล้ชิด มีมุมมองในเรื่องนี้อย่างไร

❖ **บุญโชติ เรือนสอน :**

ก่อนที่จะมาร่วมเวทีในวันนี้ ได้ทำเวทีสมัชชาที่จังหวัดแล้ว ได้ความเห็นร่วมกัน ออกมาเป็น ๖ มิติใหญ่ๆ มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่า สุขภาวะที่สมบูรณ์ในท้องถิ่นพะเยา คือ

๑. ให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เรื่องสุขภาวะที่สมบูรณ์ของคนในชุมชน ใน ๓ เรื่อง คือ ทางกาย ทางสังคม และทางสิ่งแวดล้อม

๒. การสร้างคน คนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คนในชุมชนต้องเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม วิธีคิด ซึ่งจะนำไปสู่มิติทางใจ จิตวิญญาณ และปัญญา

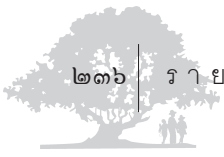
การที่จะบรรลุ ๒ ข้อนี้ต้องมีความมุ่งมั่นที่มาจากจิตใจเรา ยุทธวิธีคือการเรียนรู้คู่ ปฏิบัติ ต้องอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย โดยรูปธรรมมีอยู่ ๔ เรื่อง คือ

๑. วางแผน
๒. เอาไปปฏิบัติ
๓. สังเกตสิ่งที่ปฏิบัติว่าเป็นไปตามเป้าที่วางไว้หรือเปล่า
๔. ทบทวนสะท้อนกลับ เพื่อการวางแผนต่อไป

องค์กรฐาน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ต้องมีกลยุทธ์ ต้องทำความเข้าใจ องค์กรฐานมีอยู่แล้ว เช่น เครือข่ายชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่ หรือเครือข่ายทุนทางสังคม ที่เอาทุนทางสังคม มาทำแผนที่ และศูนย์พัฒนาครอบครัว เน้นไปเรื่องครอบครัว มีหมู่บ้านน่าอยู่เรื่องแผนชุมชน เครือข่ายครอบครัวเข้มแข็ง ให้อัจฉริยะตนเอง รู้จักตนเองให้มากขึ้น และเครือข่ายที่ตรวจสอบ การเลือกตั้ง กลุ่มถักทอเครือข่าย ๖๘ ตำบล ผู้ใช้น้ำแม่ลาว หัวใจสำคัญคือนักเชื่อม ที่จะเชื่อมเอาคนเหล่านี้มารวมกันมาคุยกัน ต้องมีอะไรเป็นศูนย์กลางถึงจะเชื่อมกันได้ ที่จังหวัดพะเยา เป็นสถาบันการเรียนรู้ไม่เน้นที่องค์กร แต่เน้นที่ประสิทธิภาพในการทำงาน ให้คนมาเจอกัน มาเรียนรู้ร่วมกัน

กลยุทธ์คือ

๑. เจรจาข้อตกลงร่วมกันก่อน
๒. ต้องแลกเปลี่ยนข้อมูล
๓. ต้องทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ต้องไปเรียกร้อง ทำให้เห็นว่ามีใจต่อกัน เปิดใจให้กัน เป็นภาควิธีร่วม เอาจิตใจ เอาประสบการณ์ ความรู้ไปแลกเปลี่ยนกัน
๔. ต้องมีเข็มมุ่ง (ยุทธศาสตร์) ร่วมกัน อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ

๕. ต้องมีสื่อสาธารณะ ต้องสื่อถึงกันได้ ไม่ว่าจะป็นวิทยุชุมชนหรือสื่อเอกสารอะไรก็แล้วแต่ ที่สามารถสื่อถึงกันได้

๖. แก่นที่จะทำให้เครือข่ายร่วมกันได้คือ การบริหารความสัมพันธ์ของเครือข่ายต่าง ๆ ให้เกิดแรงบันดาลใจให้อยากไปบรรลุผลที่ปรารถนาาร่วมกันได้ และการบริหารพันธมิตรร่วม ทั้งรัฐ ทั้งซีไอโอ ทั้งเครือข่ายต่าง ๆ ที่เรารวมกัน เป็นการผูกพันมิตรกันไว้ และการบริหารยุทธศาสตร์ เป็นเหมือนการมองหากองกระดานว่าจะเดินอย่างไร ต้องมีนักยุทธศาสตร์ (กุนชือ) มากำหนด มามองด้วย ไม่เช่นนั้นมันจะตัน พูดอย่างเดียว พูดเสร็จก็กลับได้แต่ภูมิใจในกิจกรรมของตนเอง ก็จะเหมือนเดิม

แต่เมื่อทำก็ต้องเห็นเป้าหมาย สำเนียงมันต้องอยู่ในใจ สำเนียงในความสำเร็จของเป้าหมายที่เราจะบรรลุ

❖ **อำพล จินดาวัฒนะ :**

จะเห็นว่าในสังคมเราจะมีโครงสร้างส่วนราชการ หน่วยงานต่าง ๆ ปรารถนาดีต่อสังคม ทำงานร่วมกันเพื่อทำให้เมืองไทยแข็งแรง ชุมชนเข้มแข็ง ขณะเดียวกัน ก็เห็นว่าชุมชนเองก็กำลังจะเติบโต เข้มแข็ง เป็นกลุ่มต่าง ๆ และในแง่สังคม ก็มีการถักทอชุมชนสังคมต่าง ๆ เข้ามาเป็นเครือข่าย คิดอ่านที่จะทำอะไรด้วยตัวเองแล้วแต่ละส่วนจะมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร ต่างกันหรือเปล่ากับการมีหรือไม่มีเมืองไทยแข็งแรง จะไปหนุนกันหรือเปล่าอย่างไร ดีหรือไม่ดี มีหรือไม่มี มีโอกาสที่จะเอามาทำงานร่วมกันได้อย่างไร ทหาร เอกชน พลเรือนทำได้ไหม และจะบริหารถักทอพลังตรงนี้อย่างไร เป็นการตั้งคำถามเล่น ๆ

ตัวชี้วัดของเมืองไทยแข็งแรงที่มีมากมาย ภาคประชาชนรู้หรือเปล่า มาจากไหนอย่างไร ถ้าจะมีตัวชี้วัดควรจะพัฒนาแล้วใช้ตัวชี้วัดนี้แค่ไหน อย่างไร ท่านทั้งหลายที่จะแสดงความคิดเห็นเชิญที่ไม่ก็ได้เลย

❖ **พรรคิน ชูโต (จาก พอช.) :**

ตอนนี้เกี่ยวข้องกับงาน ๓ ชิ้น คือ งานพันธมิตรสุขภาพ งานเรื่องกองทุนหมู่บ้าน และการสร้างบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจน เรื่องที่ยากคือจะอย่างไรจะโน้มน้าวให้คนเข้าใจตรงกันและเอาสิ่งที่มีอยู่มาทำงานด้วยกันอย่างสมานฉันท์

กองทุนหมู่บ้านไม่ได้เข้าไปสร้างความเข้มแข็งโดยโดดเดี่ยว เจ็ดหมื่นแปดพันกว่าหมู่บ้านไม่ได้สมบูรณ์ในตัวเอง โจทย์คือจะอย่างไรให้เขาเข้ามาอยู่ในเป้าหมายร่วมกัน การแก้ไขปัญหาความยากจน อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง ทำอย่างไรถึงจะเสริมให้ถึงกัน หัวใจของเรื่องคือการสมานฉันท์และเป็นภารกิจร่วมกัน

❖ **อำพล จินดาวัฒนะ :**

อาจารย์พูดว่าเมืองไทยแข็งแรงเป็นยุทธศาสตร์ใหญ่ ความยากจน กองทุนหมู่บ้านเป็นเรื่องเสริม ในส่วนเจ้าของยุทธศาสตร์เขาคิดอย่างนั้นหรือเปล่า ไปด้วยกันได้หรือยัง โจทย์ใหญ่คือการถักทอยุทธศาสตร์หรือเปล่า

❖ **อรุณ เกริกสวัสดิ์ (เลขาฯ ชมรมร้านอาหาร จังหวัดสมุทรสงคราม) :**

การทำงานกับภาคประชาชน หัวใจของความสำเร็จ คือ อะไรที่เป็นวิถีชีวิตจริง เขาทำอะไรอยู่ และเขาได้ประโยชน์ตรงนั้นอย่างไร ถ้าเอาเรื่องใหญ่ ๆ ที่เกินกำลังที่เขาจะรับรู้ด้วย เขาจะไม่เข้าใจ ไม่สนใจ สิ่งที่เขาเห็นชัดเจนและเป็นประโยชน์แก่เขา สิ่งชีวิตเกิดขึ้นภายใน เงินไม่ยิ่งใหญ่เท่าหัวใจของสมาชิก

❖ **ทรงศักดิ์ เขมทอง (ภาคเอกชน) :**

ได้ทำในเรื่องความอยู่เย็นเป็นสุขมาก่อนแล้ว คิดแล้วก็ทำ ทำก็ล้มเหลว ก็เลยอยากจะทำเรื่องอาหารปลอดภัย นำร่องเกษตรกร ไปสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรที่ชุมชนชุมพวงปลูกข้าวปลอดภัยได้รวบรวมคนทำเป็นสหกรณ์ สร้างโรงสีชุมชน แต่สุดท้ายมาตายที่มากเกิดขึ้น ไม่แข็งแรงพอ เพราะไม่มีทุนที่จะกักตุนข้าวสาร และคนในชุมชนไม่เข้มแข็งพอ ในที่สุดก็ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ความผิดพลาดของผมคือไม่ได้สร้างคนในชุมชนให้เข้มแข็ง ไม่มีความต่อเนื่อง วิเคราะห์สังคมผิดพลาด ทำผักปลอดภัยใกล้ ๆ โรงงาน คิดเรื่องการตลาดให้เขา เปิดโรงงานในชุมชน เกิดตลาดในโรงงาน ทำมาสิบกว่าปี สนับสนุนเขาได้ แต่ไม่โต และไม่มีคามยั่งยืน

ปัญหาที่อยากจะกราบเรียนคือ แนวตั้งรับกับแนวราบจะบริหารอีกทออย่างไร เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ

❖ **เสรี พงศ์พิศ :**

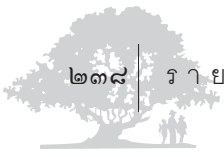
ต้นปี มีคนมาจากญี่ปุ่น เป็นผอ.โครงการแลกเปลี่ยนของเมืองโออิตะ ซึ่งเป็นต้นแบบของ โอท็อป มีคนถามว่า โอท็อปของไทย กับญี่ปุ่นต่างกันอย่างไร เขาตอบว่าที่ญี่ปุ่นเน้นการพัฒนาคน ใช้เวลากว่า ๒๐ ปี แต่ที่เมืองไทยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าใช้เวลาเพียง ๓ ปี และวันนี้เรามีแต่สินค้า การเลียนแบบ กลุ่มแม่บ้านเป็นหนี้ทั่วประเทศ มีปัญหาเรื่องทำอย่างไรจะสร้างคนและระบบไปพร้อมกัน ระบบที่สร้างจะเป็นหลักประกัน

❖ **สุธรรม โภคภิรมย์ (ประธานสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยจังหวัดสุราษฎร์ธานี) :**

การทำงานควรเข้าหาผู้นำท้องถิ่น หรือผู้นำตามธรรมชาติก่อน ซึ่งจะมีทุกพื้นที่ พูดอะไรใครก็เชื่อ อ่านคนออก บอกคนได้ ใช้ คนเป็น เด่นคุณธรรม ไม่ต้องสนใจผู้นำจัดตั้งเพราะมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง การพัฒนาทุกอย่างต้องอยู่เย็นและเป็นประโยชน์

❖ **พิชิตชัย นานาผล (สำนักงานสาธารณสุข อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช) :**

การประกาศเป็นหมู่บ้านสร้างสุขภาพ (Healthy Thailand) มีข้อจำกัดหลายอย่าง น่าจะจัดเกรดของตัวชีวิต องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ชัดเจนของการสร้างหมู่บ้านสร้างสุขภาพ กระทรวงต้องการหมู่บ้านสร้างสุขภาพทั่วประเทศ แต่ชาวบ้านไม่ได้มองลึกว่าหมู่บ้านเขาเป็นหมู่บ้านสร้างสุขภาพ แต่มีกิจกรรมที่ทำอยู่ เช่น การออกกำลังกาย การคุ้มครองผู้บริโภค

การจัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งเขาทำอยู่เป็นปกติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะเป็นการ เชิดชูเกียรติหมู่บ้านเหล่านี้

❖ **สุวรรณา เรื่องกาญจนเศรษฐ์ (คณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี) :**

การทำงานคิดว่าทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมด้วยการมาถกทอกันเป็นยุทธศาสตร์ใหญ่ การทำงานน่าจะเน้นที่คนที่กลุ่มเป้าหมาย ที่ชุมชน เช่น ถ้าเน้นกลุ่มวัยรุ่น โรงเรียนน่าจะ เป็นจุดแข็ง ไปดูแลเขา ยุทธศาสตร์โรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพน่าจะเป็นจุดที่เหมาะสมอันหนึ่ง ไม่ใช่ทั้งหมด และควรบริหารจัดการอย่างไร เป็นเครือข่าย ผู้บริหารน่าจะมีส่วนร่วม ผลักดัน ฝ่ายวิชาการทำงานด้วย ช่วยกันให้เป็นโรงเรียนในฝัน แนวตั้งเข้ามาผลักดันเชิง นโยบาย เพื่อความยั่งยืน ทำอย่างไรจะเกิดความยั่งยืน ขอให้มีนโยบายเข้ามาสอดรับ ให้ ชุมชนเข้มแข็ง โรงเรียนเข้มแข็ง ขบวนการจะเกิดความยั่งยืน ถ้าได้รับการพัฒนาจากข้างใน จากเนื้อในเข้ามา

เสนอแนวคิดที่ว่า ถ้าหากเป็นพันธมิตร เป็นเครือข่าย มีนโยบายมาเสริม จะทำให้ เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สังคมควรจะมีส่วนเข้ามาช่วยด้วย ส่วนใน ข้อชี้วัด อยากให้ง่ายตรงประเด็นและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด เขาจะรู้ว่า เขาอยู่ตรงส่วนไหน

การที่จะให้เมืองไทยเข้มแข็ง เราต้องกำหนดชุมชน กลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ รวมกัน เป็นจิ๊กซอว์ใหญ่

❖ **อำพล จินดาวัฒน์ :**

นี่คือความมั่งคั่งของเวทีสาธารณะ ที่เรียกว่าสัมมนาสุขภาพ มีทั้งฝ่ายวิชาการ เอกชน ชาวบ้าน ข้าราชการ พลเรือน ทหาร หลากหลายมาก เป็นกัลยาณมิตรกัน ใช้ปัญญาเหตุผล ประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนกันเพื่อต่อเติม อาจารย์สุวรรณาพูดก็เห็นชัด ว่าการเคลื่อนไหวเรื่องใหญ่ๆ ไม่ต้องคิดเรื่องใหญ่ๆ อย่างเดียว เคลื่อนให้มันเล็ก ๆ และ เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ และประชาชนไม่อาจเคลื่อนไหวด้วยลำพังกลุ่มเดียว ฝ่ายวิชาการต้องเสริม หนุน ต้องเชื่อมตั้งแต่ภาพเล็ก ๆ คิดด้วยกันเคียงบ่าเคียงไหล่กัน

❖ **บุญยัง วานคำ (ประธานเกษตรอินทรีย์ จันทบุรี) :**

อบต.หรือเทศบาลเป็นองค์กรหลักของชุมชน เพราะงบประมาณทั้งหมดต้องไปที่ อบต. แต่อบต.ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ องค์ความรู้จะนำไปใช้ใน อบต. การพึ่งพาตนเอง หนุนชุมชนฐานราก องค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่ละชุมชนมีปัญหาและความต้องการ ไม่เหมือนกัน ต้องทำประชาพิจารณ์ว่าชุมชนต้องการอะไรจริงๆ อยากให้เกษตรอินทรีย์ที่ ทำอยู่แล้วเป็นหลักสูตรองค์ความรู้ในมหาวิทยาลัย ทำวิจัยวิเคราะห์องค์ความรู้เพราะ ประชาชนวิเคราะห์ไม่ได้

❖ วณี เหล็กกล้า :

เสริม อาจารย์อมร นอกจากการเฝ้าระวังและการให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา อยากเสริมว่ายังขาดใจที่แข็งแรง ความรักความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นจริง ๆ ความรักความเอื้ออาทร จะทำให้เกิดความสามัคคี เป็นพลังให้ต่อสู้กับปัญหา

❖ อัมพล จินดาวัฒนะ :

คุณวณีบอกว่าหัวใจของเมืองไทยที่แข็งแรงคือใจที่แข็งแรงและปรารถนาดีต่อผู้อื่น ต้องการให้ประชาชนและชุมชนมีความสุขจริง ๆ ไม่ใช่ทำเพื่อเอาใจเจ้านายหรือเพื่อเอาหน้า ทุกวันนี้ยังแก้ปัญหาดังนี้ไม่ได้เพราะใจยังไม่แข็งแรง

❖ สุวรรณา สาทร (สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดศรีสะเกษ) :

การประชาสัมพันธ์นโยบายเมืองไทยแข็งแรงยังไม่ถึงทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง มีแต่คนที่ปฏิบัติที่เข้าใจเป้าหมาย ทำอย่างไรให้คนรับรู้ว่าเป็นเรื่องเดียวกัน เป้าหมายเดียวกัน

การบริหารถักทอเครือข่าย ยังเป็นภารกิจของกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานอื่นยังต่างคนต่างทำ ทำอย่างไรจึงจะเชื่อมโยงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้มาทำงานร่วมกัน ในระดับชุมชนฐานล่างได้

ตัวชี้วัดเยอะมากทำได้ยาก เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ทำหน้าที่ประสานหนักใจในการก่อให้เกิด องค์ประกอบที่จะให้บรรลุน่าจะเป็นของคนทุกคนที่ต้องทำต้องปฏิบัติ ทำตัวชี้วัดเล็ก ๆ ระดับปัจเจกก่อน ส่วนระดับส่วนรวมค่อยว่ากัน ให้คนได้รับรู้ว่ายุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง จะเกิดประโยชน์กับทุกคนที่ร่วมกันสร้าง

❖ อัมพล จินดาวัฒนะ :

มีผู้ส่งความคิดเห็นมาให้ หมอชัย สุรูป บอกว่า

ตัวชี้วัด ต้องเป็นตัวชี้วัดที่มีชีวิต

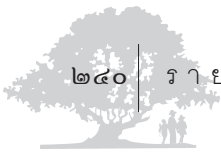
อย่าไปกินข้าวคำใหญ่ กินพอดีคำ ต้องทำจากกลุ่มเล็ก ๆ ชุมชนเล็ก ๆ แล้วขยายออกไป โดยอาจจะต้องไปจับที่แผนแม่บทชุมชน

การจัดการในแนวตั้งแนวดิ่ง ต้องไปหาแกนนำ ตัวเชื่อมประสาน ตัวโยง แกนนำชุมชน เพื่อให้เกิดการถักทอจะได้เกิดงาน

ด้านตัวชี้วัด หมู่บ้านชุมชนควรคิดกันเอง โดยอิง ๔ มิติ และตัวชี้วัดต้องชี้วัดว่าชุมชนมีความสุขหรือเปล่า เป็นความคิดของชุมชน เราจะดูว่าชุมชนเข้มแข็งหรือเป็นสุขหรือไม่ ต้องให้เขาช่วยกันคิดช่วยกันวัด แต่ละชุมชนไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

❖ สามารถ พุทธา (กองทุนสวัสดิการชุมชนวันละ ๑ บาท จังหวัดลำปาง) :

การที่เราจะร่วมทำยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรงนั้นเห็นด้วยกับอาจารย์เสรี ที่ต้องเริ่มต้นที่คน เขาคนเป็นศูนย์กลาง คนต้องแข็งแรงก่อน คือแข็งแรงใน ๔ เรื่องคือ

๑. คนไทยต้องคิดดี ต้องมีจิตใจดี เอื้ออาทรพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้

๒. ต้องทำดี

๓. ปฏิบัติดี และต้องมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี ไม่ว่าจะเป็นผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ยากไร้ ผู้มีฐานะ ผู้ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ คำว่าสุขภาพในแต่ละสถานภาพไม่เหมือนกัน แต่ต้องดี

การถักทอแนวตั้งกับแนวนราบทุกคนต้องรู้เขารู้เราแต่ละภาคส่วนรู้ว่าอีกภาคส่วนหนึ่งต้องการอะไร ต้องรู้ให้จริงทั้งสองฝ่ายทั้งแนวนราบและแนวตั้ง

ตัวชี้วัดคือ ทุกคนต้องลดการพึ่งพิงคนอื่นให้มากที่สุด

สรุปว่า ต้องทำให้คุณ รู้ให้จริง ลดการพึ่งพิงคนอื่น

❖ ภัคพิมล มหรรณพ (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล) :

ยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรงจะแข็งแรงได้ด้วยการบริหารที่ดีซึ่งอยู่ที่คุณภาพของผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติ ต้องเตรียมผู้นำที่จะเอายุทธศาสตร์ไปใช้ในแต่ละระดับ ในส่วนผู้ปฏิบัติ ต้องเข้าใจกันดี ตรงกัน ถักทอกันได้ มีส่วนร่วมและยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัดจะมีหลายระดับคือระดับหลักและระดับร่วม

❖ บุญโชติ เรือนสอน :

ได้ยืนยันว่าทำอะไรใหญ่ ๆ ต้องเริ่มจากเล็ก ๆ ก่อน และเริ่มด้วยความรัก โดย

๑. ต้องทลายกำแพงใจ มีอะไรบ้างที่เราต้องทำลายให้มีความเข้าใจตรงกันระหว่างรัฐ เอกชน ประชาชน ทำลายและหลอมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว

๒. มองทั้งระบบ คิดให้หมดตั้งแต่ต้นเหตุยันปลายเหตุ

๓. ทำเพื่อเป้าหมาย อย่าทำเพื่อกิจกรรม โดยหลัก ๓ อย่าง คือ ข้อมูลที่เป็นจริง อย่าโกหกตัวเอง ต้องเอาวิชาการมาช่วยด้วย และวิธีการที่ดี เป้าหมายบรรลุแน่นอน

เริ่มต้นจากตัวเรา ถ้าเปลี่ยนแปลงตัวเรา ต้องเริ่มจากจิตใจเราก่อน สิ่งที่เกิดขึ้นมา จึงจะมีพลัง

❖ เสรี พงศ์พิศ :

ข้อสรุปของผมมีสองสามข้อ คือ

๑. จับความคิดให้ดี ต้องเข้าใจร่วมกันให้ได้ว่าเมืองไทยแข็งแรงคืออะไร กรอบคิดของเราเป็นอะไร ยุทธศาสตร์ดี ยุทธวิธีต้องดีด้วย

๒. เราต้องมีระบบที่ดี เพราะระบบที่ดีจะทำให้คนทำถูกได้ง่าย ทำผิดได้ยาก ระบบดีจะทำให้คนมาร่วมคิดร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระบบใหญ่ของสังคมใหญ่ จนถึงระบบเล็กของชุมชนเล็ก ๆ ในท้องถิ่น

๓. ต้องมีใจที่ดี ต้องเริ่มต้นที่ใจ ถ้าใจมาปัญญาจะเกิด ถ้ามาด้วยผลประโยชน์ จะเกิดปัญหา ทุกระดับตั้งแต่ใหญ่ถึงเล็ก ถ้าเงินมานำหน้าปัญญาจะไม่เหลือ ทำอย่างไร เริ่มต้นด้วยคนเล็ก ๆ ด้วยจิตใจที่ยิ่งใหญ่ คิดว่าเมืองไทยแข็งแรงน่าจะบรรลุได้ด้วยกัน